

teória a prax

farmaceutický laborant

ISSN 1338-743X

7

ročník
02
august
2013

10 štúdium a výkon
práce profesie FL
Španielsko

12|16 téma čísla
Najčastejšie ochorenia
ústnej dutiny

28|29 ochorenia a liečba
Ochrana kože pred slnečným
žiarením

38 nemocničné lekárstvo
Nemocničná lekárň
UN Martin

47 psychológia predaja
Poznáte trendy
v oblasti merchandisingu?

odborní garanti

Sekcia farmaceutických laborantov SSLAZ, o. z.,
Slovenskej lekárskej spoločnosti
Slovenská komora medicínsko-technických
pracovníkov
– sekcia farmaceutických laborantov

8|9 som jedna z vás

Gabriela Nagyová, Kanada

3| editoriál

Michaela Tomanová
lekárne Centrum v Stupave

4|5 otázky a odpovede
Falšované lieky6| fórum názorov
Lieky na internete

7| riešenie

Ako zabrániť prieniku falšovaných liekov
do legálneho distribučného reťazca?
RNDr. Jozef Slaný, CSc.

8|9 som jedna z vás

Moja práca farmaceutického laboranta v Kanade
Gabriela Nagyová

9| aktualita

Zmeny v špecializačnom štúdiu
XXXVI. slovenská konferencia farmaceutických
laborantov s medzinárodnou účasťou

10| štúdium a výkon práce FL
Španielsko
Mgr. Andrea Magdolenová11| aktuálna téma
Obsah registra
Janka Strápková st.12|16 téma čísla
Najčastejšie ochorenia ústnej dutiny12|13 zuby | diagnostika
Prof. MUDr. Neda Markovská, CSc.11| zuby | farmakoterapia
PharmDr. Ivana Šupolová16| zuby | výživa
Ing. Alžbeta Medveďová, PhD.

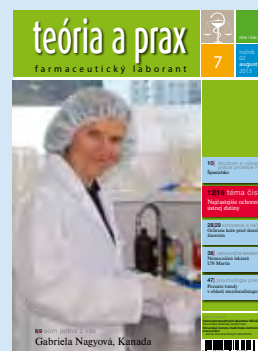
17| autodidaktický test

18| liečivá

ATC klasifikácia liečiv
PharmDr. Adela Čorejová, PhD.

19| bližšie k pacientovi
Otestujte sa z inzercie20| ochorenia a liečba
Chríпка
MUDr. Mária Avdičová, PhD.22| galenika
Akútna hnačka
Doc. MUDr. Anna Strehárová, PhD., mim. prof.23| pacient | poradenstvo
Jednotka na ochranu práv pacientov
Mgr. Soňa Valášiková24| ochorenia a liečba
Hemoroidy
Doc. RNDr. Eva Račanská, CSc.26| ochorenia a liečba
Vekom podmienená degenerácia makuly
MUDr. Radovan Piovarči27| terminológia eHealth
eHealth alebo elektronické zdravotníctvo
Zdroj: NCZI28|29 ochorenia a liečba
Ochrana kože pred slnečným žiarením
MUDr. Elena Šustrová, PhD.30| pacient | poradenstvo
PIL a SPC
Doc. RNDr. Anna Strapková, CSc.31| OTC lieky
Riziká voľnopredajných liekov
RNDr. Tatiana Magálová32| zdravotnícke pomôcky
Kategorizácia zdravotníckych pomôcok
Mgr. MVDr. Branislav Jaďuď33| aktuálna téma
„Substitúcia“ pri zdravotníckych pomôckach?
Mgr. Adriana Komačková34| pacient | poradenstvo
Likvidácia liekov a zdravotníckych pomôcok
Mgr. Viera Astalošová35| výživové doplnky
Požiadavky na označovanie
MUDr. Katarína Kromerová36| kozmetika
Údaje na obale kozmetického výrobku
Ing. Helena Kohútová37| fytotherapeutické aktualizácie
Melaleuka striedavolistá
MUDr. Karol Mika38| nemocničné lekárenstvo
Nemocničná lekáreň UN Martin
PharmDr. Eva Grozmanová39| galenická farmácia
Osvedčené receptúry
Kveta Polláková40| detský pacient
Výživa detskej populácie
MUDr. Alžbeta Béderová, CSc.41| spolupráca s DKC
Deň medzi srdcami42|44 krátke správy
Stredné zdravotnícke školy v SR45| 10 rokov Zentiva
Dnes zamestnáva viac ako 6 500 ľudí46| balíček prvej pomoci
Ako premôcť stres racionálnymi myšlienkami
Mgr. Jana Dulinová47| psychológia predaja
Aké sú trendy v oblasti merchandisingu?
Ing. Dušan Nemčko48| história medicíny a farmácie
Staroegyptská medicína
PaedDr. Uršula Ambrušová, PhD.49| právne poradenstvo
Zamestnanec a zamestnávateľ
JUDr. Mária Mistríková50| pojmy a ich význam
Šlabikár liekovej terminológie ADL50| veselo v lekární
Mgr. Hanka Valúchová
lekárne Thea v Holíči51| krížovka
so spoločnosťou S&D Pharma SK, s. r. o.

Ďalšie vydanie časopisu už v okóbrí.

Teória a prax

– Farmaceutický laborant

• odborný – informačný časopis farmaceutických laborantov
• vychádza 6-krát v roku
• aktuálne číslo a dátum vydania ročník 02, číslo 07, august 2013
• distribúcia zdarma do verejných, nemocničných lekární, výdajní zdravotníckych pomôcok, stredných zdravotníckych škôl a inštitúcií liekového reťazca
• vydavateľ PhDr. Anna Kmeťová VYDAVATELSTVO Jana, Ul. Dúbravská 861/26, 972 42 Lehota pod Vtáčnikom, IČO 46 64 51 61

• grafická úprava a DTP MR design
• tlač Tlačiareň Patria 1, Prievidza
• redakčná rada
• predsedníčka

Doc. RNDr. Silvia Szücssová, CSc.,
Ústav farmácie, Lekárska fakulta,
Slovenská zdravotnícka univerzita
• členovia

Alena Slezáček Bohúňová,
Sektoria farmaceutických laborantov,
Slovenská spoločnosť laborantov
a asistentov v zdravotníctve,
organizačná zložka SLS

• Bc. Andrea Bukovská,
Nemocničná lekáreň,
Univerzitná nemocnica Martin

• Mgr. Mária Heribanová,
Nemocničná lekáreň,
Národný onkologický ústav, Bratislava
• Miroslava Homolová,
Výdajňa zdravotníckych pomôcok,
Protetika, a. s., Bratislava

• Mária Kobezdová,
Slovenská komora medicínsko-
technických pracovníkov
• Mgr. Adriana Komačková,
Výdajňa zdravotníckych pomôcok,
Hygma, s. r. o., Žilina

• PhDr. Ľubica Kontrová, PhD.,
Sektoria zdravia, Odbor zdravotnej
starostlivosti,
Ministerstvo zdravotníctva SR

• MUDr. Katarína Kromerová,
Odbor hygieny výživy, bezpečnosti
potravin a kozmetických výrobkov,
Úrad verejného zdravotníctva SR

• RNDr. Tatiana Magálová,
Oddelenie bezpečnosti liekov,
Štátny ústav pre kontrolu liečiv
• Doc. RNDr. Marián Žabka, CSc.,
Katedra galenickej farmácie,
Farmaceutická fakulta UK, Bratislava

Za obsah inzerátov zodpovedajú inzerenti.

Časopis je indexovaný v Bibliographia medica Slovaca (BMS). Citácie sú spracované v CiBaMed.

Citačná skratka časopisu
Teor. prax farm. labor.
EV 4619/12 ISSN 1338-743X

Časopis si môžete pozrieť na týchto webových stránkach:
www.szsmi.eu.sk, www.szstn.sk,
www.szsbu.eu, www.szske.sk

Ďalšie vzdelávanie je nevyhnutnosťou

Michaela Tomanová

farmaceutická laborantka
lekáreň Centrum, Stupava

Michaela Tomanová

Štúdium na strednej škole v odbore farmaceutický laborant som absolvovala na SZŠ v Bratislave. Štúdium bolo náročné, ale zaujímavé. Po maturite som nastúpila pracovať do verejnej lekárne, kde som sa oboznamovala so všetkými činnosťami, ktoré vyplývajú z práce farmaceutickej laborantky. Od preberania zásielok liekov, cez galenické laboratórium až po výdaj voľnopredajných liekov a výživových doplnkov. Svoju prácu mám rada, a aj preto som sa v roku 2005 rozhodla pre postgraduálne štúdium v špecializačnom kurze Slovenskej zdravotníckej univerzity v odbore „Lekárstvo“.

Po materskej (rodičovskej) dovolenke som v roku 2010 začala pracovať v lekární Centrum v Stupave ako farmaceutická laborantka. V lekární máme pekné galenic-

ké laboratórium, kde pripravujem denne podľa SVP (správnej výrobnéj praxe) rôzne roztoky, masti, suspenzie, emulzie, ale aj vaginálne globule. Mojou úlohou v lekární je tiež dôsledný príjem a kontrola prijatého tovaru. A tiež správne uloženie liekov a výživových doplnkov podľa dátumu expirácie. Tovar uložený v sklade dopĺňam priebežne počas dňa. Mesačne kontrolujem lieky a výživové doplnky s ohrozenou expiráciou. Vedomosti zo školy si musím opakovať a zároveň sústavne získavať nové. S radosťou som privítala možnosť získať 2 kredity za autodidaktický test v časopise Teória a prax FL.

Práca v lekární je rôznorodá a zodpovedná. Aj keď sa v dnešnej dobe práca farmaceutickej laborantky posúva viac do expedície voľnopredajných liekov, veľmi

sa teším, že využitie magistraliter prípravy má stále svoje nezastupiteľné miesto v lokálnej terapii.

Pri expedícii sa stretávam s ľuďmi, ktorí prichádzajú do lekárne s dôverou a často aj s prosbou o radu. Majú rôzne choroby a s nimi súvisiace starosti a emócie. Nie je ľahké komunikovať s pacientmi, ktorí vnášajú do rozhovoru nervozitu, hnev, či dokonca agresiu. Niekedy napätú situáciu vyrieši milé slovo, povzbudenie a trocha empatie. Spokojnosť našich pacientov je na prvom mieste a preto sa vždy snažíme zabezpečiť pre nich všetko, čo potrebujú.

Farmaceutický laborant je povolanie, ktoré má svoju históriu, tradíciu a neustále sa vyvíja a zdokonaľuje. Som rada, že v tomto odbore pracujem.

Lekáreň CENTRUM v Stupave

Lekáreň zabezpečuje výdaj HVLP, IPLP, homeopatiík, doplnkového sortimentu, liečebnej kozmetiky a tiež zdravotníckeho materiálu.

Sme výborný kolektív.

Spolupráca farmaceuta a laboranta je dôležitá pre bezproblémovú prevádzku lekárne a spokojnosť každého pacienta, ktorý do lekárne príde. A rovnako aj vzájomná dôvera a ústretovosť a to nielen pri riešení pracovných úloh, ale aj vo vzájomnej komunikácii.

Na fotografii sprava vpredu je majiteľka lekárne Mgr. Vladimíra Gromová, MBA, ja, (sprava vzadu) PharmDr. Magdaléna Senešiová, PharmDr. Milada Renčová, Monika Lucká (FL) a Jaroslava Tóthová (FL).

Je mi cťou pracovať v tak skvelom kolektíve.

Falšované lieky

pripravila
PhDr. Anna Kmeťová

Môžu preniknúť falšované lieky do legálneho reťazca v SR – výrobca – distribútor – lekárneň?

„V rámci EÚ je zavedený systém rýchlej výstrahy (tzv. Rapid Alert), pomocou ktorého sa oznamuje výskyt falšovaných liekov a liekov s nedostatkom v kvalite v rámci všetkých liekových agentúr členských štátov EÚ. V prípade, že by sa falšovaný liek na trhu nachádzal, informoval by **ŠÚKL** cez systém Rapid Alert ostatné krajiny EÚ, resp. by bol cez tento systém informovaný, ak by sa falšovaný liek objavil v inej krajine. Štátny ústav doposiaľ neriešil žiadny prípad hlásenia, resp. sťahovania falšovaných liekov zo slovenského trhu“, konštatuje **PharmDr. Ján Mazag**.

Podľa **Mgr. Tomáša Turiaka** zo Slovenskej lekárskej komory, citujem:

„Na úrovni komory neexistuje legislatívna ani technická možnosť kontrolovať kvalitu liekov. Zostáva nám veriť, že vstupná kontrola liekov u distribútorov je dostatočná. Napriek tomu si môžeme položiť otázku, odkiaľ prichádza potencionálne ohrozenie. Tým sú práve internetové lekáreň, ktoré sú však v SR viazané na fyzickú prevádzkárňu. Internet však hranice nepozná a úroveň súčasnej logistiky umožňuje objednať si lieky napríklad aj z juhovýchodnej Ázie.“

Aké mantinely určila slovenská legislatíva?

a) Môžu sa v SR šíriť cez internet lieky na lekársky predpis?

Oficiálne nie. Výdaj liekov na lekársky predpis môže v SR realizovať iba kamenná lekáreň. Zadefinoval to zákon 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a podrobnosti o internetovom výdaji liekov alebo zdravotníckych pomôcok ustanovuje Vyhláška MZ SR č. 21/2012.

Skúsenosti sú však iné. „Je fakt, že mnohé falšované lieky pochádzajú práve z internetového predaja, dokonca občania neváhajú kupovať v e-shopoch aj lieky, ktoré sú

prísne viazané na lekársky predpis“, pripomína **PhDr. Július Šipoš** z Úradu priemyselného vlastníctva SR. „Práve touto témou sme sa zaoberali napríklad aj v našom elektronickom periodiku E-zine ÚPV SR č. 1/2013, s. 3“

(http://www.indprop.gov.sk/swift_data/source/pdf/e_zine_upv_sr/rok_2013/E-zine_1301.pdf). Niekoľko citácií z uvedeného periodika a článku: Slovákov na nákupe cez internetové obchody láka najmä:

- ▶ pohodlnosť nákupu (64 %),
- ▶ šetrenie času (60 %)
- ▶ nižšie ceny (57 %).
- ▶ Lieky, ktoré by sa bez predchádzajúceho vyšetrenia lekárom nemali k pacientovi dostať, by si na internete kúpilo až 13 % respondentov,
- ▶ pričom ich nákup pre seba a svojich blízkych by zvažovalo 46 % respondentov.

b) Môžu sa v SR šíriť cez internet voľnopredajné lieky?

Oficiálne áno z kamennej lekáreň prevádzkujúcej internetový výdaj liekov. De facto ide o internetovú lekáreň kamennej lekáreň. Stačí však začať surfovať po internete a zistíte, že majú mnohých „neoficiálnych konkurentov“...

c) Môžu sa šíriť v SR cez internet výživové doplnky?

„Internetový predaj doplnkového sortimentu sa podľa zákona č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach v znení neskorších predpisov nepovažuje za poskytovanie lekárskej starostlivosti. Podľa živnostenského zákona sa táto činnosť považuje za voľnú živnosť, na ktorú je potrebné mať živnostenské oprávnenie“ uviedol **RNDr. Jozef Slaný, CSc., z Ministerstva zdravotníctva SR**.

Je opatrnosť v prípade liekov a liečiv opodstatnená?

„Treba si uvedomiť, že falšované lieky predstavujú pre užívateľov obrovské riziko nielen ohrozenia, ale aj straty života. Môžu obsahovať pre ľudí nebezpečné látky - na

príklad jed na potkany, kyselinu boritú, alebo olovnatú farbu a iné. Z hľadiska účinnosti môžu obsahovať veľa, málo, alebo vôbec žiadnu účinnú látku. Falšované lieky sa vyrábajú v zločineckom prostredí, bez akéhokoľvek hygienického, alebo odborného štandardu – sú prípady, kedy bolo zistené, že na výrobu falšovaného lieku sa používala murárska malta a podobne. Takže dohľad a prísne pravidlá sú tu na mieste“, upozornil **MUDr. Peter Musil** zo Slovenskej asociácie farmaceutických spoločností.

Mgr. Tomáš Turiak si myslí, že: „Úlohe komory nepomáha ani skutočnosť, že vlastníctvo lekární je umožnené laikom. V takom prípade nemá komora dosah na majiteľa – nečlena komory, ktorý si privezie z dovolenky napríklad 800 tabletové balenie „modrých piluliek.“

A podľa Štátneho ústavu pre kontrolu liečiv samostatnou kapitolou, ktorá si zaslúži pozornosť, je predaj iného sortimentu (napr. potravinových doplnkov, ktoré sa vydávajú za lieky).

„Nepovolené, zakázané aj falšované lieky sa môžu jednoducho „skryť“ za výraz „výživové doplnky“, ktoré nepotrebujú prejsť cez registráciu ŠÚKL.

Pred umiestnením výživového doplnku na trh Slovenskej republiky musí dovozca písomne ohlásiť jeho prvé umiestnenie na trh Úradu verejného zdravotníctva SR. Netýka sa to však neobchodného dovozu pre osobnú spotrebu. **Štátny ústav pre kontrolu liečiv** riešil v minulosti niekoľko prípadov výskytu liekov, napr. na podporu erektilnej dysfunkcie, z neznámych webových stránok. V takýchto prípadoch sme spolupracovali s Políciou SR a Colnou správou, uviedol **PharmDr. Ján Mazag**.

gistrovaný). Po požití len 1 tbl takéhoto lieku, deti boli výrazne nekludné, hyperaktívne, nemohli spať, mali zrýchlenú srdcovú činnosť, vysoký krvný tlak.“

Kto rieši v SR záchyt falšovaných liekov a liečiv?

Mgr. Patrícia Macíková

hovorkyňa Finančnej správy SR

Prípady dovozu a vývozu liekov a liečiv do a z tretích krajín rieši **Colná správa**. Ak je liečivo umiestnené na vnútornom trhu (na území SR resp. EÚ), kompetencie preberajú orgány dohľadu – u nás **Ministerstvo zdravotníctva a Štátny ústav pre kontrolu liečiv**.

„Neobchodný dovoz liekov, objednaných cez internet spravídla funguje cez poštové zásielky.

Mnohé, u nás nepovolené lieky (aj zakázané), sú dostupné na internetových stránkach celého sveta.

Dovoz takýchto liekov sa uskutočňuje cez pobočky colných úradov – Bratislava Pošta, Žilina Pošta a Banská Bystrica Pošta, kde sa 100 % všetkých poštových zásielok z tretích krajín kontroluje a prebaľuje.

Záchyty, ktoré riešila finančná správa boli nelegálne t. j. išlo o nesprávne deklarovanie zásielok, kde sa nakoniec našli falzifikáty liekov. Išlo o lieky na liečbu erektilnej dysfunkcie a pochádzali z Číny a Indie.

Jeden z väčších prípadov bol v roku 2010. Pri kontrole colníkmi bol v zásielkovej spoločnosti kontrolované 4 zásielky z Číny s deklarovaným tovarom „Vzorky papierových obalov“ – v každej 500 ks v celkovej hodnote 15,-USD na jednu zásielku. Zásielky boli prepustené do voľného obehu

v centrálnom stredisku firmy v Nemecku ako zásielky nepatrnej hodnoty.

Pri kontrole bolo zistené, že 2 zásielky určené pre fyzickú osobu obsahujú lieky balené v blistroch po 4 ks tabletiiek s označením „LEVITRA 20 mg“ a VIAGRA 100 mg“ a 2 zásielky určené pre ďalšiu fyzickú osobu obsahujú papierové obaly na lieky „VIAGRA 100 mg“, nálepky strieborných hologramov s označením loga farmaceutickej firmy a informácie o používaní lieku VIAGRA v papierovej forme. V inej zásielkovej spoločnosti skontrolovali ďalšiu zásielku určenú pre rovnakú fyzickú osobu. Neskôr zaistili v rovnakej spoločnosti ako v prvom prípade ďalšie 2 zásielky určené pre ďalšiu fyzickú osobu, kde boli znovu deklarované „papierové obaly, 500 ks, cena 15,-USD“.

Celkovo bolo vo vyššie uvedených zásielkach zaistené:

lieky „VIAGRA 100 mg“ balené v blistroch po 4 ks – 1009 blistrov, 4036 ks tabletiiek
lieky „CIALIS 20 mg“ balené v blistroch po 2 ks – 2018 blistrov, 4036 ks tabletiiek
lieky „LEVITRA 20 mg“ balené v blistroch po 4 ks – 101 blistrov, 404 ks tabletiiek
obaly na VIAGRU a CIALIS, hologramy, papierové informácie o používaní lieku
pro-forma faktúry na vzorky papierových obalov.

Colná hodnota zaisteného tovaru bola určená na 91 330,34 Eur. Podľa vyjadrenia Ministerstva zdravotníctva SR, príjemca zásielok v SR nemá povolenie na dovoz liekov. Všetky nezákonne dovezené lieky podliehajú v SR vydaniu na lekársky predpis. Dovoz neregistrovaných liekov je vždy telefonicky konzultovaný s orgánom dohľadu (ŠÚKL), ktorý sa vyjadří, že uvedený liek nie je registrovaný na našom trhu a v prípade podania colného vyhlásenia na prepustenie lieku do režimu voľný obeh by poskytol colný orgán stanovisko že ide o „Nebezpečný výrobok“ v zmysle nariadenia (EHS) č. 339/93.“

Zo svetových štatistík vyplýva, že najčastejšie môžete prísť k falšovaným liekom z internetového predaja. Ak ide o lieky z nelegálnych zdrojov, môžete počítať, že cca 50 - 70 % z nich je falšovaných. Ide o voľnopredajné lieky, ale aj tie na lekársky predpis.

Niekoľko faktov **PharmDr. Silvie Plačkovej, PhD., MPH.**, z NTIC: „**Národné toxikologické a informačné centrum** poskytné približne 4 000 toxikologických konzultácií ročne, z čoho veľkú časť tvoria otravy liekmi (42 %). Častými obeťami takýchto otráv sú, žiaľ, malé deti, ktoré sú zvedavé a skúšajú, čo doma nájdú. Mimoriadne smutný bol prípad otravy dieťaťa, ktoré požilo u nás neregistrovaný liek z podozrivého zdroja. Dieťaťu sa už nedalo pomôcť a v priebehu niekoľkých hodín zomrelo. Zaznamenali sme aj otravy po požití čajov na chudnutie zakúpených cez internet. Zistilo sa, že aj tzv. prírodné čaje obsahovali rôzne syntetické látky na chudnutie. Niekoľko detí bolo hospitalizovaných po požití tabliet na chudnutie kupených cez internet (liek nie je u nás ani vo väčšine krajín EÚ zare-

Lieky na internete **áno** alebo **nie**?

Myslíte si, že je správne **vyradiť** z internetu predaj liekov?:

- a) vrátane licencovaných predajcov – **kamenná lekáreň prevádzkujúca internetový výdaj liekov**
- b) z nelicencovaných internetových zdrojov, ktoré taja svoju fyzickú adresu
- c) **zo všetkých nelicencovaných internetových zdrojov**
- d) **iné riešenie**

nie a)

Mgr. Tomáš Turiak

2. viceprezident SLeK

nie a)

MUDr. Darina Sedláková, MPH

riaditeľka Kancelárie SZO na Slovensku

Zaujať stanovisko komory by bolo možné až na základe uznesenia prezídia. Pravdepodobne značná väčšina kolegov by však súhlasila s tvrdením, že internetový predaj voľnopredajných liekov je možné ponechať len a len v prípade „kamenných lekární prevádzkujúcich internetový výdaj liekov“.

Dá sa súhlasiť s tým, že kamenná lekáreň s uvedenou presnou adresou a licenčným povolením môže vykonávať internetový predaj. Príslušný regulačný orgán, v prípade Slovenska MZ SR, musí rozhodnúť, ktoré kategórie liekov budú predmetom výdaja.

V žiadnom prípade by to nemali byť lieky viazané na lekárske predpis. Ak sa nedá overiť totožnosť lekárne alebo obchodníka s liekmi, kupujúci podstupuje vysoké riziko, že kúpi falzifikát, ktorý v lepšom prípade nemá žiadne účinky, v horšom predstavuje smrteľné zdravotné riziko. Rovnako dôležité je, aby občania dostali kvalifikované informácie o tom, ako lieky cez internet nakupovať. Pozornosť treba venovať aj sociálnym sieťam, ktoré sa stali dôležitým nástrojom ovplyvňovania a konania ľudí.

nie a)

MUDr. Peter Musil

predseda predstavenstva SAFS

SAFS

Viac sa o nás môžete dozvedieť na našej stránke: www.safs.sk

V tomto budem veľmi konzervatívny a vyslovím názor, že lieky na lekárske predpis by podľa mňa mali byť dostupné iba v kamennej lekární. Určite som za jednoznačnú aplikáciu bodov b, c, d. A ak už má byť licencovaný predaj liekov cez internet kanálom na výdaj liekov, tak nech je regulovaný, kontrolovaný a veľmi pozorne sledovaný – výlučne cez kamenné lekárne.

nie a)

PharmDr. Silvia Plačková, PhD., MPH

vedúca Národného toxikologického informačného centra

Myslím si, že je správne, keď sa lieky a liečivá predávajú prostredníctvom internetu, samozrejme ak ide o licencovaného predajcu – kamenná lekáreň prevádzkujúca internetový výdaj liekov.

nie a)

PharmDr. Ján Mazag

riaditeľ ŠÚKL-u

nie a)

PharmDr. Karol Polóni

predseda GENAS-u

Predmetom internetového výdaja môžu byť len registrované lieky, ktorých výdaj nie je viazaný na lekárske predpis, ako aj zdravotnícke pomôcky neviazané na lekárske poukaz. Internetový výdaj môže zabezpečovať len držiteľ povolenia na poskytovanie lekárenskej starostlivosti (tzv. kamenná lekáreň).

Cez internet je povolený iba predaj voľnopredajných liekov, nemyslím si, že by mal byť zrušený, ale naďalej by mal zostať pod prísnou kontrolou. Voľnopredajné lieky by určite mali byť predávané iba u licencovaných predajcov, teda kamenná lekáreň prevádzkujúca internetový výdaj liekov. Určite by nemal byť povolený predaj z nelicencovaných zdrojov, špeciálne, ak nie je známy majiteľ. Práve tu hrozí zneužitie predajne na nelicencované, prípadne falošné náhrady liekov.

Nemyslíme si, že by v tomto smere malo dôjsť k zmene právnych predpisov. Len overený zdroj, ktorý ponúka overený tovar, vytvára predpoklady na splnenie elementárnych podmienok na profesionálne zaobchádzanie s liekmi.

Ako zabrániť prieniku falšovaných liekov do legálneho distribučného reťazca?

RNDr. Jozef Slaný, CSc.

riaditeľ odboru farmácie
Ministerstvo zdravotníctva SR

Vzhľadom na to, že nielen vo svete ale aj v Európskej únii dochádza k alarmujúcemu nárastu liekov, ktoré sú falšované z hľadiska ich totožnosti, histórie či pôvodu, vydala Európska únia smernicu 2011/62/EÚ, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2001/83/ES, ktorou sa ustanovuje zákoník Spoločenstva o humánných liekoch, pokiaľ ide o predchádzanie vstupu falšovaných liekov do legálneho dodávateľského reťazca. Táto smernica bola prebratá zákonom č. 459/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorý nadobudol účinnosť od 2. januára 2013.

Na otázku, či na úrovni SR je prijatý systém opatrení, ktoré umožnia vystopovateľnosť každého balenia falšovaného lieku od jeho výroby až po vydanie pacientovi odpovedám kladne. Od 2. januára 2013 začali platiť opatrenia, ktoré majú na minimum znížiť prieniku falšovaných liekov do legálneho distribučného reťazca.

Vymenujem len tie najdôležitejšie.

Na úrovni farmaceutickej výroby môže výrobca liekov použiť na výrobu liekov len účinné látky a pomocné látky, ktoré sú vyrobené v súlade so správnou výrobnou praxou a dodané výrobcovi pri dodržaní podmienok správnej veľkodistribučnej praxe. Tieto opatrenia sa uplatňujú od 2. júla 2013. Doteraz sa nekládol taký dôraz na vstupné suroviny. Práve vstupné suroviny môžu byť pôvodcom falšovania liekov v legálnom procese farmaceutickej výroby. Inšpekčné orgány členských štátov EÚ a Európska lieková agentúra majú právomoc vykonávať inšpekcie výroby vstupných surovín aj v tretích štátoch, v ktorých sa prevažne vstupné suroviny na výrobu liekov vyrábajú.

Na úrovni veľkodistribúcie liekov sa reguluje činnosť sprostredkovateľa nákupu liekov. Sprostredkovanie nákupu a predaja

humánnych liekov môže vykonávať fyzická osoba, ktorá má adresu bydliska v Slovenskej republike alebo právnická osoba, ktorá má adresu sídla v Slovenskej republike a oznámila Štátnemu ústavu pre kontrolu liečiv požadované údaje. Sprostredkovateľ nákupu a predaja humánnych liekov, ktorý začal vykonávať svoju činnosť pred 2. januárom 2013 bol povinný oznámiť svoju činnosť Štátnemu ústavu pre kontrolu liečiv najneskôr do 2. marca 2013.

Na úrovni poskytovania lekárenskej starostlivosti sa dopĺňajú doterajšie ustanovenia o internetovom výdaji liekov. Cieľom je, aby užívateľ internetu ľahšie odlišil nelegálny subjekt ktorý ponúka prostredníctvom internetu lieky. V SR môže internetový výdaj liekov prevádzkovať iba „kamená lekáreň“. Oproti stavu pred 2. 1. 2013, každá verejná lekáreň môže vydávať prostredníctvom internetu voľnopredajné lieky a vybrané druhy zdravotníckych pomôcok. Rovnako to platí aj pre výdajne zdravotníckych pomôcok, ktoré sú oprávnené, okrem liekov, vydávať vybrané druhy zdravotníckych pomôcok. Tieto zdravotnícke zariadenia nepotrebujú osobitné povolenie na internetový výdaj ako sa to vyžadovalo do 1. 1. 2013.

Novinkou je zavedenie spoločného loga EÚ. Verejnosti treba pomôcť pri identifikovaní webových stránok, ktoré legálne ponúkajú verejnosti lieky prostredníctvom internetu. Preto sa vytvorí spoločné logo, ktoré bude rozpoznateľné v rámci celej Európskej únie a zároveň spoločné logo umožní identifikáciu členského štátu, v ktorom je oprávnená osoba ponúkajúca lieky prostredníctvom internetu usadená. Komisia vypracuje návrh spoločného loga. Spoločné logo sa začne používať do jedného roka od vydania vykonávacieho aktu Komisie, ktorým sa určí dizajn a technické parametre spoločného loga. V čase písania tohto príspevku ešte vykonávací akt

Komisie nebol vydaný.

Webové stránky ponúkajúce verejnosti lieky prostredníctvom internetu budú prepojené s webovými stránkami príslušného zodpovedného orgánu v členskom štáte. V SR je takým orgánom ŠÚKL. Webové stránky príslušných orgánov členských štátov, ako aj webová stránka Európskej agentúry pre lieky budú poskytovať vysvetlenie týkajúce sa používania spoločného loga. Všetky tieto webové stránky budú navzájom prepojené s cieľom poskytnúť verejnosti komplexné informácie. Okrem toho Komisia bude v spolupráci s Európskou agentúrou pre lieky a členskými štátmi usporadúvať informačné kampane, ktoré budú varovať verejnosť pred rizikami nákupu liekov z nelegálnych zdrojov cez internet.

V súvislosti s falšovaním liekov je potrebné uviesť, že aj Rada Európy vypracovala a predložila členským štátom na ratifikáciu Dohovor Rady Európy o falšovaní zdravotníckych výrobkov a podobných aktivitách ohrozujúcich verejné zdravie, v skratke Dohovor MEDICRIME. Na základe tohto dohovoru, by mali členské štáty Rady Európy považovať falšovanie liekov za trestný čin a doplniť takýto trestný čin do svojho trestného práva. Slovenská republika sa podieľala na vypracovaní Dohovoru MEDICRIME a má zámer tento dohovor ratifikovať.

Moja práca farmaceutického laboranta v Kanade

Gabriela Nagyová
farmaceutická laborantka

Príprava Codeine transdermal gel
(PLO-pluronic lecithin oranogel)

Sny sú na to, aby sa plnili

Už ako dieťa som snívala o tom, ako by som pracovala v maličknej lekární zastrenej niekde v dedinke uprostred hôr, kde by som v bielom plášti miešala liečivé mastičky, oblkopená poličkami vyplnenými liekmi od podlahy až po strop. Ďalším mojím snom bolo cestovať a spoznávať nové krajiny a kultúry. Niet sa preto čomu čudovať, že po ukončení štúdia ma moje túlavé topánky zaviedli až do Kanady. Jeden z mojich snov sa stal skutočnosťou a tak prirodzene nastal čas vyhrnúť si rukávy a začať si plniť môj ďalší sen: **pracovať v lekární**. Po úspešnom štúdiu som začala pracovať ako farmaceutická laborantka a tejto práci sa s láskou venujem už jedenásť rokov.

**V súčasnosti pracujem
v Davies Prescription Pharmacy
v North Vancouver
v Britskej Kolumbii.**

Mnoho lekární v Kanade je súčasťou nákupných centier a majú sedemdnôvú prevádzkovú dobu. Davies Prescription Pharmacy je verejnou, súkromnou lekárnou, ktorá je otvorená od pondelka do piatka od 9. do 18. hodiny a v sobotu od 9. do 17. hodiny. Počas nedeľ a sviatkov je zatvorená. Naša lekáreň je jedinečná tým, že ponúka široký sortiment, ktorý nie je bežne dostupný v iných lekárnach.

Má dve časti: **zdravotnícke pomôcky a lekárensku časť**.

Oddelenie zdravotníckych pomôcok

V zdravotníckych pomôckach sa realizuje predaj a prenájom rôznych zdravotníckych výrobkov počnúc lupou až po nemocničné postele a všetko medzi tým. Ponúka široký sortiment bandáží, ortéz, zdravotníckych pančúch, rehabilitačných a kompen-

začných pomôcok ako napr. mechanické a elektrické vozíky, chodítko, barle, vyklápacie kreslá, elektrické zdviháky na prenos pacienta a mnoho, mnoho ďalších.

Lekárska časť

Druhou časťou Davies Prescription Pharmacy je lekárenská časť, kde pracujem aj ja. Okrem výdaja liekov na lekárske predpis, voľnopredajných liekov a individuálnej prípravy magistraliter liečiv sa farmaceutický laborant realizuje aj pri predaji glukometrov, inhalátorov, oximetrov a spirometrov. Farmaceutický laborant taktiež vykonáva poradenstvo pri zakúpení tlakomero- odsávačiek, kolostomických, urostomických a ileostomických produktov. Veľkou časťou našej jedinečnosti v Davies Pharmacy je príprava blister balení, čo umožňuje klientovi dodržať predpísané dávkovanie, správny spôsob užívania a odporúčanú dĺžku liečby. Vek či zdravotný stav klienta mnohokrát spôsobuje nesprávne dávkovanie, a tak z môjho pohľadu je tento spôsob organizácie liekov pre klientov veľmi účinný a spoľahlivý. Bolo by to veľkým prínosom aj do našich lekární na Slovensku.

Podmienkou je licencia

V súčasnej dobe v Kanade prebieha regulácia farmaceutických laborantov (pharmacy technicians). Táto regulácia je založená na báze dobrovoľnosti. Technici, ktorí nezískajú licenciu do roku 2015 nebudú môcť v budúcnosti vykonávať prácu farmaceutického laboranta, ale farmaceutického asistenta. The College of Pharmacists of British Columbia, ktorá je regulačným orgánom lekární v Britskej Kolumbii a zodpovedá za registráciu farmaceutov a farmaceutických laborantov, pripravil externú formu štúdia (Bridging Program) pre súčasných technikov. Ide o dvojročné štú-

Takto vyzerá blister balenia

Príprava levothyroxine kapsúl

d ďalších lekární, zabezpečuje presnosť pripraveného receptu a vykonáva jeho záverečnú kontrolu. Regulated Pharmacy Technician pracuje v úzkej spolupráci s farmaceutom a je veľmi dôležitou súčasťou profesionálneho tímu. Vykonáva všetky práce spojené s technickou časťou receptu, čo umožňuje farmaceutom stráviť viac času pri ich rastúcej úlohe v klinickej časti starostlivosti o pacienta.

Práca farmaceutického laboranta, tak ako aj farmaceuta, si častokrát vyžaduje veľkú dávku trpezlivosti a pochopenia. Nie nadarmo bol jeden z mojích snov pracovať v lekární.

dium na Univerzite Britskej Kolumbie. Na získanie licencie je potrebné úspešne absolvovať provinčné skúšky a následne na to aj federálne skúšky. Na to, aby sa mohol farmaceutický laborant zamestnať v ktorejkoľvek lekární, musí získať licenciu a byť zaregistrovaný v College of Pharmacists. Každý rok sa musí táto licencia obnovovať. Na to, aby bola farmaceutickému laborantovi obnovená licencia, musí absolvovať minimálne 15 hodín doplnkového štúdia s minimálnym počtom šiestich kreditov.

Náplň práce farmaceutického laboranta

Farmaceutický laborant (Regulated Pharmacy Technician) ma nezávislú právomoc, zodpovednosť a ručenie za prípravu a zloženie receptu. V jeho právomoci je prijímať a prepisovať verbálne recepty podané lekárom, zaisťuje vierohodnosť a autentickosť receptu, zabezpečuje presnosť osobných zdravotných údajov a liekov v centrálnej provinčnej databáze. Uskutočňuje prevod a príjem receptov z iných alebo do

Vybrala som si správne

Táto práca mi prináša veľké zadosťučinenie a pocit, že uľahčujem ľuďom cestu za zdravím.

Moje kolegyně Karen Dolan (v strede) a Ashlee Hinkelman

Konferencia už čoskoro

Alena Bohúňová

predsedníčka sekcie farmaceutických laborantov SSLAZ, o. z. SLS

Tak ako som Vás už informovala v júnovom čísle tohto časopisu, v dňoch **4. 10. a 5. 10. 2013 sa uskutoční XXXVI. slovenská konferencia farmaceutických laborantov s medzinárodnou účasťou**. Podujatie bude hostiť mesto Žilina, kongresový hotel Holliday Inn.

Téma: **Galenická farmácia v praxi farmaceutického laboranta, lieky vydávané bez lekárskeho predpisu, zdravotnícké pomôcky a liečebná kozmetika.**

V tejto chvíli vám môžem prisľúbiť kvalitný odborný program, v rámci ktorého vystúpia prednášajúci z akademickej pôdy, ale aj z praxe.

Podujatie s počtom 12 kreditov je zaradené do kreditného systému hodnotenia v zmysle Vyhlášky MZ SR č. 366/2005 Z. z.. Podrobné informácie a prihlášku si môže každý záujemca nájsť na stránkach **www.sekmtip.sk** – vzdelávanie farmaceutických laborantov, prípadne na stránke **www.sslaz.sk** – sekcia farmaceutických laborantov.

Verím, že sa stretneme na tomto podujatí a budeme mať možnosť diskutovať nielen na úrovni odbornej, ale aj spoločenskej. **Teším sa na vašu účasť.**

Zmeny v špecializačnom štúdiu

Doc. RNDr. Silvia Szücsová, CSc.

Ústav farmácie, Lekárska fakulta SZU, Bratislava

Dňom 1. júla 2013 nadobudlo účinnosť **Nariadenie vlády SR č. 111/2013 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa Nariadenie vlády SR č. 296/2010 Z. z.

Nariadenie vlády prináša tieto zmeny:

- Vzdelávacia ustanovizeň zaradí zdravotníckeho pracovníka do špecializačného štúdia k 1. októbru alebo k 1. februáru príslušného kalendárneho roka. Uvedený dátum je začiatkom špecializačného štúdia.
- Ak zdravotnícky pracovník počas špecializačného štúdia zmení zamestnávateľa, k žiadosti pripojí písomný súhlas nového zamestnávateľa, ak si žiadosť o zaradenie do špecializačného štúdia nepodal sám.

Farmaceutický laborant Španielsko

Mgr. Andrea Magdolenová

farmaceutická laborantka
lekárneň U leva, Rimavská Sobota

Profesia farmaceutický laborant

Farmaceutický laborant pracuje spolu s lekárnikom ako jeho pravá ruka a pod jeho dohľadom vykonáva väčšinu svojich úloh. Vráťane analýzy aj prípravu liekov, vykonáva údržbu a čistenie materiálu používaného pri farmaceutických činnostiach. Poskytuje klientom lekárne informácie o lieku, liečivých prípravkoch, podporuje zdravé návyky a informuje o prevencii voči chorobám.

Zodpovedá za realizáciu väčšiny administratívnych úloh, je zodpovedný za kontrolu dodávky liekov (príjem, skladovanie, revízia a správa zásob, správa na likvidácia odpadov...), ich správne balenie a označovanie.

V lekární ponúka a informuje klientov lekárne o dietetických potravinách, prípravkoch zdravej výživy, prostriedkoch proti fajčeniu, o kozmetike a hygienických potrebách.

Lekárne v Španielsku sú označené zeleným krížom, niekedy aj obtočeným hadom nad vstupnými dverami do lekárne.

Ženy tvoria 71 % pracovníkov lekárne, viac ako polovica odborných pracovníkov má menej ako 44 rokov.

Prístup aspoň k jednej lekární má 99 % populácie v mieste svojho bydliska, na základe demografického a geografického kritéria, zakotveného v španielskej legislatíve. Reťazce nie sú povolené. V Španielsku je asi 20 700 lekární. Na jednu lekárneň pripadá cca 2 156 obyvateľov.

V Španielsku môže licencovaný lekárnik byť vlastníkom a držiteľom povolenia na poskytovanie lekárenskej starostlivosti v lekární.

Španielsko poskytuje lieky a zdravotnícke pomôcky všetkým občanom zo zdrojov Národných zdravotníckych služieb financovaných prostredníctvom príspevkov sociálneho zabezpečenia a spravovaných miestnymi samosprávami prostredníctvom ich Consejerías de Sanidad (Zdravotnícke oddelenia) a Servicios Regionales de Salud (Regionálne zdravotnícke služby). Lieky sú vždy na predpis, ktorý vyhotoví lekár na oficiálnom tlačíve a pacient platí 40 % z ceny lieku. Lieky zvyčajne stoja menej ako v iných krajinách kvôli finančnej dotácii vládou.

Lekárne sú otvorené podľa požiadaviek tak, aby ponúkali služby aj v noci a počas sviatkov, ak to situácia vyžaduje. Spravidla sú otvorené od 9 do 21 hod.

Vzdelávanie

Odborná príprava farmaceutických laborantov pozostáva z dvoch akademických kurzov v rozsahu 1 300 hodín.

- 1. Teoretická príprava** (liečivá, podpora zdravia, administratíva, farmaceutická legislatíva atď.).
- 2. Prax v lekární.**

Funguje tu systém sústavného vzdelávania na zvýšenie odbornosti a činnosti pracovníkov. V Španielsku je okolo dvadsať školiacich stredísk.

Viac informácií na:

cursos.elpais.com/curso/tecnico-farmacia...

Okrem lekárne môže farmaceutický laborant pracovať vo farmaceutických laboratóriách, opatrovateľských centrách, poskytovať zdravotnícku osvetu.

Kolektívnou zmluvou sa pre farmaceutic-

kých laborantov stanovila ročná odmena vo výške 12 570 EUR.

Všeobecný vzdelávací systém v Španielsku:

Systém vzdelania v Španielsku je rozdelený do nasledujúcich úrovní:

- ☐ predškolské vzdelanie,
- ☐ základné vzdelanie,
- ☐ povinná školská dochádzka,
- ☐ bachillerato (maturita),
- ☐ odborné školenia a univerzitné vzdelanie.

Povinná školská dochádzka: 12 až 16 rokov. Úspešní absolventi končia školu s certifikátom ukončenia povinnej školskej dochádzky. Po obdržaní tohto certifikátu si môže študent zvoliť, či bude pokračovať s odborným stredoškolským vzdelaním alebo štúdiami bachillerato (maturita).

Maturita trvá dva roky, väčšinou od 16 do 18 rokov a potvrdzuje kvalifikáciu bachiller (baccalaureate). Poskytuje základ pre vyššie odborné vzdelanie alebo, ak študent urobí vstupné testy, univerzitné vzdelanie.

K dispozícii je množstvo rôznych kurzov organizovaných na štandardnej báze a s rôznou dĺžkou trvania, ktoré pripravujú študentov na prácu v konkrétnych oblastiach. Ukončenie strednej úrovne odborného školenia oprávňuje študenta na kvalifikáciu technika, kým vyššia úroveň odborného školenia oprávňuje študenta na kvalifikáciu vyššieho technika.

Malý slovníček pojmov:

lekárneň (*farmacia*)
lekárneň v pohotovostnej službe (*farmacia de guardia*)
lekárenský (*farmacéutico*)
liek (*medicamento*)
farmaceutický laborant (*Técnico de Farmacia*)

Registrácia II.časť

Obsah registra

Janka Strápková st.

vedúca sekretariátu
SK MTP

Register je zoznam zdravotníckych pracovníkov.

Register obsahuje:

- 1) registračné číslo komory + písmeno označujúce zdravotnícke povolanie¹
- 2) dátum registrácie,
- 3) meno,
- 4) priezvisko,
- 5) rodné meno,
- 6) dátum a miesto narodenia,
- 7) titul,
- 8) číslo telefónu a faxu,
- 9) e-mail,
- 10) mobil,
- 11) údaj o štátnom občianstve,
- 12) miesto trvalého pobytu,
- 13) ak je miesto trvalého pobytu mimo územia Slovenskej republiky, aj miesto prechodného pobytu na území Slovenskej republiky,
- 14) zdravotnícke povolanie podľa § 47 zákona č. 578/2004 Z.z. o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- 15) úsek práce,
- 16) údaj o zamestnávateľovi alebo inom spôsobe výkonu povolania,
- 17) údaje o odbornej spôsobilosti podľa § 33 zákona,
- 18) údaje o ďalšom vzdelávaní podľa

§ 39 zákona:

- názov špecializácie alebo certifikátu, dátum ukončenia, dátum začatia (ak vzdelávacia aktivita trvá), miesto a názov vzdelávacej inštitúcie,
- 19) údaj o sústavnom vzdelávaní podľa § 42 zákona,
- 20) údaj o doterajšej praxi – rozpis praxe s kompletným dátumom,
- 21) údaj o členstve v SKMTP,
- 22) dátum podania a podpis.

Zoznam povolaní podľa § 47, ods. 3., zákona 578/2004

- 1^F – verejný zdravotník
- K – technik laboratórnej medicíny
- L – medicínsko-technický laborant
- M – zdravotnícky laborant
- N – farmaceutický laborant
- N^B – laborant pre zdravotnícke pomôcky (I. stupeň VŠ)
- O – rádiologický technik
- P – zdravotnícky záchranár
- Q – dentálna hygienička
- S – asistent výživy
- T – optometrista
- V – očný optik
- Y – masér
- Z – zdravotnícky asistent
- A^a – sanitár
- U – zubný asistent

Najčastejšie chyby

1. Neúplnosť požadovaných dokumentov a údajov a to:

- Neosvedčené doklady o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania.
- Chýbajúce potvrdenie od súčasného zamestnávateľa (doklad, ktorý potvrdzuje, že žiadateľ skutočne aj vykonáva zdravotnícke povolanie, na ktoré má odbornú spôsobilosť).
- Neúplnosť osobných údajov (tel. kontakt, mail., neúplná adresa).
- Zasielanie dokladov, ktoré k registrácii nie sú potrebné (výpis z registra trestov, kópie dokladov o odbornej spôsobilosti, ktoré nesúvisia s výkonom zdravotníckeho povolania a pod).
- Chýbajúca kópia dokladu o úhrade registračného poplatku.

2. Žiadatelia sa spoliehajú:

- na informácie z iných zdrojov (kolegovia, prípadne nadriadení, ktorí im, žiaľ, podávajú často krát len neúplné alebo nepravdivé informácie). Na webovej stránke SK MTP sú dostupné všetky informácie v súvislosti s registráciou a dokladmi k nej potrebnými. Ak majú žiadatelia i napriek tomu nejasnosti, nech sa radšej obrátia priamo na sekretariát SK MTP a využijú tel. kontakt, alebo mailovú komunikáciu.

Beta glucan

NOVINKY BETA GLUCAN SO ZDRAVOTNÝMI TVRDENIAMÍ

- významný obsah beta glucanu pre rôzne stupne podpory imunity
- s obsahom vybraných vitamínov (vitamín C, vitamín D, kys. listová), ktoré prispievajú k:
 - správnej funkcie imunitného systému
 - ochrane buniek pred oxidačným stresom
 - a mnohým ďalším zdravotným benefitom

www.natures.sk
Žiadajte vo svojej lekárni!

Výrobca: Natures s.r.o., A. Sládkoviča 33, 91701 Trnava, natures@natures.sk, tel: 033/55 01 673.

Prof. MUDr. Neda Markovská, CSc.

I. stomatologická klinika LF UPJŠ a UNLP v Košiciach

Najčastejšie o

Gingivitis chronica – výrazný zápal ďasien s viditeľnými nánosmi plaku (zo zbierky 1. stomat. kliniky UNLP)

Ústna dutina je ideálne prostredie pre rast a rozmnožovanie mikroorganizmov, nachádza sa v nej približne 500 druhov baktérií. Najpatogénnejšie mikroorganizmy sa nachádzajú v bakteriálnom povlaku vytvárajúcom sa na povrchu zubov a okolitom ďasne (gingíve). V každom miligrame bakteriálneho povlaku sa nachádza 10^{10} mikroorganizmov.

Tieto patogény sú príčinou dvoch najčastejších sa vyskytujúcich chronických infekčných ochorení ľudského organizmu:

zubný kaz a zápal parodontu.

Zubný kaz sa vyskytuje po celý život človeka. Vzniká pôsobením kariogénnych baktérií, (*Streptococcus mutans* a *Lactobacillus*), ktoré za prítomnosti cukrov z potravy a nápojov vytvárajú kyseliny demineralizujúce zubnú sklovinu. Ak príjem cukrov prevažuje reparačné schopnosti skloviny a pacient nevykonáva správne ústnu hygienu, dochádza ku vzniku zubného kazu. Prevencia zubného kazu je najúčinnnejšia, najjednoduchšia a ekonomicky najvýhodnejšia, jedinec ju však musí vykonávať dôsledne sám alebo s pomocou rodičov už od útleho detstva.

Je jednoznačne dokázané, že obsah fluoridu v sklovine a výskyt zubného kazu sú vo vzťahu nepriamej úmery. Základným prípravkom sú zubné pasty, ktoré podľa obsahu fluoridov sú určené pre jednotlivé vekové skupiny.

Detické zubné pasty s obsahom fluoridov môžu používať deti až vtedy, ak dieťa vie vyplávať. Pre rozdielnosť schopností detí je to obdobie medzi 2. – 3. rokom veku. Je potrebné rodiča poučiť o vhodnej metóde čistenia chrupu. Dieťa má používať zubnú kefku, ktorá má určenie pre danú vekovú skupinu a dnes všetky majú mäkké vlákna. Rovnako aj zubná pasta je dôležitá a je určená pre príslušnú vekovú skupinu. Zubná pasta pre deti od 3-5 rokov obsahuje 500 ppm fluoridov, neobsa-

huje cukor. Odporúčame na zubnú kefku natrieť tenkú vrstvu zubnej pasty v množstve hrášku.

Zubné pasty pre zmiešaný chrup (deti od 6-12 rokov) obsahujú 1 400 ppm a odporúčané sú po prerezaní prvého trvalého zuba. Po očistení zubov sa ústna dutina nevyplachuje. Od 12 rokov a viac vrátane dospelých je ďalšia skupina zubných pást s obsahom 1 250 ppm fluoridov.

Účinnosť prevencie zabezpečí užívanie fluoridových gélov, ktoré na odporúčanie zubného lekára indikujeme od 6. roku veku, po prerezaní trvalých zubov s obsahom 12 500 ppm fluoridov. Ich aplikácia je v jeden ten istý deň v týždni, večer po dôkladnom očistení zubov kefkou a zubnou pastou. Gél sa rozotiera po povrchu zubov po dobu 30 sekúnd, potom jemne vypláchnuť vodou.

Pri používaní ústnych vôd s obsahom fluoridov je potrebné poradiť sa so zubným lekárom, ktorý posúdi riziko kazivosti chrupu a odporučí konkrétny typ.

Gingivitis a parodontitis

(zápal ďasien a parodontu)

Parodont (závesný aparát) je súbor tkanív, ktoré spájajú zub s kostným lôžkom a zabezpečujú jeho pevnosť a funkcie.

Tieto tkanivá sú: gingíva – ďasno, cement koreňa zuba, alveolárna kosť. Medzi koreňom a kosťou je priestor – periodontálna štrbina, v ktorej sú periodontálne väzy spájajúce a upevňujúce zub v alveolárnom lôžku. Zdravé ďasno je bledoružovej farby, na mechanický podnet ani spontánne ne-

bolí a nekrváca (t. j. nekrváca pri čistení zubov alebo pri jedení). Gingíva je tkanivom, ktoré ako jediné je dostupné samovyšetreniu pacientom a klinickému vyšetreniu zubnému lekárovi. Na druhej strane, ďasno veľmi rýchle reaguje na chorobné zmeny postihujúce ústnu dutinu alebo celkovo ľudský organizmus. Ich výsledkom je zápal tkanív parodontu. Výskyt ochorení je veľmi vysoký, u nás viac ako 75 % dospelých jedincov je postihnutých zápalom tkanív parodontu.

Ochorenie vo väčšine prípadov začína ako zápal ďasien – gingivitis. Kľúčovým etiologickým faktorom zápalu je bakteriálny povlak s obsahom baktérií: *Prevotella intermedia*, *Bacteroides forsythus*, *Porphyromonas gingivalis* a i., ktoré vytvárajú jedovaté enzýmy, rozpúšťajú vlákna ďasien a spôsobujú zápal ďasien. Prvým príznakom chronického zápalu ďasien je krvácanie pri čistení zubov, čo mnohí jedinci považujú za jav sprievodný. V skutočnosti ide buď o mierne krvácanie, ktoré sa prejaví bledoružovým sfarbením sliny počas čistenia zubov alebo o výrazné vyplúvanie krvi z úst. Ďalším prejavom je zmena farby ďasna, od normálnej bledoružovej cez všetky odtiene červeného zafarbenia až

chorenia ústnej dutiny

striedaním sa zhoršenia a zlepšenia stavu a v týchto prípadoch dochádza k rozšíreniu sa zápalu z ďasna na hlbšie uložené tkanivá parodontu a vzniká parodontitis (nesprávne parodontóza).

Ďalšími príčinami, ktoré spolupôsobia na tkanivá parodontu, nakoľko umožňujú ukladanie plaku sú: nesprávne vyhotovené a nevyleštené výplne, anomálne postavenie zubov, anomálie slizničných štruktúr, ústne dýchanie a fajčenie. Stav zápalu parodontu zhoršujú aj celkové ochorenia a celkovo užívané lieky.

Dokonalá ústna hygiena by mala byť podmienkou akéhokoľvek ošetrenia v ústnej dutine, t. j. vyhotovenie trvalej výplne, koruniek, mostikov, snímateľných protéz sa musí indikovať len v čistých ústach a nie za prítomnosti krváčajúcich ďasien a neodstráneného zubného kameňa. Ak baktérie plaku budú v ústnej dutine stále pôsobiť, nie je možný úspech ďalších liečebných metodík.

po fialovú farbu. Dochádza aj ku zmene tvaru, čo sa prejaví zväčšením a opuchom ďasien. Ďasna pri týchto zmenách krvácajú ešte výraznejšie a mnohí pacienti si práve v tomto období prestávajú čistiť chrup alebo znížia intenzitu a kvalitu čistenia chrupu. Tu sa pridruží aj nepríjemný zápach z ústnej dutiny. Bolesť nie je prítomná a preto pacienti nenavštvia zubného lekára. Ochorenie môže pretrvávajúť dlhú dobu bez liečby, aj niekoľko rokov so

Pri zápale parodontu základnou liečbou je dokonalá ústna hygiena a lokálna antibakteriálna liečba. Účinným doplnkom, ale nie náhradou, je používanie ústnych vôd na výplachy ústnej dutiny po očistení zubov zubnou kefkou a pastou, aby sa pomohlo predĺženému účinku na baktérie. Vedec-ky a skúsenosťami sú overené prípravky s obsahom chlorhexidínu.

Chlorhexidín má bakteriostatický účinok, redukuje počet a metabolizmus baktérií

o 30-50 %, adhezuje na tkanivá ústnej dutiny, má až 12 hodinový účinok, je efektívny v nízkej koncentrácii 0,12-0,2 %. Antibakteriálny účinok je znížený aniónovými zlúčeninami – fluoridy v zubných pastách znižujú jeho účinok. Jeho aplikácia je možná až po 30 minútach po očistení zubov zubnou pastou. Nesmie sa aplikovať v prípade výskytu vriedkov na slizniciach ústnej dutiny ani priamo na obnaženú alveolárnu kosť. Okrem uvedeného po chirurgickom zákroku na parodonte pre podporu hojenia odporúčame výplachy roztokom repíka lekárskeho. Šalvia je vhodná len pri bolestivých akútnych léziách na gingíve alebo slizniciach ústnej dutiny. Nikdy neodporúčame roztoky s obsahom alkoholu.

Kľúčové slová a fakty:

Tri piliere prevencie zubného kazu: ústna hygiena, usmernená výživa, **fluoridové zlúčeniny:**

- každá jednotlivá aplikácia fluoridov vedie k zvýšeniu trvalo viazaného fluoridu v sklovine a k poklesu náchylnosti skloviny na vznik a progresiu zubného kazu,
- fluoridy znižujú rozpustnosť zubnej skloviny,
- posilňujú proces mineralizácie zmenou základnej kryštalickej štruktúry hydroxyapatit na rezistentnejší fluorapatit,
- znižujú bakteriálny metabolizmus.

Ústna hygiena je zabezpečená:

- správna metóda čistenia zubov, individuálna podľa veku,
- správny tvar zubnej kefy,
- fluoridová zubná pasta,
- doba čistenia minimálne 3 minúty,
- doba užívania zubnej kefy 2-3 mesiace, vždy vymeniť po prekonaní infekčného ochorenia,
- medzizubné kefy a zubná niť podľa odporúčania zubného lekára,
- pri výplachoch chlorhexidínom: interval medzi čistením zubov minimálne 30 minút.

Zubný kaz raného detstva: rozsiahla deštrukcia zubov zubným kazom u 3-ročného dieťaťa, spôsobená nadmernou konzumáciou sladkých nápojov. (zo zbierky 1. stomat. kliniky UNLP)

PharmDr. Ivana Šupolová

Stredná zdravotnícka škola, Trnava

Predpokladom udržania zdravého stavu chrupu je dodržiavať dôkladnú dentálnu hygienu spojenú s dopĺňaním dôležitých látok potrebných na stavbu zubov.

Základné pravidlá

Dentálna hygiena zahŕňa pravidelné čistenie chrupu doplnené o používanie ústnych vôd a roztokov na vyplachovanie úst. Doba čistenia zubov nemá byť kratšia ako 3 minúty. Po požití kyslých jedál a nápojov by sa zuby nemali čistiť hneď po konzumácii, ale až po nejakom čase, aby kyselina nenarušila zubnú sklovinu. Z rovnakého dôvodu by sa ústa mali pred čistením zubov najskôr opláchnuť čistou vodou. Na čistenie je najvhodnejšia zubná kefka, ktorá má krátku hlavu, umelohmotné štetiny so zaobleným koncom, nie príliš tvrdé. Prírodné štetiny sú živnou pôdou pre mikroorganizmy. Po použití sa má zubná kefka dôkladne opláchnuť čistou vodou, uskladniť na suchom mieste. Pri akútnom ochorení sa má kefka vymeniť okamžite, inak sa má strieďať každé dva mesiace. Pre deti je vhodnou alternatívou ku klasickej zubnej kefke elektrická zubná kefka, s ktorou sa lepšie manipuluje. Ďalšou voľbou môže byť elektrická zvuková kefka. Pre medzizubné priestory je určená interdentálna zubná kefka, ktorá sa skladá z jedného zväzku štetín a umožňuje tak vyčistenie veľkých medzizubných priestorov či pevne uložené protézy.

Zubná pasta

má okrem čistiacej funkcie aj viaceré pridané hodnoty – má obsahovať fluorid sodný, aminfluorid a antibakteriálne zložky (chlórhexidín, zinok) či jemné abrazívne častice, ktoré odstraňujú plaky na zubnej sklovine. Patria medzi ne uhličitan vápenatý, fosforečnan vápenatý, hydrogenuhličitan alebo

chlorid sodný, kremičité gély, biela hlinka (bolus alba), metakryláty. Hodnota RDA (*Radioactive Dentin Abrasion*) je hodnota, ktorá udáva stupeň obrusovania zubov zubnou pastou. Meria sa meraním obrusovania rádioaktívne označenej zuboviny alebo skloviny. Najvhodnejšie sú zubné pasty s hodnotou RDA 35-40.

V neposlednom rade sú na trhu zubné pasty, ktoré chránia ďasná pred rýchlym rozvojom paradentózy. Soli hliníka (aluminiumlaktát, aluminiumfluorid) spevňujú ďasná a zastavujú krvácanie. Pôsobia preventívne pred vznikom zubného kazu. Z fluoridov je najúčinnjší aminfluorid, ktorý sa viaže na mäkké tkanivá a pôsobí dlhšie. V koncentrovanej forme je prítomný v zubnom géle, ktorý sa v prevencii zubného kazu na zuby nanáša 1-krát za týždeň.

Okrem fluoridov pred vznikom zubného kazu pôsobia aj enzýmy prítomné v niektorých zubných pastách. Účinné zložky z liečivej rastliny *Macleya cordata* (*Papaveraceae*) svojim antibakteriálnym pôsobením znižujú krvácanosť ďasien a ich zápal. Ide o izochinolínové alkaloidy s protizápalovým účinkom.

Zubná niť a roztoky

Na priestory, ktoré zubná kefka nevyčistí, sa používa zubná niť, ktorá by nemala byť povoskovaná, ale mala by byť napustená

Starostlivosť o zuby a prevencia kazov

Macleya cordata (*Papaveraceae*)

fluórom. Profylakticky pred vznikom zubného kazu okrem pravidelného čistenia zubov pôsobia roztoky na vyplachovanie úst. Obsahujú antimikrobiálne prísady – chlórhexidín, benzydamín, extrakty z rastlinných drog (šalviová tinktúra).

Kľúčové slová – štatistika:

Podľa správy o orálnom zdraví (SZO, Ženeva, 24. február 2004) asi 5 miliárd ľudí má skúsenosti so zubným kazom. Karies (zubný kaz) alebo atrofia ďasien sa vyskytuje až u 97 % Európanov. Zo 100 školákov vo veku 10 rokov ani jeden nemá chrup bez kazu. Celoslovenská štúdia zistila veľmi vysoký výskyt zubného kazu u päťročných detí.

LACALUT®

Starostlivosť o ústnu dutinu pre celú rodinu

Prevenca krvácania ďasien

Na citlivé zuby a zubné krčky

Pre deti

Proti zápachu z úst

ÚSTNE VODY

ZUBNÉ PASTY

Ochrana proti zubnému kazu

Bielenie zubov

ZUBNÉ A MEDZIZUBNÉ KEFKY

LACALUT DENT

LACALUT dent extra-upevňujúca pasta na zubné protézы 33.91.

LACALUT dent čistiace tablety na zubné protézы 33.95.

objednávaci kód

Pre kontakt na regionálneho zástupcu volajte 02/45 94 52 90

Výrobca: Dr. Theiss Naturwaren, Homburg, Nemecko
Distribútor: Naturprodukt, spol. s r. o., Nádražná 20,
900 28 Ivanka pri Dunaji, 02 / 45 94 52 85,
naturprodukt@naturprodukt.sk

www.lacalut.sk

Ing. Alžbeta Medveďová, PhD.

Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia
FCHPT STU, Bratislava

Stanovisko špecialistu na výživu

Výživa pre zdravé zuby a ďasná

Úsmev neodráža len našu vnútornú pohodu, ale tiež aj stav našich zubov a ďasien.

Výživa je pre zdravé zuby rovnako dôležitá ako hygiena. Zabezpečuje dve základné funkcie. Je zdrojom jednotlivých stavebných zložiek potrebných pre vývoj a funkcie zubov a zohráva úlohu aj pri odolnosti ďasien pred baktériami v ústach.

Existuje mnoho faktorov, ktoré treba zohľadňovať pri zdravej výžive pre zuby. Základ zubov sa formuje už v tehotenstve a počas dojčenia. Preto je dôležité už v tomto období dbať na dostatočný prísun látok, ktoré sú esenciálne pre tvorbu zubov a skloviny.

Z pohľadu zubného lekárstva sú obzvlášť dôležité vitamíny: **vitamín A** (pre zdravý stavbu slizníc), **vitamín C** (pre kostné tkanivo a ďasná, protizápalové účinky), **vitamín D** (pre tvorbu zubov a kostí), **vitamín E** (pre zdravý vývoj ďasien), **vitamín K** (pre zdravú stavbu kostí), **kyselina listová a koenzým Q10** (proti ochoreniam ďasien). Z minerálnych látok sú najdôležitejšie **vápnik** (proti atrofii ďasien a čelustných kostí) a **fluoridy** (podporujú mineralizáciu a „vytvrdzujú“ zuby).

Ktoré potraviny pomáhajú zdravým zubom a ďasnám?

Mlieko a mliečne výrobky, syry sú bohatým zdrojom vápnika, fosforu a vitamínu D. Samozrejme sa treba vyvarovať sladkým mliečnym výrobkom, ktoré obsahujú veľa cukru.

Ryby (sardinky, makrely, tuniak) sú najbohatšími zdrojmi koenzýmu Q10, ktorý pô-

sobí antioxidačne, chráni ďasná pred poškodením výlučkami baktérií.

Jednou z najlepších potravín pre zuby je **koreňová zelenina** (petržlen, zeler), ktorá obsahuje antibakteriálne silice. Sliny spolu so silicami ničia baktérie podieľajúce sa na vzniku zubného povlaku.

Aj keď **cesnak** nie je najlepší pre svieži dych, vďaka antibakteriálnym látkam, ktoré obsahuje, sa ničia viaceré druhy baktérií spôsobujúcich zubné povlaky.

Pomaranče obsahujú veľké množstvo vitamínu C, ktorý chráni kolagén v ďasnách a pomáha tak predchádzať zápalu ďasien.

Hliva ušticová obsahuje β -glukány, ktoré zvyšujú imunitu a tým pomáhajú zachovávať obranné mechanizmy ďasien pred poškodením baktériami.

Katechíny **zeleného čaju** potláčajú rast povlakov na zuboch a zmiernujú už vzniknuté zápalové reakcie. **Obyčajná čistá voda** prispieva k zdravým zubom a ďasnám, nielen čistí zvyšky jedla, ale aj hydratuje ďasná a podporuje tvorbu slín.

V neposlednom rade, aj konzistencia našej stravy hrá významnú úlohu. Tá je čoraz viac mäkkšia, čo obmedzuje mechanické čistenie a tvorbu slín, ktoré sú pri „sebačistení“ zubov nepostrádateľné.

Ktoré potraviny sú pre zuby najškodlivejšie?

V prvom rade je to **cukor a cukrom sladené potraviny** (pekárenské výrobky, cukrárenské výrobky, trvanlivé pečivo, cukrovinky, sladené nápoje, müsli, jogurt, med, kečup, horčica) a **škrobové jedlo** (rôzne druhy chleba a pečív, zemiakové lupienky). Je síce nemožné vylúčiť cukor z nášho jedál-

nička, predsa však existujú pravidlá, ako zmierniť jeho negatívne účinky na naše zuby. Nikdy nejest' sladkosti v malých porciách počas celého dňa. Radšej celú tabuľku čokolády naraz, potom zuby vyčistiť, než každú polhodinu malý kúsok.

Ale aj potraviny obsahujúce kyseliny (ovocie a ovocné šťavy) môžu zuby poškodzovať. Nízke pH v ústach môže poškodzovať sklovinu, preto sa po konzumácii kyslého ovocia odporúča vypláchnuť si ústa vodou.

Navyše strava bohatá na cukry je živnou pôdou pre baktérie, hlavne *Streptococcus mutans* a *Streptococcus sobrinus*, ktoré premieňajú cukry na kyseliny, znižujú tak pH v ústnej dutine a spolupodieľajú sa na vzniku zubného kazu. Podobne aj „zobkanie“ počas celého dňa znižuje hodnotu pH.

Obzvlášť zradná je skutočnosť, že čistenie zubov bezprostredne po zjedení kyslých jedál zhoršuje škodlivý účinok, pretože dôsledkom útoku kyseliny je demineralizovaná sklovina ešte viac odieraná zubnou kefkou.

Kľúčové slová:

Kyslé pH v ústnej dutine – rizikový faktor oslabovania zubnej skloviny a vzniku zubného kazu, v dôsledku nevhodnej skladby výživy.

Zubný kaz – najčastejšia civilizačná atypická bakteriálna infekcia.

Vitamíny a minerálne látky – z pohľadu zubného lekárstva sú dôležité vitamíny A, C, D, K, kyselina listová a koenzým Q a z minerálnych látok vápnik a fluorid.

Prof. MUDr. Neda Markovská, CSc.
Odborný garant – diagnostika

PharmDr. Ivana Šupolová
Odborný garant – farmakoterapia

Ing. Alžbeta Medveďová, PhD.
Odborný garant – výživa

1. Príčinou zubného kazu je:

- a) *Streptococcus mutans*
- b) *Streptococcus mutans* a *Lactobacillus*
- c) *Streptococcus aureus*

2. Krvácanie z ďasien pri čistení zubov je:

- a) normálnym prejavom čistenia zubov
- b) prvým príznakom chronického zápalu ďasien
- c) vyvolané čistením zubov

3. Sprievodným príznakom chronického zápalu ďasien je:

- a) pálenie gingívy
- b) zmena sfarbenia gingívy
- c) bolesť gingívy

4. Základnou chemickou substanciou zabezpečujúcou prevenciu zubného kazu je:

- a) chlorhexidín
- b) fluorid
- c) pamycon

5. Metóda čistenia chrupu

- a) má byť po celý život rovnaká
- b) neovplyvňuje ústnu hygienu
- c) má byť prísne individuálna a v priebehu života sa prispôbovať zmenám

6. Mineralizáciou skloviny rozumieme proces:

- a) zmeny hydroxyapatitu na fluorapatit
- b) zvyšovanie iónov vápnika v sklovine
- c) zmeny fosforu v tvrdom zubnom tkanive

7. Aká by mala byť doba čistenia zubov?

- a) stačí 1 minúta
- b) 5 minút
- c) minimálne 3 minúty
- d) nie je to časovo ohraničené

8. Striedanie novej zubnej kefkы sa odporúča:

- a) raz za pol roka
- b) každé 2 mesiace
- c) každé 3 mesiace
- d) až keď je zničená

9. Najvhodnejšie sú zubné pastы s hodnotou RDA:

- a) 70
- b) viac ako 40
- c) 60
- d) 35-40

10. Chlorid sodný sa pridáva do pastы ako:

- a) korigens chuti
- b) abrazívum
- c) na zvýšenie stability
- d) pôsobí antimikrobiálne

11. Protizápalový účinok v rastline *Macleya cordata* vykazujú:

- a) izochinolínové alkaloidy
- b) chinolínové alkaloidy
- c) purínové alkaloidy
- d) indolové alkaloidy

12. Soli hliníka v zubných pastách:

- a) sa nevyskytujú v zubných pastách
- b) pôsobia antibakteriálne
- c) zastavujú krvácanie
- d) nespevňujú ďasná

13. Prítomnosť zubného povlaku je:

- a) len estetický problém
- b) nemá žiadny negatívny dopad na zuby
- c) je rizikovým faktorom vzniku zubného kazu

14. Nesprávne tvrdenie je, že kyslé pH v ústnej dutine:

- a) je prirodzené a pomáha ničiť nežiaduce baktérie
- b) klesá po zjedení ovocia
- c) demineralizuje sklovinu zubov

15. Maškrtenie sladkých jedál ako prevencia zubného kazu:

- a) je absolútne zakázané
- b) môžeme si dovoliť jednu porciu denne a vypláchnuť ústa vodou
- c) nemá žiadny vplyv na zdravie zubov a ďasien

Registračné číslo: **06/2013**
Zdravotnícka organizácia: **SK MTP**
Odpovede zasielajte do **30. augusta** na e-mail:
farmaceutickylaborant@gmail.com

NAPÍŠTE

- registračné číslo AD testu
- meno a priezvisko
- registračné číslo v SK MTP
- číslo telefónu
- adresu lekárne
- číslo otázky a odpoveď

Osobitne priložte odpovede na otázky zo str. 19 pod názvom Otestujte sa z inzercie.

Ohodnotenie testu:
riešiteľa autodidaktického testu

0 % - 59,999 %
úspešnosť riešenia (**0 kreditov**)

60 % - 79,999 %
úspešnosť riešenia (**1 kredit**)

80 % - 100,00 %
úspešnosť riešenia (**2 kredity**)

PharmDr. Adela Čorejová, PhD.

Katedra farmakológie a toxikológie
Farmaceutická fakulta UK, Bratislava

ATC klasi- fikácia liečiv

Príklad anatomicko-chemickej klasifikácie pre metformín:

A	Tráviaci trakt a metabolizmus (1. úroveň, hlavná anatomická skupina)
A10	Antidiabetikum (2. úroveň, terapeutická podskupina)
A10B	Antidiabetiká s výnimkou inzulínu (3. úroveň, farmakologická podskupina)
A10BA	Biguanidy (4. úroveň, chemická podskupina)
A10BA02	Metformín (5. úroveň, chemická substancia)

Anatomicko-terapeuticko-chemický klasifikačný systém alebo ATC klasifikácia je systém klasifikácie liečiv. Liečiva sú v ATC klasifikácii rozdelené do skupín podľa toho, na aký orgán alebo orgánovú sústavu pôsobia a podľa terapeutických, farmakologických a chemických vlastností. ATC klasifikácia rozlišuje päť úrovní. V **prvej** úrovni sú liečiva rozdelené do pätnástich hlavných anatomických skupín. Každé liečivo je v prvej úrovni označené písmenom na základe zaradenia do anatomickej skupiny (tabuľka 1). Nasleduje farmakologicko-terapeutická podskupina **2. úroveň**, označená arabskými číslicami. **Tretia** a **štvrtá** úroveň označuje chemicko-farmakologicko-terapeutickú podskupinu, pričom každá úroveň je označená písmenom. **Piatá** úroveň ATC kódu určuje chemickú substanciu a je označená dvoma arabskými číslicami. Druhá, tretia a štvrtá úroveň sa často používajú na identifikáciu farmakologickej podskupiny najmä v prípade, ak je to vhodnejšie pri porovnaní s liečebnou alebo chemickou podskupinou. V ATC klasifikácii sa používajú INN (International Non-proprietary Name) medzinárodné nechránené názvy liečiv.

Tabuľka 1: *Kód hlavnej anatomickej skupiny

Kód *	Názov skupiny
A	Tráviaci trakt a metabolizmus
B	Krv a krvotvorné orgány
C	Kardiovaskulárny systém
D	Dermatologiká
G	Urogenitálny systém a pohlavné hormóny
H	Hormóny na systémové použitie, okrem pohlavných hormónov
J	Antiinfektíva na systémové použitie
L	Antineoplastické a imunomodulačné látky
M	Muskuloskeletárny systém
N	Nervový systém
P	Antiparazitiká
Q	Veterinárne prípravky
R	Respiračný systém
S	Zmyslové orgány
V	Rôzne prípravky

Liečiva v ATC klasifikácii sú rozdelené podľa hlavného terapeutického použitia a hlavnej účinnej látky. Zohľadňuje sa zásada, že **každé** liečivo je zaradené len v jednej kategórii, čiže má **jeden ATC** kód pre kaž-

dý spôsob podávania (t. j. liekové formy s podobnými zložkami a silou budú mať rovnaký kód ATC). Liečivo môže mať priradené viac ako jeden ATC kód, ak je dostupné v dvoch alebo vo viacerých silách alebo vo viacerých formách podania s jasne odlíšiteľným terapeutickým využitím. Rozdelenie liečiv v ATC klasifikácii je ustanovené Svetovou zdravotníckou organizáciou (WHO). Zmeny v ATC klasifikácii liečiv sú obmedzené na minimum. **Raz ročne sa na základe nových vedeckých informácií, nových medzinárodných liekopisov a nových odporúčaní v liečbe robí revízia ATC klasifikácie.** Najčastejším dôvodom pre zmenu v ATC systéme je zmena hlavnej indikácie liečiva alebo vytvorenie novej skupiny pre novú substanciu.

Kľúčové slová a fakty

Liečiva sú v ATC klasifikácii rozdelené do skupín podľa toho, na aký orgán alebo orgánovú sústavu pôsobia a podľa terapeutických, farmakologických a chemických vlastností. ATC klasifikácia rozlišuje päť úrovní.

Ostrovidky Neo
výživový doplnok

S vitamínom A a zinkom k udržaniu dobrého zraku.

Luteín, zeaxantín, extrakt z čučoriedok, vitamíny A, C, E, rybí olej, selén, zinok, extrakt očianky.

www.ostrovidky.sk

Otestujte sa z inzercie

Inzercie sú pre vás zdrojom informácií, ktoré viete a môžete využiť v kontakte s pacientom. Čím viac viete, tým viac sa môžu od vás pacienti, či návštevníci lekárne dozvedieť o konkrétnom prípravku. A ako vyplýva z ankety SZŠ Michalovce, ktorú realizuje vždy k aktuálnemu číslu časopisu Teória a prax I Farmaceutický laborant stredoškolská pedagogička RNDr. Jana Tokárová, študentov osobitne zaujímajú inzercie.

Prečo?

- A) spoznávajú vizuál prípravku
- B) získavajú informácie o prípravku

V každom nasledujúcom čísle časopisu bude test, čo z inzercií si pamätáte. Vaše odpovede pošlite ako samostatnú prílohu k **AD testu** v jednom e-maile.

1. Heliocare® od spoločnosti **SkinMedical** – aktívna fotoimunoochrana pokožky pre bezpečné slnenie. Ide o prvú a jedinú technológiu, ktorá preukázala orálnu fotoprotektívnu účinnosť u človeka po jednorázovom perorálnom podaní. Zabezpečuje 4 úrovne ochrany pokožky.

Otázka 1: Na čom je založená orálna a topická fotoimunoprotekcia?

2. Lacalut® – rieši prevenciu krvácania ďasien, ochranu proti zubnému kazu, bielenie zubov. Výrobca **Dr. Theiss** a jeho distribútor spoločnosť Naturprodukt sa orientuje na deti a dospelých. V sortimente má zubné pasty, ústne vody, zubné, medzizubné kefky, upevňujúce pasty a čistiace tablety na zubné protézy.

Otázka 2: Napíšte jeden prípravok na prevenciu krvácania ďasien, jeden na ochranu proti zubnému kazu, jeden na bielenie zubov, jeden pre deti, jeden proti zápachu z ústa, jednu ústnu vodu, jednu pastu a čistiace tablety na zubné protézy, jednu zubnú a jednu medzizubnú kefku.

3. Pestrec mariánsky od spoločnosti **h-KONTIPRO** – jediný granulovaný pestrec na trhu. Balenie 125 g a 250 g.

Otázka 3: Napíšte názvy štyroch látok, ktoré obsahuje.

4. Ocuvite Complete – ochrana zraku založená na vedeckých dôkazoch – od spoločnosti **BAUSCH-LOMB**. Obsahuje Omega 3 mastné kyseliny, luteín a zeaxantín, antioxidanty a zinok.

Otázka 4: Napíšte úlohu týchto látok v prípravku.

5. MoreMilk plus kapsuly značky **Motherlove®** – kapsuly z rastlinnej vlákniny obsahujúcej tekutý koncentrát zo 4 liečivých bylín.

Otázka 5: Kedy sa odporúča užívať MoreMilk plus kapsuly?

6. ArthroStop® Comfort od spoločnosti **Walmart** – ochutené tablety novej generácie. Tabletú stačí rozpustiť v ústach.

Arthrostop Comfort obsahuje účinné látky – N-acetylglukozamín, kolagén typu II v natívnej forme a vitamín C.

Otázka 6: Kedy sa odporúča ArthroStop Comfort?

7. Lopacut 2mg loperamidiumchlorid – liek na krátkodobú symptomatickú liečbu akútnej hnačky od fínskej farmaceutickej spoločnosti Vitabalans.

Otázka 7: Napíšte dávkovanie a spôsob podávania.

8. Molitex vyrába rehabilitačné a polohovacie pomôcky a zabezpečuje distribúciu a predaj zdravotníckych pomôcok firmy **Ortex**.

Otázka 8: Napíšte 5 zdravotníckych pomôcok z ich sortimentu.

9. Rybilka® Neo od spoločnosti **Herbacos Recordati** – novinka na zapareniny.

Obsahuje rybí olej, mandľový olej, oxid zinočnatý, D-panthenol.

Otázka 9: Aký je účinok Rybilky na pokožku?

10. Ostrovidky Neo od spoločnosti **Noventis** s vitamínom A a zinkom. Obsahujú luteín, zeaxantín, vitamíny A, C, E, rybí olej, selén, zinok, extrakt očianky, extrakt z čučoriedok.

Otázka 10: Pre koho je vhodný doplnok stravy Ostrovidky Neo?

11. Beta glucan 120+, 240 +, 500 + od spoločnosti **Natures** s významným obsahom beta glucanu pre rôzne stupne podpory imunity, s obsahom vitamínu C, vitamínu D, kyseliny listovej,..

Otázka 11: Aký vplyv majú uvedené vitamíny a kyselina na ľudský organizmus v kombinácii s beta glucanom?

12. LINEX® kapsuly od spoločnosti **Sandoz** – probiotikum pre celú rodinu. Liek je vhodný pre dojčatá, deti aj dospelých.

Otázka 12: Uveďte 4 indikácie, kedy sa LINEX® užíva?

13. Rybí olej Iecoris aselli oleum – nový výživový doplnok od spoločnosti **Galvex**. **Magnéziové tablety 500 mg GALVEX®** v novom 80 tbl balení.

Otázka 13: Obsahuje rybí olej prídavné látky a konzervanty?

14. Coldrex® MAX GRIP LESNÉ OVO-CIE od spoločnosti **GlaxoSmithKline** proti príznakom chrípky a silného prechladnutia. Zmierňuje horúčku, odstraňuje bolesť hlavy, tlmí bolesť v hrdle a uvoľňuje upchatý nos.

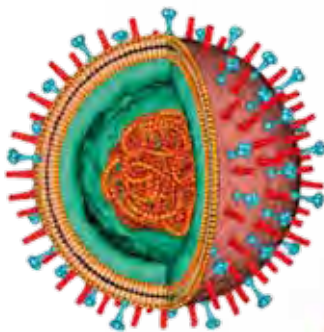
Otázka 14: Čoskoro bude s novou jedinečnou príchuťou. Akou?

Otestujte sa z inzercie

MUDr. Mária Avdičová, PhD.

Odbor epidemiológie
Regionálny úrad verejného zdravotníctva
v Banskej Bystrici

Chrípka

Chrípka je akútne vysoko nákazlivé ochorenie prenášané kvapôčkami – teda vzdušnou cestou. Postihuje najmä horné cesty dýchacie, ale počas virémie sa vírusy dostávajú k iným orgánom, svalom, k srdcu, k mozgu. Toto sa prejavuje aj na klinických príznakoch chrípky, ktoré sa manifestuje bolesťami hlavy, vysokými teplotami (38°C a viac), bolesťami svalov, vysokou únavnosťou, bolesťami hrdla, zápalom spojoviek, niekedy aj kašľom a nádchou. K rozvoju príznakov dochádza často po krátkom čase po expozícii (24 hodín až 5 dní). Nakazený je infekčný už 2 dni pred prepuknutím ochorenia, nákazlivosť trvá ešte ďalších 5 dní.

Na chrípku a chrípke podobné nákazy ochore ročne od 200 do 300 tisíc osôb, na všetky akútne respiračné ochorenia od 1,8 do 2,5 milióna osôb. Najvyššou chorobnosťou trpia deti predškolského a školského veku, nižšia chorobnosť je zaznamenaná u dospelých a starších osôb. Sezónny výskyt chrípky vrcholí obyčajne v 6. až 8. kalendárnom týždni, niekedy aj neskôr.

Väčšina chorých, ktorí rešpektujú, že chrípka je závažné ochorenie celého organizmu a toto ochorenie vyležia, sa uzdraví v priebehu jedného týždňa. V liečbe chrípky dominuje kľud na lôžku, symptomatická liečba, t. j. znižovanie teploty, tlmenie jednotlivých príznakov (analgetiká, antipyretiká, antitusiká,...), dostatočný príjem tekutín a vitamínov, izolácia od iných osôb a to jednak z dôvodu zabránenia šíreniu chrípky na iné osoby a tiež zabránenie infekcie chorého inými mikroorganizmami najmä baktériami.

Priebeh chrípky môže byť komplikovaný primárnym alebo sekundárnym zápalom pľúc, zápalom srdcového svalu, otití-

dou, sinusitídou a pod. Komplikovaný priebeh chrípky zaznamenávame najmä u tehotných žien, u malých detí, starších osôb a osôb chronicky chorých (kardiovaskulárne ochorenia, diabetes mellitus, metabolické ochorenia, chronické choroby dýchacích ciest, ...).

Vzhľadom na závažnosť priebehu ochorenia na chrípku je najlepším riešením **chrípke predísť a to očkovaním**. Vzhľadom na variabilnosť vírusu chrípky je potrebné toto očkovanie absolvovať pred každou sezónou ideálne v októbri, alebo začiatkom novembra, aby bola imunita zabezpečená do konca apríla. Očkovacie látky proti chrípke majú vysokú účinnosť a efektívnosť.

U malého počtu osôb so zníženou imunitou niekedy nezabránia ochoreniu, ale priebeh ochorenia je vždy ľahší.

Predísť chrípke napomáha aj celoročné otužovanie, dostatok fyzickej aktivity, v sezóne chrípky vhodné obliekanie, dodržiava-

vanie pitného režimu a dostatočný príjem vitamínov. V čase epidemického výskytu chrípky sa odporúča vyhýbať sa priestorom, kde sa zhromažďuje veľa ľudí a **časť umývanie rúk**, nakoľko chrípkové vírusy prežívajú v prostredí, kam sa dostali pri kaš-

ľaní, kýchaní aerosolom a nakaziť sa možno nepriamym kontaktom, teda rukami zanesením vírusu na sliznice očí alebo horných dýchacích ciest.

Rizikové miesta, ktoré často bývajú znečistené a kontaminované vírusom chrípky sú napríklad držadlá v dopravných prostriedkoch, rúčky na košoch v supermarketoch, slúchadlá spoloč-

ných telefónov a pod. Preto sa odporúča počas sezónneho výskytu chrípky používať alkoholové dezinfekčné prostriedky na dezinfekciu rúk.

Novinkou v nastávajúcej chrípkovej sezóne 2013/2014 je, že Svetová zdravotnícka organizácia odporučila aj 4-zložkovú vakcínu, t. j. vakcínu, ktorá bude obsahovať 4 antigény vírusov chrípky a bude chrániť proti ochoreniam spôsobeným 4 typmi vírusu chrípky. Zloženie trojvalentnej vakcíny pre sezónu 2013/2014:

- A) California/7/2009/(H1N1pdm09,**
- A) Victoria/361/2011 (H3N2),**
- B) Massachusetts/2/2012, v tetravalentnej vakcíne bude pridaný antigén**
- B) Brisbane/60/2008.**

Kľúčové slová a fakty

Chrípka je závažné ochorenie postihujúce v sezóne výskytu státisíce ľudí. Patrí medzi ochorenia preventabilné očkovaním, pričom očkovať sa je potrebné na začiatku každoročného sezónneho výskytu. V riziku sú najmä tehotné, deti do 2 rokov, 60-roční a starší a chronicky chorí. Tejto skupine osôb je očkovanie hradené z verejného zdravotného poistenia. V liečbe chrípky dominuje kľud a symptomatická liečba.

NOVINKA

Pomôžte pacientom
prekabátiť chrípku!

Čoskoro s novou jedinečnou príchuťou

COLDREX®
MAX GRIP
LESNÉ OVOCIE

Tu odlupnete
vrchnú fóliu.

Uľaví od príznakov chrípky a prechladnutia

Názov: COLDREX MAXGRIP LESNÉ OVOCIE

Zloženie: Paracetamol 1000 mg, Fenylephrin hydrochlorid 10 mg, Acidum ascorbicum 70 mg. **Lieková forma:** Prášok na perorálny roztok. **Terapeutické indikácie:** Odstránenie príznakov chrípky a akútneho zápalu horných ciest dýchacích, ku ktorým patria horúčka, bolesť hlavy, bolesti v hrdle, bolesti v kĺboch, kongescia nosovej sliznice, sinusitída a s ňou spojená bolesť a akútny katarálny zápal nosovej sliznice. Liek je určený dospelým (vrátane starších osôb) s telesnou hmotnosťou nad 65 kg. **Dávkovanie a spôsob podávania:** Obsah vrecka sa vysype do šálky a zaleje sa horúcou vodou. Roztok je nutné zamiesľať a prášok nechať dokonale rozpustiť. Dospelí (vrátane starších osôb) s telesnou hmotnosťou nad 65 kg: 1 vrecko podľa potreby 1 až 4-krát denne s odstupom 4 - 6 hodín. Neužíva sa viac ako 4 vrecká počas 24 hodín. Jednotlivé dávky sa užívajú najskôr po 4 hodinách. Bez porady s lekárom sa liek nemá užívať dlhšie ako 7 dní. **Kontraindikácie:** Známa precitlivosť na paracetamol, fenylefríniumchlorid, kyselinu askorbovú alebo na ktorúkoľvek z pomocných látok. Ťažká hepatálna insuficiencia, akútna hepatitída. Ťažká hemolytická anémia. Užívanie inhibítorov MAO v súčasnosti alebo počas posledných dvoch týždňov. Glaukóm s úzkym uhlom. Ťažká hypertenzia. Liek nie je určený osobám do 18 rokov. **Osobitné upozornenia a opatrenia pri používaní:** Zvýšená opatnosť je potrebná u pacientov, ktorí užívajú tricyklické antidepresíva alebo betablokátry, u pacientov s poškodením funkcie pečene alebo obličiek, hypertenziou, cievnym ochorením ako je napr. Raynaudov fenomén, hypertyreóza, hypertrofiou prostaty, prieduškovou astmou, feochromocytómom, diabetom mellitus, u pacientov s nedostatkom glukózo-6-fosfát dehydrogenázy, hemolytickou anémiou a srdcovým alebo cerebrovaskulárnym ochorením. Pri podávaní paracetamolu pacientom so zmenami pečenevých funkcií a pacientom, ktorí dlhodobo užívajú vyššie dávky paracetamolu sa odporúča pravidelná kontrola pečenevých testov. Pri dlhodobej liečbe nemožno vylúčiť možnosť poškodenia obličiek. Počas liečby sa nesmú piť alkoholické nápoje. Pacientov treba upozorniť, aby neužívali súbežne lieky na chrípku a prechladnutie alebo dekongestanty, najmä iné lieky obsahujúce paracetamol. Liek obsahuje 5 g sacharózy v jednej dávke. Pacienti so zriedkavými dedičnými problémami intolerancie fruktózy, glukózo-galaktózovej malabsorpcie alebo deficitu sacharázy a izomaltázy nesmú užívať tento liek. Obsahuje aspartám zdroj fenylalanínu. Liekové a iné interakcie: Rýchlosť absorpcie paracetamolu sa môže zvýšiť metoklopramidom alebo domperidónom, znížiť cholestyramínom. Antikoagulačný efekt warfarínu alebo iných kumarínových liekov môže byť zvýšený spolu so zvýšeným rizikom krvácania pri dlhodobom pravidelnom dennom užívaní paracetamolu s týmito liekmi. Paracetamol zvyšuje plazmatickú hladinu chloramfenikolu. Probenecid znižuje klírens a výrazne predlžuje biologický polčas paracetamolu. Induktory mikrozomálnych enzýmov (rifampicín, fenobarbital) môžu zvýšiť toxicitu paracetamolu vznikom vyššieho podielu toxického epoxidu pri jeho biotransformácii. Paracetamol môže znížiť biologickú dostupnosť lamotrigínu. Súbežné podávanie paracetamolu a zidovudínu zvyšuje riziko neutropénie. Súbežné podávanie paracetamolu a izoniazidu zvyšuje riziko hepatotoxicity. Súbežné dlhodobé užívanie paracetamolu a kyseliny acetylsalicylovej alebo ďalších nesteroidných protizápalových liekov môže viesť k poškodeniu obličiek. Vzájomné hypertenzné reakcie sa môžu vyskytnúť medzi týmto liekom a sympatomimetickými aminami, ako je fenylefrín a inhibitory MAO. Fenylefrín sa má užívať s opatnosťou v kombinácii s betablokátormi a inými antihypertenzívami, nakoľko môže znižovať ich účinnosť. Sympatomimetiká sa majú používať opozorne u pacientov, ktorí užívajú srdcové glykozidy z dôvodu možného zvýšenia rizika arytmií alebo srdcového infarktu. **Fertilita, gravidita a laktácia:** Užívanie tohto lieku počas gravidity sa neodporúča vzhľadom na obsah fenylefrínu. Pre nedostatok údajov je lepšie sa počas dojčenia podávanie lieku vyhnúť. Ak dojčiaci žena liek užíva, má ho užívať len krátkodobu a dojčiť najmenej 3 hodiny po jeho užití. **Ovplyvnenie schopnosti viesť vozidlo a obsluhovať stroje:** Coldrex MaxGrip Lesné ovocie nespôsobuje ospalosť a preto nemá vplyv na pozornosť pri vedení vozidla a pri obsluhu strojov. Coldrex MaxGrip Lesné ovocie môže u niektorých pacientov vyvolať závraty. **Nežiaduce účinky:** Liečivá paracetamol, fenylephrin hydrochloridum a acidum ascorbicum sú zvyčajne dobre znášané. Nežiaduce účinky paracetamolu sú zriedkavé, niekedy sa môže objaviť precitlivosť prejavujúca sa kožnou vyrážkou, úplne ojedinele bronchospazmus. Len zriedkavo sa vyskytli poruchy krvotvorby ako trombocytopénia, leukopénia a agranulocytóza, hemolytická anémia a ikterus, ktorých kauzalita však nebola vždy vo vzťahu k paracetamolu. Sympatomimetické aminy môžu viesť k zvýšeniu krvného tlaku sprevádzaného bolesťou hlavy, závratom, vracaním, hnačkou, nespavosťou a zriedkavo palpitáciami. **Špeciálne upozornenia na uchovávanie:** Uchovávať pri teplote do 30 °C. **DRŽITEĽ ROZHODNUTIA O REGISTRÁCII:** GlaxoSmithKline Consumer Healthcare, GlaxoSmithKline Export Ltd., Brentford, TW8 9GS, Veľká Británia. **REGISTRÁCNE ČÍSLO:** 07/0007/13-S **DÁTUM PRVEJ REGISTRÁCIE:** 16.01.2013 **DÁTUM REVÍZIE TEXTU:** Január 2013. Liek je voľne predajný a nie je hradený z prostriedkov verejného zdravotného poistenia.

Doc. MUDr.
Anna Strehárová, PhD.,
mim. prof.

Fakultná nemocnica Trnava

Akútna hnačka

Hnačka je vyprázdňovanie neformovanej stolice, ktorá môže byť prejavom diétnej chyby, črevnej infekcie, alebo aj iného interného, či onkologického črevného ochorenia.

Závažný priebeh hnačky môže byť príčinou ťažkej straty tekutín s minerálovým rozvratom, končiaceho aj úmrtím, najmä u najnižších vekových skupín a starých ľudí.

Infekčná hnačka:

Najčastejšou príčinou akútnej hnačky sú vírusy (štatistika: vírusy spôsobujú až 60 % infekčných hnačiek), baktérie alebo ich toxíny, zriedkavo črevné parazitózy alebo plesne. Infekčná hnačka je najčastejšou príčinou úmrtia detí v rozvojových krajinách. S črevnou infekciou sa stretne takmer každý človek aj niekoľko ráz v živote. Klinický priebeh infekčnej hnačky je podobný, s náhlým začiatkom, spolu s nevoľnosťou, zvracaním, difúznymi krčovitými bolesťami brucha, môže byť horúčka. Stolica sú riedke až vodnaté s prímесou hlienov, niekedy aj čerstvej krvi. Význam v diagnostike má pozitívna epidemiologická anamnéza, hromadný alebo len rodinný výskyt ochorenia. Prenos nákazy je väčšinou **kontaminovanými potravinami, vodou alebo priamym kontaktom**.

Bakteriálne infekcie

Otravy z potravín spôsobené toxínmi (stafylokokový enterotoxín, toxíny *Bacillus cereus* a *Clostridium perfringens*) majú veľmi krátku inkubačnú dobu, od 1-8 hodín a prebiehajú vždy bez horúčky. Klinický priebeh je rýchly až dramatický, ale väčšinou benígny a pri liečbe sa rýchle upra-

vuje. **Bakteriálne infekcie** ako sú salmonelózy, kampylobakteriázy, bacilárna dyzentéria-úplavica, hnačky spôsobené infekciou *Escherichia Coli*, yersiniózy, mávajú na začiatku ochorenia horúčky, protiahovanejší priebeh a v stolici prímес hlienov alebo aj krvi. Salmonelózy a kampylobakteriázy sú vlastne zoonózy, lebo sa prenášajú produktmi zvierat ako je mäso, vajcia, mliečne produkty. Ide o nedostatočne tepelne spracované mäsové a vajecné potraviny, mäkké salámy, majonézy, ale v letnom období je častým faktorom prenosu aj zmrzlina. Výskyt bacilárnej dyzentérie v ostatných rokoch poklesol, vyskytuje sa predovšetkým ako kontaktná, rukami prenosná infekcia, pri nedodržaní základných hygienických pravidiel.

Vírusové hnačky

sa častejšie vyskytujú u malých detí, ale v ostatnom čase bol zaznamenaný výskyt v menších epidémiách aj u oslabených ľudí umiestnených v kolektívnych zariadeniach. Sú to infekcie spôsobené **Rotavírusmi, vírusmi Norwalk a Norwalk like – ozn. ako „NORO, adenovírusmi a koronavírusmi**. Ich výskyt je častejší v chladnejších mesiacoch. Črevné parazitózy s prejavmi hnačky (balantidióza, giardióza, amebóza) majú subakútny pomalší priebeh. **Plesňová príčina (kryptosporidioza)** má ťažký priebeh, môže sa vyskytnúť u pacientov s AIDS.

Diagnostika

je predovšetkým **laboratórna**, u bakteriálnych nákaz priamym dôkazom **kultiváciou stolice** z výteru konečníka, u črevných parazitóz mikroskopickým vyšetrením stolice. Vírusy môžeme dokázať v stolici dostupnými testami ELISA, latexaglutináciou.

Liečba

spočíva predovšetkým **v úprave vodného a elektrolytového hospodárstva** spočiatku parenterálne infúziami, zastavení zvracania antiemetikami, zastavení hnačky črevnými dezinficienciami najmä zo skupiny hydroxychinolínových v čreve sa nevstrebávajúcích derivátov. Dôležitou súčasťou je šetriaca diéta a obnovenie perorálneho príjmu s podávaním perorálneho rehydratačného roztoku s obsahom NaCl, KCl, NaHCO₃, glukózy alebo minerálnych vôd. Antibiotická liečba sa podáva len v odvodnených prípadoch u krajných vekových skupín., u detí cotrimoxazol a dospelých zo skupiny chinolónov. Prevencia musí byť už pri výrobe, ale aj manipulácii s potravinami, uskladňovaní potravín a sledovaní expirácie.

Kľúčové slová a fakty

Infekcia, salmonelóza, dyzentéria, rotavírus, rehydratácia, prevencia.

Hnačka je riedka až vodnatá stolica častejšia ako 3 až 5-krát denne.

Salmonelóza je črevné infekčné ochorenie bakteriálneho pôvodu.

Rotavírus je predovšetkým ochorením malých detí, najmä v detských kolektívoch.

Rehydratácia je zavodenie organizmu po strate tekutín.

Jednotka na ochranu práv pacientov

Do roku 2004 bola súčasťou Ministerstva zdravotníctva SR. V roku 2005 prechádza na Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou (ÚDZS), kde bol vytvorený Odbor bezpečnosti a ochrany práv pacientov. V jeho kompetencii bola aj činnosť Jednotky na ochranu práv pacientov (JOPP). V súvislosti s organizačnými zmenami bol Odbor bezpečnosti a ochrany práv pacientov vrátane JOPP v októbri roku 2010 zrušený a agenda prešla pod Odbor dohľadu nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti.

Mgr. Soňa Valášiková

Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou

Na otázky redakcie odpovedá hovorkyňa úradu.

Aké formy komunikácie má k dispozícii pacient v súčasnosti?

Občania môžu komunikovať s úradom písomne, telefonicky, prostredníctvom webovej stránky www.udzs-sk.sk (Otázky a odpovede) alebo osobne, keď navštívia jednu z ôsmich pobočiek úradu.

Kolko podnetov a sťažností dali pacienti, koľko z nich bolo opodstatnených a ktoré problémy najfrekvencovanejšie?

a) V rámci poradenskej a konzultačnej činnosti úrad v roku 2012 vybavil 2 986 žiadostí o informáciu, a to e-mailom, telefonicky, písomne poštou, osobne.

b) V rámci šetrenia správnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti výkonom dohľadu úrad v roku 2012 riešil 1 787 podaní, z ktorých bolo ukončených 1 498.

Z 1 498 ukončených podaní bolo 228 opodstatnených. V štruktúre predmetu podnetov a sťažností v roku 2012 prevládali najmä nespokojnosť s postupom pri liečbe a nespokojnosť pri liečbe v súvislosti s úmrtím príbuzného.

c) štatistika za január – máj 2013 ešte nie je k dispozícii.

Pokračovanie v ďalšom čísle. ■

Pobočka ÚDZS	Adresa	Kontakt, E-mail
Bratislava	Želova 2, 829 74 Bratislava	+421-2-208 56 602, ba-udzs@udzs-sk.sk
Trnava	Pekárska 40/A, 917 01 Trnava	+421-33-285 26 11, tt-udzs@udzs-sk.sk
Trenčín	Legionárska 17, 911 01 Trenčín	+421-32-285 26 11, 14, tn-udzs@udzs-sk.sk
Nitra	Coboriho 2, 949 01 Nitra	+421-37-285 26 11, nr-udzs@udzs-sk.sk
Banská Bystrica	Volkerova 34, 974 04 Banská Bystrica	+421-48-285 26 11, bb-udzs@udzs-sk.sk
Martin	Kuzmányho 27/B, P. O. BOX 137, 036 01 Martin	+421-43-285 26 11, mt-udzs@udzs-sk.sk
Košice	Floriánska 19, 043 74 Košice	+421-55-285 26 11, ke-udzs@udzs-sk.sk
Prešov	Levočská 3, 080 03 Prešov	+421-51-285 26 11, po-udzs@udzs-sk.sk

Účinná pomoc pri akútnych hnačkách

Lopacut
2 mg loperamidiumchlorid

Liek na krátkodobú symptomatickú liečbu akútnej hnačky

- nástup účinku začína už 1 hodinu po užití úvodnej dávky
- výhodná cena
- praktické balenie

Dávkovanie a spôsob podávania:

Dospelí a dospievajúci vo veku 12 rokov a viac

Úvodná dávka je 2 tablety, potom 1 tableta po každej riedkej stolici, nie skôr ako 2-3 hodiny po úvodnej dávke. Maximálna denná dávka nemá presiahnuť 6 tabliet.

Lopacut 2 mg je voľnopredajný liek.

Pred jeho použitím je potrebné si pozorne prečítať písomnú informáciu pre používateľa.

Vitalbans oy

Zastúpenie pre SK:

Vitalbans SK s. r. o., Mýtna 42, 811 05 Bratislava, Tel.: +421 2 4569 0566, e-mail: info-sk@vitalbans.com, www.vitalbans.com

Doc. RNDr. Eva Račanská, CSc.

Katedra farmakológie a toxikológie
Farmaceutická fakulta UK, Bratislava

He- mo- ro- idy

Hemoroidy sú civilizačné ochorenie súčasnosti, ktoré postihuje takmer polovicu populácie nad 50 rokov.

Etiológia

Choroba postihuje pletence drobných ciev v sliznici čreva a konečníka, ktoré v prípade ich zväčšenia a zdurenia spôsobujú pálenie a bolesť. Vznikajú na podklade vrodenej slabosti hladkej svaloviny žíl, pri sedavom spôsobe života, resp. pri obezite, kedy je na cievy v okolí konečníka vyvíjaný nadmerný tlak. Rozvoju ochorenia prispievajú aj časté zápchy alebo hnačky ako výsledok nesprávnych stravovacích návykov a nadmernej konzumácie alkoholu a fajčenia. Keďže výskyt hemoroidov sa týka intímnych partii, väčšina ľudí s ich liečbou otáľa.

Klasifikácia

Podľa výskytu hemoroidov a sprievodných komplikácií sa rozdeľujú na **vonkajšie** a **vnútorné**. **Vonkajšie** sa nachádzajú okolo análneho otvoru a je ich možné nahmatať ako malé výstupky. Nespôsobujú takmer žiadne problémy a nebolia. Za krvácanie a bolesť pri vyprázdňovaní sú však zodpovedné najmä **vnútorné** lokalizované hemoroidy, ktoré často vystupujú z análneho otvoru a ich opakované dráždenie situáciu komplikuje. Podľa závažnosti sa rozlišujú 4 stupne, pričom ten najvyšší je sprevádzaný silnou bolesťou následkom prolapsu (vyhreznutia) hemoroidov a obmedzením pohybovej aktivity pacientov. Pri vyšetrení stavu hemoroidov sa používa metóda anoskopie pomocou špeciálneho prístroja, ktorý je zavádzaný za použitia gélu a lokálneho anestetika medzi análne zvierače.

Liečba

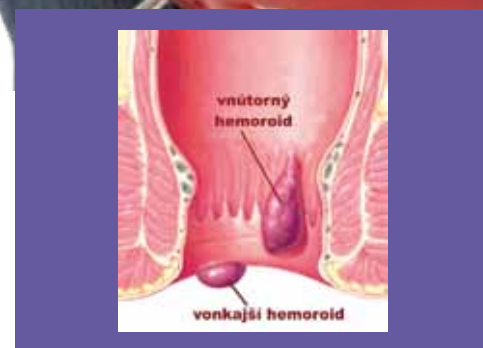
Nekomplikované a neprolabované hemoroidy s prejavom občasného krvácania nevyžadujú špeciálnu liečbu, dôležitá je najmä prevencia. Odporúča sa konzumácia potravy s vysokým obsahom vlákniny

a dostatočný príjem tekutín, ktoré znižujú riziko zápchy. **Kúpele v teplej vode** podporujú uvoľnenie zvieračov, zmiernujú ich bolestivé stiahnutie a zlepšujú miestne prekrvenie. **Ľadové obklady** naopak pomáhajú od bolesti v prípade už vyhreznutých hemoroidov a ich trombóze. Upokojujúco na zdurenú sliznicu pôsobia vďaka svojim silným adstringentným účinkom aj **kúpele z dubovej kôry**.

Lokálna liečba vo forme krémov, gélov a čapíkov voľne v lekárni dostupnými prípravkami pomáha znižovať opuch sliznice a akútnu bolesť. Liečbu hemoroidov je tak tiež vhodné podporiť systémovým (vnútorným) užívaním liekov na báze bioflavonoidov, ktoré zvyšujú elasticitu ciev, znižujú ich permeabilitu a pôsobia mierne protizápalovo.

Pri objemných uzloch so závažným stupňom prolapsu sa uprednostňuje ich chirurgické odstránenie v celkovej alebo zvodovej anestézii, ktoré si vyžaduje krátkodobú hospitalizáciu a niekoľkotýždňovú rekonvalescenciu. V súčasnosti sa používa novšia **operačná technika podľa Longa**, ktorej princípom je redukcia arteriálneho zásobenia análnych vankúšikov a korekcia prolapsu sliznice. Používa sa kruhový stapler pre odstránenie poškodeného tkaniva, pričom slizničný defekt je zošitý po celom obvode pomocou jemných kovových svoriek.

Medzi minimálne invazívne výkony realizované zväčša ambulantne patria viaceré v súčasnosti využívané metódy ako napr. **Barronova technika** založená na princípe ligácie a tým zabráneniu prívodu krvi do hemoroidálneho uzlíka, ktorý za 2-5 dní odumrie a odpadne. **Koagulácia infračerveným** resp. **laserovým svetelným lúčom** v oblasti prívodových ciev hemoro-

idov sú založené na schopnosti nekrotizovať tkanivo hemoroidálnych uzlov pôsobením svetelného žiarenia. Podobne pôsobí aj **elektrokoagulácia** z uni- alebo bipolárneho zdroja v oblasti bázy hemoroidu. Menej používanou je metóda zmrazovania pomocou tekutého dusíka, tzv. **kryoterapia**.

Záverom

Pravdepodobnosť recidívy hemoroidov po ich odstránení je vysoká, preto je po zákroku nutné eliminovať rizikové faktory, ktoré viedli k ich vzniku. Podobné príznaky môžu sprevádzať karcinóm konečníka, resp. iné závažné ochorenia. Preto je na mieste pri prvých neprijemných prejavoch kontaktovať lekára, ktorý posúdi celkový stav a odporúča optimálne terapeutické prístupy.

Kľúčové slová a fakty

Hemoroidy (krvácajúce žily alebo ľudovo zlatá žila) sa prejavujú v oblasti konečníka bolesťou, svrbením, pálením a krvácaním. Príčin je viacero, jednou z nich môže byť sedavé zamestnanie, chronická zápcha, psychická záťaž, a... Rozlišujeme 4 stupne a adekvátne k nim je určená aj liečba.

Stop bolesti. Stop páleniu. Stop nepríjemnostiam.

Hemoroidmi (zlatou žilou), označujeme najčastejšie ochorenie konečníka, pri ktorom dochádza k zväčšeniu žily, sliznica sa zapáli a objavia sa ťažkosti, ako sú krvácanie, hlienenie, svrbenie, vydutie a bolesti v oblasti konečníka.

Približne u 40 % ľudí sa v určitom období života niektoré z príznakov objavia vo väčšej, či menšej miere a intenzite. Dá sa hovoriť aj o civilizačnej chorobe. Vznik zlatej žily ovplyvňuje niekoľko faktorov: dedičnosť, sedavé zamestnanie, práca v stoji, nesprávna životospráva, zápcha, hnačky či tehotenstvo.

Často prichádzajú do lekárne pacienti, ktorí majú popisované príznaky, no hanbia sa, či boja navštíviť lekára. Lekárnik sa preto stáva najbližším poradcom a dôveryhodným odborníkom. Poskytne radu a ponúkne riešenie, ktoré dokáže zbaviť nepríjemných príznakov "neželaného pokladu".

Opýtať sa lekárnika, nebolí. Chirurgický zákrok, áno.

Faktu® je liek účinný pri krvácajúcich aj nekrvácajúcich hemoroidoch, vďaka svojmu zloženiu vrátane lokálneho anestetika dokáže potlačiť bolesť, spôsobiť dočasné znecitlivenie a účinne vyliečiť vzniknuté hemoroidy. V súčasnej dobe sa v lekárnach nachádza množstvo produktov proti hemoroidom, nie každý však dokáže liečiť a vyliečiť.

Už niekoľko rokov po sebe je najviac odporúčaným liekom práve Faktu®. Vo forme masti a čapíkov dlhodobo potláča príznaky ochorenia a stal sa podľa nezávislej ankety spoločnosti Edukafarm "Lekárnici odporúčajú" v kategórii hemoroidy, najpoužívanším liekom na slovenskom trhu.

Pisomná informácia pre používateľa FAKTU® masť, FAKTU® čapíky

Zloženie lieku: **Rektálna masť:** Liečivá: Polikresulen (polikresulén) 50 mg, cinchocaini hydrochloridum (cinchokaíniumchlorid) 10 mg v 1 g masti. **Pomocné látky:** Macrogolum 400 (makrogol), cetostearamacrogolum 300 (cetostearamakrogol), silica colloidalis anhydrica (koloidný oxid kremičitý), dinatrii edetas dihydricus (dihydrát edetanu dvojsodného), natrii hydroxidum (hydroxid sodný), butylhydroxytoluenum (butylhydroxytoluén), aqua purificata (čistená voda). **Rektálne čapíky:** Liečivá: Polikresulen (polikresulén) 100 mg, cinchocaini hydrochloridum (cinchokaíniumchlorid) 2,5 mg v jednom čapíku. **Pomocné látky:** Adeps solidus (tuhý tuk), cellulolum microcrystallinum (mikrokryštalická celulóza), silica colloidalis anhydrica (koloidný oxid kremičitý), sojale lecithinum (sojový lecitín), natrii hydroxidum (hydroxid sodný). **Farmakoterapeutická skupina:** Antihemoroidalia. **Charakteristika:** Faktu® masť a čapíky sa používajú na liečbu hemoroidov a iných ochorení v oblasti konečníka. Liek rýchlo zastavuje krvácanie, svrbenie a pálenie v oblasti konečníka, zabraňuje vzniku zápalu a podporuje regeneráciu tkaniva v postihnutej oblasti. **Indikácie:** Faktu® masť je určená na liečbu vonkajších aj vnútorných hemoroidov. Čapíky sa používajú na liečbu vnútorných hemoroidov, najmä ak sú sprevádzané zápalom a krvácaním. Faktu® sa ďalej používa pri vyrážkach a svrbení (análne exémy, pruritus) a pri drobných rankách v oblasti konečníka (análne fisúry a ragády). **Kontraindikácie:** Precitlivenosť na niektorú účinnú zložku, ktorá je obsiahnutá v lieku. V priebehu gravidity a dojčenia možno Faktu® používať len so súhlasom lekára. Nie je známe, že by niektoré liečivo prenikalo do materského mlieka. S použitím u detí nie sú klinické skúsenosti. **Nežiaduce účinky:** Mierne lokálne reakcie, napríklad pocit pálenia a svrbenia. Zriedkavo sa môže vyskytnúť kontaktná dermatitída, sčervenanie pokožky, vyrážky a svrbenie. **Dávkovanie a spôsob podávania:** **Rektálna masť:** 2-3 krát denne naniesť na postihnuté miesto a podľa možnosti votrieť. U vnútorných hemoroidov treba použiť priložený aplikátor. **Rektálne čapíky:** 2-3 krát denne zaviesť 1 čapík do vyprázdnenej konečníka. Po zlepšení stavu možno pokračovať dávkou 1 čapík denne. Obvyklá dĺžka liečby je 14 dní až tri týždne. **Balenie:** **Rektálna masť:** 20 g + aplikátor **Rektálne čapíky:** 10 ks

MUDr. Radovan Piovarči

Očná klinika NeoVizia, Bratislava

Vekom podmienená degenerácia makuly

Vekom podmienená degenerácia makuly (VPDM) je chronické degeneratívne ochorenie makuly, ktoré postihuje ľudí starších ako 50 rokov života. Je najčastejšou príčinou slepoty u ľudí nad 55 rokov v rozvinutých krajinách.

Vekom podmienená degenerácia makuly spôsobuje zmeny v mieste najostrejšieho videnia, v makule. U pacientov spôsobuje toto závažné ochorenie subjektívne zmeny videnia a to najskôr metamorfopsie (pokryvenie videnia), neskôr výpadky niektorých písmen alebo slov a nakoniec až úplný výpadok centrálnej časti zorného poľa so stratou schopnosti čítať. Pacientovi s týmto ochorením ostáva periférne videnie zachované, preto je schopný samostatnej orientácie v priestore, ale nie je schopný napríklad rozpoznať prichádzajúcu osobu, lebo jej tvár nevidí.

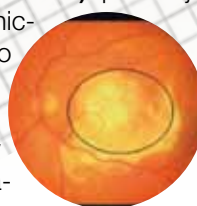
Rizikové faktory

Toto ochorenie je multifaktoriálne, častejšie sa vyskytuje u žien, u ktorých je až dvojnásobná prevalencia. Je dokázaná genetická predispozícia k tomuto ochoreniu, u súrodencov je riziko až 4-násobné v porovnaní s bežnou populáciou. Medzi očné rizikové faktory patrí svetlá farba dúhovky, ktorá prispieva k menšej ochrane sietnice pred expozíciou svetlom. Z celkových rizikových faktorov sú dôležité arteriálna hypertenzia, diabetes mellitus, hypolipidémia. Vo všetkých štúdiách sa dokázal ako významný rizikový faktor fajčenie. Vo viacerých štúdiách bol ukázaný súvis medzi počtom dní strávenými na slnku a rizikom rozvoja VPDM.

Z klinického hľadiska rozlišujeme 2 formy VPDM a to suchú a vlhkú.

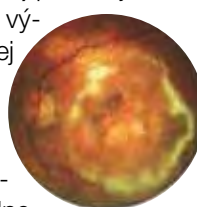
Suchá forma (neexudatívna) postihuje

asi 90 % pacientov. Klinické nálezy u pacientov so suchou formou VPDM zahŕňujú tzv. drúzy, zmeny pigmentácie makuly a atrofické zmeny v makule. Pacient s touto formou ochorenia spozoruje najčastejšie vlnenie líní, prípadne výpadky písmen alebo slov v texte pri čítaní. Je nesmierne dôležité v rámci samovyšetrovania vyšetrovať každé oko zvlášť. V domácich podmienkach sa pacient môže samovyšetriť napríklad v kúpeľni pohľadom jedným okom na kachličky, kedy zistí zvlnenie okrajov kachličiek. V rámci terapie sú odporúčané doplnky výživy a to prípravky s obsahom luteínu, zeaxantínu, mezozeaxantínu, omega 3 mastné kyseliny, vitamíny C a E, minerály zinok a selén. Po diagnostikovaní tejto formy je dôležité ju v pravidelných intervaloch sledovať u oftalmológa.

Vlhká forma (exudatívna) postihuje 10 %

pacientov a spôsobuje výrazné zhoršenie zrakové ostrosti. Základnou zmenou nájdenu pri vlhkej forme VPDM je tzv. chorooidálna neovaskularizácia, ktorú tvoria anomálne novovytvorené cievy so zmenenou cievnu stenou, cez ktorú dochádza k prepúšťaniu tekutiny. Pacient udáva, že vidí pred okom flak, ktorý nemizne.

Liečba

Na liečbu vlhkej formy ochorenia sú používané t. č. najčastejšie anti-VEGF faktory (bevacizumab, ranibizumab, pegaptanib) s pravidelnou intravitreálnou aplikáciou lieku, ktorú pacient podstupuje v špecializovaných aplikačných centrách. Menej sú využívané ďalšie spôsoby a to fotodynamická terapia, argón laserová terapia, transpupilárna termoterapia a chirurgická liečba, ktorá je používaná skôr experimentálne v zahraničí.

Diagnostika

V diagnostike ochorenia má dôležité miesto už spomínané samovyšetrenie pacienta, ktoré vlastne privedie pacienta k oftalmológovi, kde je možné vykonať ďalšie odborné vyšetrenia. Oftalmológ vyšetří zrakovú ostrosť pacienta, urobí vyšetrenie na Amslerovej mriežke, kde sa zvlnenie líní alebo ich výpadok potvrdí. Dôležité je vyšetrenie očného pozadia a to najlepšie v mydriáze. Pri diagnostikovaní tohto ochorenia alebo pri podozrení na toto ochorenie je pacient odoslaný na vyšetrenie do špecializovaného centra, kde sa lekári týmto ochorením zaoberajú. Tam pacient podstúpi tzv. OCT vyšetrenie. Je to bezbolestné vyšetrenie na OCT prístroji, ktoré urobí fotky rezov cez sietnicu v makule. Na zistenie stavu a formy ochorenia sa v indikovaných prípadoch používa aj FAG vyšetrenie. Ide o mierne invazívne podrobné vyšetrenie, pri ktorom sa do žily pacienta aplikuje kontrastná látka, ktorá sa po niekoľkých sekundách objaví v cievach sietnice a fotí sa špeciálnym prístrojom. Vzhľadom k tomu, že populácia starne, vekom podmienená degenerácia makuly je ochorenie, s ktorým sa stále častejšie stretávame. V minulosti pri diagnostikovaní tohto ochorenia bolo možné len pacientovi vysvetliť povahu ochorenia, ale bohužiaľ bez možnosti terapie. Teraz vďaka najnovším terapeutickým možnostiam vieme u pacienta začať vhodnú liečbu s možnosťou stabilizácie a spomalenia progresie ochorenia.

Kľúčové slová a fakty:

Vekom podmienená degenerácia makuly spôsobuje zmeny v mieste najostrejšieho videnia, v makule. Celosvetovo je postihnutých takmer 50 miliónov ľudí. Je najčastejšou príčinou slepoty u ľudí nad 55 rokov v rozvinutých krajinách. Vo vekovej skupine nad 75 rokov je až 25 %.

Od 1. júla 2013 je účinný nový zákon o národnom zdravotníckom informačnom systéme. O zákone ako aj pripravovaných službách eHealth sme informovali už v predchádzajúcich číslach časopisu. Pristavme sa však ešte pri niektorých novinkách a pojmoch, ktoré eHealth a súvisiaca legislatíva prinášajú do každodennej praxe zdravotníkov.

eHealth – predstavuje komplexný systém podpory poslania zdravotníctva prostredníctvom informačných a komunikačných technológií. Víziou eHealth je poskytnúť správne informácie v správny čas, v správnej forme, na správnom mieste, vo všetkých etapách a procesoch starostlivosti o zdravie občanov.

Realizátor eHealth v SR – Národné centrum zdravotníckych informácií (NCZI). Od roku 2013 plní rolu národného operátora eHealth.

Národný zdravotnícky informačný systém (NZIS) je základný pilier pre informatizáciu zdravotníctva. Tvorí ho súbor zdravotníckych informačných systémov slúžiacich na zber, spracúvanie a poskytovanie informácií v zdravotníctve. Jeho správcou a prevádzkovateľom je NCZI.

Národný portál zdravia (NPZ) je súčasťou NZIS. Ide o webové sídlo obsahujúce aplikácie a overené informácie súvisiace so zdravotnou starostlivosťou a verejným zdravím. NPZ bude slúžiť aj ako vstupná brána k službám elektronického zdravotníctva (napríklad občana k svojej elektronickej zdravotnej knižke).

Termín realizácie eHealth v SR – projekt je plánovaný do roku 2018 a realizovaný v troch vlnách. V každej vlne sa realizuje primárny projekt a viacero podporných. Napr. **Pripájanie** informačných systémov poskytovateľov zdravotnej starostlivosti do NZIS má byť v zmysle schválenej legislatívy realizované do konca roka 2015 tak, aby od roku 2016 mohli byť vyvinuté a nasadené služby eHealth využívané celoplošne.

eHealth § alebo elektronické zdravotníctvo

eHealth a EÚ – umožní prepojenie zdravotníckych informačných systémov v členských krajinách EÚ tak, aby bola zabezpečená **interoperabilita** v poskytovaní zdravotníckych služieb medzi jednotlivými členskými krajinami EÚ a súčasne rešpektuje rôznorodosť zdravotnej starostlivosti v konkrétnom štáte.

Spôsob komunikácie medzi krajinami EÚ – tvorí sa **Jednotná medicínska terminológia** v súlade s najnovšími medzinárodnými štandardmi. Výstupom bude jednotný jazyk pre všetkých zdravotníckych pracovníkov v krajinách EÚ.

Zdroj: NCZI

Pokračovanie v ďalšom čísle. □

Ocuvite®

Complete

Výživový doplnok

Ochrana zraku založená na vedeckých poznatkoch

Starajte sa o zrak s výživovými doplnkami OCUVITE® založenými na vedeckých poznatkoch

- **Omega 3 masné kyseliny**
Sú dôležité na udržanie dobrého zraku. Je možné ich získať iba zo stravy alebo z výživových doplnkov.
- **Luteín a zeaxantín**
Vytvárajú ochranný makulárny pigment, ktorý pomáha filtrovať škodlivé modré svetlo.
- **Antioxidanty a zinok**
Pomáhajú neutralizovať voľné radikály a redukujú oxidačný stres.

s Omega 3

www.ocuvite.sk

BAUSCH + LOMB

MUDr. Elena Šustrová, PhD.

Dermatovenerologická klinika
LF UK a UN Bratislava

Ochrana kože

využíva sa v liečbe niektorých kožných ochorení (napr. psoriáza, atopická dermatitída, akné, vitiligo, ekzém).

Negatívne účinky UV žiarenia

Medzi negatívne účinky patrí spálenie kože, úpal, zápal očných spojoviek, starnutie kože a vznik kožných nádorov. UV žiarenie môže spôsobiť fototoxickú alebo fotoalergickú reakciu pri užívaní niektorých liekov (tetracyklínové antibiotiká, nesteroidné antireumatiká a iné) alebo pri lokálnej aplikácii liekov, kozmetických prípravkov a chemikálií (decht, bergamotový olej, furokumaríny v rastlinách).

UV žiarenie môže vyvolať alebo zhoršiť niektoré ochorenia (napr. lupus erythematosus, porfýriu, svetelnú urtikáriu, rosaceu). Možno povedať, že koža si pamätá všetky spálenia počas života a ich nežiaduci účinok sa spočítava.

Kožné fototypy a prirodzená ochrana

Podľa tendencie kože k stmavnutiu alebo k začervenaniu – spáleniu je možné ľudí všetkých farieb pleti rozdeliť do 6 skupín kožných fototypov. Zistenie kožného fototypu je dôležité pri výbere vhodného fotoprotektívneho faktora pri slnení. V našich zemepisných šírkach sa stretávame väčšinou s prvými 4 fototypmi. Najrizikovejšou skupinou pre poškodenie kože UV žiarením sú ľudia s fototypom I, ktorých koža po slnení vždy sčervenie a nikdy nezchne.

Najbezpečnejšou skupinou sú ľudia s fototypom VI – černosi.

Ochrana kože

Sunscreeny sú prípravky, ktoré ochraňujú kožu pred poškodením UV žiarením. Sú vo forme roztokov, olejov, gélov, mliek, krémov, tyčiniek na pery. Ich účinnosť je charakterizovaná faktorom slnečnej ochrany – **SPF (sun protective factor)**. Výška faktora označuje koľkokrát dlhšie môže byť vystavená koža UV žiareniu bez toho, aby sa spálila. Vhodný SPF treba vyberať podľa kožného fototypu a UV indexu v lokalite, v ktorej sa človek aktuálne nachádza.

SPF vyjadruje mieru ochrany len pred UVB žiarením. Ak je na prípravku uvedený symbol UVA v krúžku, znamená to, že prípravok spĺňa prísne definované kritériá ochrany pred UVA žiarením. Podľa mechanizmu účinku aktívnej zložky sa sunscreeny rozdeľujú na **chemické** (pohlcujú UV žiarenie) a **fyzikálne** (rozptyľujú

Slnečné žiarenie, ktoré dopadá na zemský povrch obsahuje tri druhy žiarenia: ultrafialové (UV) žiarenie 5 %, viditeľné svetlo 50 %, infračervené žiarenie 45 %. Infračervené žiarenie vníma človek povrchom tela vo forme pôsobenia tepla. Viditeľné svetlo preniká do pokožky a svalov, spôsobuje lepšie prekrvenie a navodzuje pocit dobrej nálady. UV žiarenie má viaceré účinky na človeka, pozitívne, aj negatívne.

Podľa účinkov na biologické systémy sa delí na 3 pásma s rôznou vlnovou dĺžkou: **UVA** (315-400 nm) – preniká do hlbších vrstiev kože, **UVB** (280-315 nm) – zasahuje povrchové vrstvy kože a **UVC** (100-280 nm).

UV index je medzinárodná jednotka používaná pri meraní intenzity UV žiarenia vyžarovaného slnkom na konkrétnom mieste a v konkrétnom čase. Čím sme bližšie k rovníku, tým je UV index vyšší. Na každých 300 m nadmorskej výšky rastie intenzita UV žiarenia o 4 %. Vo výške 1500 m nad morom je intenzita vyššia o 20 % než pri mori. Čistý sneh odráža až 80 % UV žiarenia, suchý piesok 15-20 %, voda 10-30 %. Do hĺbky pol metra pod vodou sa dostáva až 40 % UV žiarenia dopadajúceho na vodnú hladinu. Aj pri zamračenej oblohe dopadá na zemský povrch UV žiarenie, jeho intenzita sa znižuje len o 20-40 %, pri ľahkej oblačnosti len o 10 % oproti jasnému dňu. Hodnota UV indexu sa určuje v rozmedzí 0-11+.

Pozitívne účinky UV žiarenia

UV žiarenie je pre človeka potrebné kvôli syntéze vitamínu D. Na vytvorenie dostatočného množstva postačí na jar a v lete slnenie 60 minút za týždeň. Pozitívne vplýva na nešpecifickú imunitu a

Kožné fototypy

Fototyp	Charakteristika	Reakcia kože na slnko
I	veľmi svetlá koža, ryšavé vlasy, pehy	vždy sčervenie, nikdy nepigmentuje
II	svetlá koža, svetlé vlasy	sčervenie, slabo pigmentuje
III	stredne svetlá koža, tmavoplavé až tmavé vlasy	sčervenie zriedka, pigmentuje
IV	tmavá koža, tmavé vlasy	nesčervenie, vždy pigmentuje
V	veľmi tmavá koža, čierne vlasy	nesčervenie, vždy pigmentuje do tmavohneda
VI	černosi	nikdy sa nespáli

Výber vhodného SPF podľa kožného fototypu

UV index	Kožný fototyp			
	I a deti	II	III	IV
1 – 3	15	10	6	-
4 – 6	25	20	15	6
7 – 9	30	25	20	15
10 a viac	50+	50	30	25

pred slnečným žiarením

a odrážajú UV žiarenie, aj viditeľné svetlo). Fyzikálne filtre sa nevstrebávajú do kože, sú vhodné najmä pre deti. Sú však kozmeticky menej prijateľné, pretože tvoria na koži viditeľný biely film. Na druhej strane podľa bielej farby vidieť, či je koža natretá a chránená v celom rozsahu.

Sunscreeny označené ako vode odolné vydržia 40 minútové máčanie vo vode. Ich účinok obnovujeme po 2-3 hodinách. Dôležité je, že opakovanou aplikáciou na kožu počas dňa ich účinok nepredĺžime, len obnovíme. Zmývajú sa mierne alkalickým mydlom a vodou. Chemické sunscreeny natierame na kožu 20-30 minút pred slnením, aby sa dostatočne vstrebali a naviazali na rohovú vrstvu pokožky. Deti do 1 roka by sa vôbec nemali vystavovať priamemu slnku, deti do 2 rokov treba chrániť odevom a nevystavovať ich poludňajšiemu slnku. Pre deti sú vhodné fyzikálne sunscreeny, lebo nealergizujú.

Na ochranu pred UV žiarením je vhodné využiť aj tieň (klobúk, šiltovku, slnečné okuliare s UV filtrom, slnečník, stromy).

Ochrana odevom závisí od farby a materiálu. Najlepšie chránia odevy tmavé, ktoré pohlcujú viac UV žiarenia, aj viditeľného svetla a infračerveného žiarenia. Preto sa viac zahrievajú. Tenké biele a navyše vlhké tkaniny chránia menej. Najlepšiu ochranu poskytujú polyesterové materiály, menšiu nylon, vlna a hodváb. Bavlna, viskóza a ľan chránia najmenej.

Vlhkosť môže spôsobiť 30-50 % zníženie ochrany. Niektoré odevy majú od výrobcu deklarovaný tzv. **UPF** (UV protecting factor), ktorý udáva, aká časť UV žiarenia odevom prenikne. Čím vyššie číslo, tým lepšia ochrana. UPF 50 znamená, že látka prepustí len 1/50 UV žiarenia (2 %). Pre porovnanie, obyčajné biele bavlnené tričko má UPF okolo 5, takže prepustí 20 % UV žiarenia. UPF 50 predstavuje výbornú ochranu. UPF pod 15 sa neuvádza, pri mori a na horách sa odporúča nosiť odevy s UPF najmenej 30. Na rozdiel od SPF, hovorí UPF o ochrane pred UVA aj UVB žiarením.

Prípravky po opaľovaní

Netreba zabúdať na ošetrovanie kože aj po slnení. Prípravky po opaľovaní majú kožu zotaviť. Jednak ju zvlhčujú a premasťujú, udržiavajú ju vláčnou a vzhľadom na obsah antioxidantov pomáhajú vychytávať v koži voľné kyslíkové radikály.

Kľúčové slová a fakty:

Účinná ochrana pred UV žiarením spočíva vo vhodnom výbere odevov, použití krémov s adekvátnym SPF podľa fototypu a aktuálneho UV indexu. Na dosiahnutie ochrany podľa SPF je potrebné naniesť prípravok v dostatočnom množstve (2 mg/cm²), čo je asi 6-7 čajových lyžičiek (približne 36 gramov) pre priemerného dospelého človeka. Medzi 11. a 15. hod. sa odporúča zdržiavať v tieni.

HELIOCARE®

Aktívna fotoimuno ochrana pokožky pre bezpečné slnenie.

PRVÁ A JEDINÁ TECHNOLOGIA

preukázala orálnu fotoprotektívnu účinnosť u človeka po jednorázovom perorálnom podaní Orálna a topická fotoimunoprotekcia založená na **FERNBLOCK®** technológii

4 nové úrovne ochrany pokožky

Jednoduché použitie, žiadne vedľajšie účinky

ANTI-oxidačná

Imunologická

Bunková DNA

Kožných štruktúr

Fytobiologický filter
FERNBLOCK®

je extrahovaný z paprade *Polypodium Leucotomos*.
Účinky podložené klinickými štúdiami vykonané vedcami z Harvardskej univerzity.

Infolinka: 052 / 7781813
www.skinmedical.sk

SKINMEDICAL

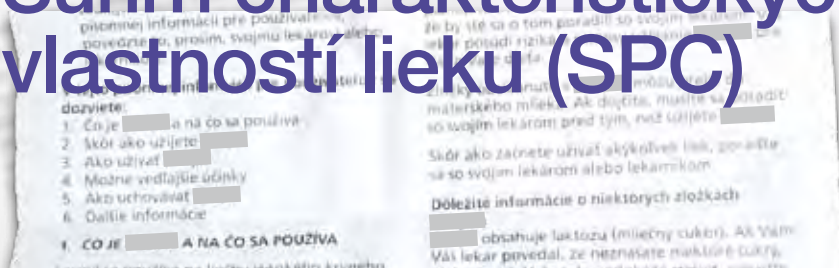

Doc. RNDr. Anna Strapková, CSc.

Ústav farmakológie Jesseniovej lekárskej fakulty
Univerzity Komenského, Martin

Písomná informácia pre používateľa lieku (PIL)

Súhrn charakteristických vlastností lieku (SPC)

K bezpečnej a účinnej liečbe prispieva dobrá informovanosť pacienta o OTC lieku. Tu zohrávajú dôležitú úlohu lekári a lekárnici, ktorí poskytujú pacientovi odborné informácie. Ďalšie poznatky o lieku získava pacient z PIL a SPC.

Písomná informácia pre používateľa lieku musí byť vypracovaná v súlade so súhrnom charakteristických vlastností lieku. Musí byť v štátnom jazyku, musí byť čitateľná, jasná a zrozumiteľná širokej verejnosti. PIL musí byť vložená do vonkajšieho obalu lieku, na ktorý sa vzťahuje, a musí obsahovať:

- a) **identifikačné údaje** (názov lieku, liekovú formu, silu lieku, cestu podania, či je liek určený pre dojčatá, deti alebo pre dospelých, farmakoterapeutickú skupinu alebo druh terapeutického účinku),
- b) **terapeutické indikácie**,
- c) **informácie** týkajúce sa kontraindikácií, interakcií s liekmi a iné interakcie, upozornenia, ktoré zohľadňujú určité kategórie používateľov, vplyv liečby na schopnosť viesť motorové vozidlo a obsluhovať stroje, zoznam pomocných látok, osobitné varovania,
- d) **poučenie** o správnom používaní lieku (dávkovanie, spôsob a cestu podávania, frekvenciu resp. čas podávania),
- e) **poučenie** o správnom používaní lieku (dĺžku trvania liečby, postup pri predávkovaní, postup pri vynechaní dávok, riziko z náhleho prerušenia podávania lieku, odporúčanie konzultácie s lekárom alebo s lekárnikom o problémoch spojených s používaním lieku),

- f) **opis nežiaducich účinkov**, opatrenia pri výskyte nežiaduceho účinku; poučenie pacienta o oznámení nežiaduceho účinku lekárovi alebo lekárnikovi,
- g) **dátum expirácie** lieku (výstraha nepoužívať liek po uplynutí uvedeného dátumu, podmienky a spôsob uchovávania, upozornenie na niektoré znaky znehodnotenia),
- h) **kvalitatívne zloženie lieku** (liečivá, pomocné látky – slovenské názvy, množstvo liečiv v SI jednotkách),
- i) **veľkosť balenia** lieku (hmotnostné, objemové, kusové jednotky),
- j) **obchodné meno**, sídlo, právnu formu **držiteľa registrácie**,
- k) **meno a priezvisko** alebo **obchodné meno** a adresu výrobcu lieku,
- l) **názvy lieku** schválené v iných členských štátoch,
- m) **dátum poslednej revízie PIL**.

Súhrn charakteristických vlastností lieku musí byť v štátnom jazyku a musí obsahovať:

- a) **názov lieku**, údaje o liekovej forme a sile lieku,
- b) **kvalitatívne a kvantitatívne zloženie** lieku s uvedením medzinárodného nechráneného názvu alebo liekopisného názvu liečiv a pomocných látok,
- c) **liekovú formu**,
- d) **klinické údaje** (terapeutické indikácie, dávkovanie a spôsob podávania do-

spelým, deťom, kontraindikácie, osobitné a preventívne opatrenia pre používanie, interakcie s inými liekmi a iné formy interakcií, užívanie lieku počas tehotenstva a dojčenia, účinky na schopnosť viesť motorové vozidlo a obsluhovať stroje, nežiaduce účinky, predávkovanie a jeho príznaky, núdzové postupy, antidotá),

- e) **farmakologické vlastnosti** (farmakodynamické a farmakokinetické vlastnosti, predklinické bezpečnostné údaje),
- f) **farmaceutické údaje** (pomocné látky, inkompatibility, čas použiteľnosti, opatrenia na uchovávanie, druh a obsah vnútorného obalu, spôsob zneškodnenia nepoužitých liekov),
- g) **obchodné meno**, sídlo, právnu formu **držiteľa registrácie**,
- h) **registračné číslo**,
- i) **dátum prvej registrácie** lieku alebo dátum predĺženia registrácie lieku,
- j) **dátum revízie** súhrnu charakteristických vlastností lieku,
- k) **osobitné údaje** o rádioaktívnych liekoch.

Kľúčové slová a fakty

PIL: písomná informácia pre používateľov lieku. Musí byť v štátnom jazyku a vložená vo vonkajšom obale lieku, ktorého sa týka.

SIL: súhrn charakteristických vlastností lieku. Musí byť v štátnom jazyku.

Riziká voľnopredajných liekov

Escapelle – urgentná antikoncepcia

Jedným z typov hormonálnej antikoncepcie je urgentná (post-koitálna, núdzová) antikoncepcia. Na Slovensku sú registrované tri lieky s touto indikáciou.

Liek EllaOne s liečivom ulipristal je viazaný na lekársky predpis. Voľnopredajné lieky Escapelle a Ramonna (nedováža sa) obsahujú liečivo levonorgestrel v dávke 1500 mikrogramov, čiže 1,5 mg. Je to niekoľkonásobne viac ako je obsah levonorgestrelu v hormonálnej antikoncepcii určenej na pravidelné používanie. Levonorgestrel v takejto vysokej dávke pravdepodobne zabráňuje pri nechránenom styku v predovulačnom období ovulácie a oplodneniu. Levonorgestrel nie je účinný, pokiaľ sa proces implantácie už začal. Nemá vplyv na oplodnené a zahniezdené vajíčko a nenaodzuje potrat.

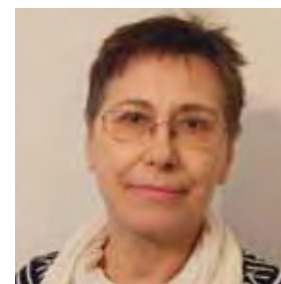
ŠÚKL, v snahe zabezpečiť správne užívanie Escapelle, schválil pre farmaceutickú spoločnosť tzv. plán na minimalizovanie rizík, ktorého súčasťou sú dve opatrenia: **dispenzačné optimum**, ktoré dostali lekárnici a **informácia pre pacientky**, ktorá je súčasťou balenia lieku. Pretože Escapelle je voľnopredajný liek, všetky prijaté opatrenia musia realizovať lekárnici, prípadne farmaceutickí laboranti priamo pri jeho výdaji.

Súhrn aktuálnej verzie dispenzačného optima, schválenej ŠÚKL:

Prostredníctvom dispenzačného optima má lekárník zabezpečiť, aby Escapelle bol liekom vhodným pre danú pacientku, a zároveň aby pacientka liek užíla správne.

Pri výdaji Escapelle musí lekárník pacientke sprostredkovať nasledujúce informácie:

- Escapelle nie je vhodný pre ženy mladšie ako 16 rokov, preto im lekárník nesmie vydať Escapelle bez lekárskeho predpisu. Tieto ženy majú čo najskôr navštíviť všeobecného lekára alebo gynekológa, ktorý rozhodne, či tento liek môžu užiť alebo nie.
- Escapelle je núdzová antikoncepcia, nie je určená na pravidelné používanie.
- Escapelle je určená na použitie maximálne niekoľkokrát do roka v prípade skutočnej núdze. Počas toho istého menštruačného cyklu sa Escapelle môže užiť len jedenkrát z dôvodu zvýšeného rizika porúch menštruačného cyklu. Escapelle nie je rovnako účinná ako štandardná antikoncepcia. V prípade podozrenia na časté užívanie Escapelle je potrebné žene odporučiť, aby zvážila spoľahlivejšiu metódu antikoncepcie, poprípade konzultoval možnosti antikoncepcie so svojím gynekológom.
- Escapelle sa musí užiť najneskôr do 72 hodín po nechránenom pohlavnom styku. Po užití núdzovej antikoncepcie sa odporúča používať metódu bariérovej antikoncepcie do začatia ďalšieho menštruačného cyklu.
- Účinnosť levonorgestrelu ako núdzovej antikoncepcie sa s časom užitia od pohlavného styku dramaticky znižuje (95 % do 24 hodín, 85 % do 48 hodín, 58 % do 72 hodín). Ak je tento liek užitý neskôr ako 72 hodín po nechránenom pohlavnom styku, nemusí tehotenstvu zabrániť. Ak došlo k nechránenému pohlavnému styku pred viac ako 72 hodinami, liek sa žene nevydá a odporučí sa jej konzultácia s lekárom.
- Escapelle nemusí byť účinný, ak mala žena nechránený pohlavný styk pred viac ako 3 dňami. V takomto prípade Escapelle nebude účinkovať, napriek tomu, že sa užíja správne. Ak je podozrenie na tehotenstvo, treba žene odporučiť, aby sa poradila so svojím gynekológom.

RNDr. Tatiana Magálová

Sekcia bezpečnosti liekov
a klinického skúšania
Štátny ústav pre kontrolu liečiv

Výdaj Escapelle sa neodporúča.

- V prípade oneskorenej, ľahšej /kratšej alebo akýmkoľvek spôsobom nezvyčajnej menštruácie je nutné konzultovať stav s lekárom, lebo existuje pravdepodobnosť, že žena je tehotná.
- Escapelle sa počas tehotenstva nemá užívať. Ak existuje podozrenie, že by žena mohla byť tehotná, lekárník liek nevydá a odporučí jej, aby sa poradila so svojím gynekológom.
- Escapelle nie je vhodný na použitie u žien s ťažkou hepatálnou dysfunkciou alebo s ochorením čriev (napr. Crohnova choroba). Tieto ochorenia môžu ovplyvniť účinnosť Escapelle, preto je nutná konzultácia s lekárom pred použitím Escapelle.
- Escapelle nie je vhodný u žien, ktoré sú alergické na levonorgestrel.

Kľúčové slová a fakty

Jednej pacientke možno pri jednom nákupe vydať iba jedno balenie Escapelle.
Escapelle sa nesmie predávať alebo ponúkať cez internet.

Mgr. MVDr. Branislav Jaďuď

predseda Kategorizačnej komisie
pre zdravotnícke pomôcky, MZ SR

Kategorizácia zdravotníckych pomôcok II. časť

Na základe verejného zdravotného poistenia sa plne alebo čiastočne uhrádzajú zdravotnícke pomôcky predpísané a použité pri indikáciách zodpovedajúcich účelu určenia zdravotníckej pomôcky uvedenému na zdravotníckej pomôcke, na jej obale alebo v návode na použitie zdravotníckej pomôcky.

Podskupina zdravotníckych pomôcok zahŕňa zdravotnícke pomôcky zaradené v zozname kategorizovaných zdravotníckych pomôcok, v zozname kategorizovaných špeciálnych zdravotníckych materiálov, ktoré majú porovnateľný účel určenia a porovnateľné základné funkčné vlastnosti.

Pri kategorizácii zdravotníckych pomôcok sa prihliada na:

- klinickými skúškami alebo kritickým hodnotením vedeckej literatúry zaoberajúcej sa bezpečnosťou, výkonnosťou, charakteristickými vlastnosťami a účelom určenia zdravotníckej pomôcky vo vzťahu ku potvrdenej získanej kvalite života, potvrdenom liečebnom prínose zdravotníckej pomôcky, potvrdenej podpore stabilizácie zdravotného stavu a potvrdenom zlepšení zdravotného stavu alebo vylúčení jeho zhoršenia,
- výšku úhrady zdravotnej poisťovne za zdravotnícke pomôcky určené na použitie v rovnakých indikáciách,
- porovnanie zdravotníckej pomôcky s inými dostupnými možnosťami liečby z hľadiska indikácie a kontraindikácie, získanej kvality života, liečebného prínosu, podpory stabilizácie zdravotného stavu, zlepšenia zdravotného stavu alebo vylúčenia jeho zhoršenia, obno-

venia pracovnej schopnosti, nákladovej efektívnosti, preskripčného obmedzenia, indikačného obmedzenia, množstvého limitu, finančného limitu, obmedzenia úhrady zdravotnej poisťovne na jej predchádzajúci súhlas,

- odporúčané terapeutické postupy s prihliadnutím na nákladovú efektívnosť a predpokladaný vplyv na prostriedky verejného zdravotného poistenia.

Základný funkčný typ zdravotníckej pomôcky poskytuje poistencovi s určitým zdravotným postihnutím alebo určitou chorobou vyhovujúci funkčný efekt, ktorý je rovnocenný s inými porovnateľnými typmi alebo vyhotoveniami, má požadovaný estetický vzhľad, požadovanú životnosť a cenu.

Rozšírený funkčný typ zdravotníckej pomôcky poskytuje poistencovi rozšírené funkčné využitie, lepší estetický vzhľad alebo menšiu hmotnosť, alebo má iné pozitívne vlastnosti ako základný funkčný typ, ktoré nie sú pre objektívne zistený zdravotný stav poistenca nevyhnutné. Maximálna výška úhrady zdravotnej poisťovne za rozšírený funkčný typ zdravotníckej pomôcky je vo výške úhrady základného funkčného typu zdravotníckej pomôcky.

Ministerstvo rozhoduje kategorizáciou zdravotníckych pomôcok o:

- zaradení a vyradení zdravotníckej pomôcky do zoznamu kategorizovaných zdravotníckych pomôcok a do zoznamu kategorizovaných špeciálnych zdravotníckych materiálov a úradnom určení ceny zdravotníckej pomôcky,
- znížení a zvýšení úradne určenej ceny zdravotníckej pomôcky

zaradenej v zozname kategorizovaných zdravotníckych pomôcok a v zozname kategorizovaných špeciálnych zdravotníckych materiálov,

- **určení maximálnej ceny zdravotníckej pomôcky,**
- **určení podskupín zdravotníckych pomôcok** zaradených v zozname kategorizovaných zdravotníckych pomôcok a v zozname kategorizovaných špeciálnych zdravotníckych materiálov a ich charakteristík,
- **zmeny charakteristík podskupín zdravotníckych pomôcok** zaradených v zozname kategorizovaných zdravotníckych pomôcok a v zozname kategorizovaných špeciálnych zdravotníckych materiálov.

„Substitúcia“ pri zdravotníckych pomôckach?

Mgr. Komačková Adriana

farmaceutická laborantka
HYGMA, s. r. o. Žilina
Výdajňa zdravotníckych pomôcok

Keď pracujete s chorými ľuďmi, predpokladá sa, že ste si túto prácu vybrali preto, že dobrý pocit, ktorý sa po podanej pomoci – prípadne poskytnutej rade pacientovi dostaví, pozitívne vplýva nielen na vás, ale aj na ľudí vo vašom okolí, na ktorých ho akosi tak ľudsky prenesiete. Každý máme v sebe zdravú dávku empatie a aj keď denne pomáhame riešiť problémy chorých ľudí, nedá nám, aby sme niekedy neurobili niečo navyše, ako len svoju pracovnú povinnosť.

Niekedy zvykneme našim pacientom hovoriť: „Máte šťastie, že Váš predpisujúci lekár je v našej poliklinike.“ Najprv sa pacient začudovane pozerie, ale keď následne začneme riešiť pomôcku predpísanú na lekárskom poukaze (LP), rýchlo pochopí, prečo tá pripomienka.

Aby sme sa dostali k podstate problému, uvediem príklady z praxe. Pri expedovaní liekov platí tzv. „**generická substitúcia**“. V prípade výdaja zdravotníckej pomôcky (ZP) však musí byť vydaná len pomôcka uvedená na lekárskom poukaze s konkrétnym kódom.

Kazuistika č.1.:

Pacientka po úraze kolena, po štyroch týždňoch odstránená sadrová dlaha.

Lekár naordinoval kolennú ortézu ako podpornú terapiu pri rehabilitácii. Pacientka má na lekárskom poukaze uvedenú ZP s vysokým doplatkom, pritom vo vestníku MZ SR je možné uvedenú ZP nahradiť inou – rovnakého typu, ale od iného výrobcu bez doplatku (pomerne často vyskytujúca sa situácia). Niekedy je uvedený druh ortézy v distribučnej sieti nedostupný aj mesiac a pacientka si musí opätovne zabezpečiť nový LP, čo pri dlhých objednávacích termínoch u lekára je zdĺhavé a pacientka uvedenú ZP potrebuje čo najskôr. (Skupiny J – Hromadne vyrábané ortopedicko-protetické pomôcky a príslušenstvo k nim.)

Kazuistika č.2.:

Pacient s diagnózou Inkontinencia III. stupňa.

Imobilný, 75 ročný pacient. Manželka musí pre plienkové nohavičky cestovať 20 km do mesta. Pacient má na lekárskom poukaze predpísané navliekacie plienkové nohavičky. Pre imobilného pacienta komplikované obliekanie. V tomto prípade je vhodnejšie voliť plienkové nohavičky so zalepovacím systémom, prípadne vložné plienky. A zasa je tu problém s vystavením nového poukazu, naspäť k lekárovi, späť do výdajne ZP.

(Skupiny B – Zdravotnícke pomôcky pre inkontinenciu, retenciu moču.)

Môžem pokračovať ďalšími príkladmi.

Každý deň ich máme niekoľko. Či už ide o podporné palice, barle, brušné či dliekové pásy. Možnosť nahradiť zdravotnícku pomôcku inou – rovnakého typu, by uľahčilo riešiť ťažké situácie už aj tak chorých pacientov, ako aj ich príbuzných.

Je pochopiteľné, že pri každej legislatívnej zmene by sa malo postupovať s rozvahou. Úvodná substitúcia by mohla byť zvolená napr. len v niektorých skupinách, prípadne podskupinách zdravotníckych pomôcok.

A naša poznámka v úvode: „Máte šťastie ...“ smerom k pacientovi?

Telefonicky skonzultujeme s pacientovým ošetrovateľom lekárom adekvátnu náhradu. V prípade imobilného, alebo staršieho pacienta nemáme problém tzv. „vybehnúť“ do ambulancie pre nový lekárske poukaz. Škoda len, že takto vyjsť v ústrety nemôžeme všetkým našim pacientom.

Poznámka redakcie:

Téma sa budeme venovať v decembrovom čísle. □

MOLITEX

Distribúcia a predaj
zdravotníckych
pomôcok firmy
Ortex

**Výrobca
rehabilitačných
a polohovacích
pomôcok.**

**Rehabilitačný
program
už v predaji.**

Slovenský výrobca

Mgr. Viera Astalošová

vedúca KL 4 v Žiline

Likvidácia liekov a zdravotníckych pomôcok

Zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v § 74 (zneškodňovanie humánnych liekov) uvádza:

- 1.) Humánne lieky sa zneškodňujú podľa osobitného predpisu (zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov – ďalej len zákon o odpadoch)
- 2.) Držiteľ povolenia sa na účely tohto zákona považuje za pôvodcu odpadu a jeho zneškodnenie zabezpečí na vlastné náklady podľa osobitného predpisu (zákon o odpadoch) okrem odpadu uvedeného v odseku 3.
- 3.) Verejná lekáreň je povinná zhromažďovať humánne lieky nespotrebované fyzickými osobami a odovzdávať ich štátnemu ústavu (Štátny ústav pre kontrolu liečiv). Štátny ústav sa považuje za pôvodcu tohto odpadu a zabezpečí jeho zneškodnenie na vlastné náklady podľa osobitného predpisu (zákon o odpadoch).
- 4.) Držiteľ povolenia a štátny ústav uchovávajú doklad o zneškodnení humánnych liekov:
 - a) neobsahujúcich omamné látky alebo psychotropné látky tri roky,
 - b) obsahujúcich omamné látky alebo psychotropné látky II. skupiny a III. skupiny desať rokov.

Vysvetlenie k vyššie uvedeným bodom:

k bodu 2.): držiteľom povolenia je fyzická osoba alebo právnická osoba – podnikateľ – prevádzkujúca lekáreň. Táto osoba si má zabezpečiť likvidáciu svojich preexspirovaných alebo iným spôsobom znehodnotených liekov, liečiv, pomocných látok alebo niektorých zdravotníckych pomôcok na vlastné náklady. Iným spôsobom znehodnotenia môže byť napr. nedodržanie teplotných podmienok skladovania (porucha chladničky, porucha kúrenia, vysoké dlhotrvajúce vonkajšie teploty), vyto-

penie, znehodnotenie vonkajšieho obalu, poškodenie uzáveru alebo vnútorného obalu, atď.

Držiteľ povolenia si má na základe zmluvy dať lieky zneškodniť firme, ktorá má povolenie na likvidáciu nebezpečného odpadu. Lieky s obsahom omamných látok a psychotropných látok a lieky s obsahom drogových prekurzorov môže likvidovať len firma s príslušnými povoleniami.

k bodu 3.) humánne lieky nespotrebované fyzickými osobami sú lieky od pacientov, ktoré im boli vydané v lekárni (ide o lieky buď čiastočne alebo úplne uhrádzané na základe verejného zdravotného poistenia, alebo pacientmi priamo v lekárni zakúpené a z nejakého dôvodu nevyužívané). Medzi týmito liekmi sa môžu nachádzať aj lieky, ktorých doba použitia ešte neskončila – no z hľadiska zákona o odpadoch ide o nebezpečný odpad.

POZNÁMKA: v žiadnom prípade sa nemôžu lieky vrátené od pacientov (aj keď doba použitia ešte neskončila) znovu dostať do obehu. Lekáreň zodpovedá len za lieky prvotne vydané pacientom. Monitoruje ich teplotný reťazec a spolu s dodávajúcou distribučnou firmou garantuje, že liek nebol nijakým spôsobom upravovaný, ani s ním nebolo nedovolené manipulované. Túto garanciu nemôže lekáreň poskytnúť pri liekoch vrátených od pacientov.

Štátny ústav pre kontrolu liečiv má v súčasnosti uzatvorenú zmluvu so spoločnosťou MODRÁ PLANÉTA, s. r. o., ktorá zabezpečuje zber liekov (vrátane omamných a psychotropných látok a drogových prekurzorov) nespotrebovaných fyzickými osobami priamo z lekární.

Zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v § 103 (uchovávanie a zne-

škodňovanie veterinárneho lieku) v bode 12 uvádza:

Verejná lekáreň je povinná zhromažďovať veterinárne lieky nespotrebované fyzickými osobami a odovzdávať ich štátnemu ústavu. Štátny ústav sa považuje za pôvodcu tohto odpadu a zabezpečí jeho zneškodnenie na vlastné náklady podľa osobitného predpisu (zákon o odpadoch).

Zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v § 117 (nakladanie so zdravotníckymi pomôckami v zdravotníckych zariadeniach) v bode 10 uvádza:

Držiteľ povolenia sa na účely tohto zákona považuje za pôvodcu odpadu a jeho zneškodnenie zabezpečí na vlastné náklady podľa osobitného predpisu (zákon o odpadoch).

POZNÁMKA: v zákone sa nikde neuvádza, ako sa majú zneškodňovať zdravotnícke pomôcky vrátené od pacientov. Treba rozlišovať zdravotnícke pomôcky, ktoré:

- nemajú výrazný dopad na životné prostredie (barly, invalidné vozíky, podložky pod pacientov, plienky a pod.) – ich zneškodnenie je možné zabezpečiť vyhodnením do bežného komunálneho odpadu, spálením alebo po rozobratí odovzdaním do zberného dvora
- môžu mať dopad na životné prostredie (ortuťové teplomery, ihly, injekčné striekačky, náplasti s obsahom striebra, ušné kvapky Burow, atď.). V tomto prípade **treba inštruovať pacientov, aby nebezpečný odpad tohto druhu zanesli do najbližšej lekárne.**

VÝŽIVOVÉ DOPLNKY

požiadavky na označovanie

MUDr. Katarína Kromerová

Úrad verejného zdravotníctva
Slovenskej republiky

Je možné výživovým doplnkom pripisovať v označení, prezentácii a v reklame liečivé účinky?

Ako vyplýva z definície výživových doplnkov vo výnose MP SR a MZ SR č. 16826/2007-OL, ktorým sa vydáva siedma hlava druhej časti Potravinového kódexu Slovenskej republiky upravujúca potraviny na osobitné výživové účely a výživové doplnky v platnom znení (ďalej výnos č. 16826/2007-OL), tieto sú koncentrovanými zdrojmi živín alebo iných látok s výživovým alebo fyziologickým účinkom a sú umiestňované na trh **v dávkovanej forme** tak, aby ich bolo možné **brať v odmeraných malých jednotkových množstvách** (napr. kapsuly, tablety, kvapky, vrecúška s práškom, ampulky s tekutinami, fľašky s dávkovačom kvapiek, atď.), takže formou môžu pripomínať lieky, liekmi však v žiadnom prípade nie sú.

Sú to potraviny, teda spadajú pod nariadenie (ES) č. 178/2002 Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovujú všeobecné zásady a požiadavky potravinového práva, zriaďuje Európsky úrad pre bezpečnosť potravín a stanovujú sa postupy v záležitostiach bezpečnosti potravín (ďalej nariadenie (ES) č. 178/2002) a zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách v platnom znení a súvisiacu legislatívu (najmä výnos č. 16826/2007-OL).

Uvedená skutočnosť je zdôraznená v článku 2 nariadenia (ES) č. 178/2002 („**potraviny nezahŕňajú liečivá** v súlade so smernicami Rady 65/65/EHS a 92/73/EHS.“) a v § 15 ods. 1 („Tento oddiel ustanovuje požiadavky na výživové doplnky umiestňované na trh a **prezentované ako balené potraviny**.“), § 15 ods. 2 („Ustanovenia tohto oddielu sa nevzťahujú na lieky.“) a § 17 ods. 2 výnosu č. 16826/2007-OL v ktorom je uvedené: „**Označovanie, prezentácia a reklama nesmie prisudzovať výživovým doplnkom schopnosť prevencie, liečby ľudských chorôb alebo odvolávať sa na také schopnosti.**“

Z uvedeného dôvodu je zakázané uvádzať v ich označení, prezentácii a reklame vyjadrenia, ako napr. „výživový doplnok je určený na liečbu choroby X“, „napomáha predchádzať chorobe X“, „znižuje výskyt ochorenia X“, „na chorobu X“, atď.

V prípade porušenia uvedenej požiadavky sú orgány úradnej kontroly (v tomto prípade orgány verejného zdravotníctva) oprávnené ukladať opatrenia a sankcie podľa zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách v platnom znení.

Aj za dodržania požiadavky zákazu pripisovania preventívnych, liečebných alebo hojivých vlastností výživovým doplnkom alebo odkazovania na takéto vlastnosti, však majú prevádzkovatelia umiestňujúci výživové doplnky na trh možnosti informovať o pozitívnom vplyve zložky (zložiek) s fyziologickým účinkom obsiahnutých vo výživovom doplnku na zdravie.

V tomto prípade ide o dobrovoľné označovanie, na ktoré sa vzťahuje rozsiahla legislatíva (nariadenie (ES) č. 1924/2006 o výživových a zdravotných tvrdeniach o potravinách v platnom znení vrátane všetkých dopĺňujúcich nariadení Komisie, ktorými sa povoľujú výživové tvrdenia a povoľujú príp. zamietajú zdravotné tvrdenia – podrobnosti k uvedenej legislatíve je možné nájsť na www.uvzs.sk v časti „Výživové a zdravotné tvrdenia“), týkajúca sa tzv. zdravotných tvrdení.

V prípade označenia výživových doplnkov v súlade s platnou legislatívou sa vylúči zámena s liekmi v povedomí spotrebiteľa a klamanie spotrebiteľa a jeho ohrozenie, ak by skutočnú terapiu nahradil požívaním výživových doplnkov označených, prezentovaných a propagovaných ako lieky.

Ing. Helena Kohútová

Úrad verejného zdravotníctva
Slovenskej republiky

Údaje na obale kozmetického II. časť výrobku

Výrobok s trvanlivosťou > ako 30 mesiacov sa musí označiť symbolom otvoreného téglika a lehoty vyjadrenej v mesiacoch alebo rokoch, počas ktorej ho možno bezpečne používať, napríklad: Lehotu používania stanovuje výrobca, pričom pod otvorením výrobku sa považuje otvorenie výrobku spotrebiteľom po zakúpení, nie jeho možné otvorenie v predajni z dôvodu, napríklad privoňania.

Upozornenia, ktoré je potrebné dodržiavať pri používaní kozmetického výrobku a minimálne tie upozornenia, ktoré sú uvedené v prílohách pre regulované látky (musia byť uvedené v štátnom jazyku). Ak z praktických dôvodov, najmä veľkosti a tvaru daného výrobku nie je možné informácie o používaní výrobku a bezpečnostné upozornenia umiestniť na príslušných obaloch, môžu byť uvedené na letáčiku, štítku, páske alebo kartičke, ktoré sa vložia alebo pripevnia na obal výrobku a spotrebiteľ sa na takýto spôsob označenia upozorní, ak je to možné, na vnútornom alebo vonkajšom obale a to symbolom alebo odkazom, kde sú požadované informácie uvedené.

Výrobná dávka (šarža)

je množstvo výrobku vyrobeného za rovnakých podmienok. Spôsob jej označenia stanovuje výrobca tak, aby v prípade potreby mohol kozmetický výrobok identifikovať. Môže ho tvoriť súbor číslíc, alebo odkaz, ktorý umožní jeho identifikáciu, napríklad výrobná šarža, pozri dátum výroby respektíve spotreby.

Účel použitia (musí byť uvedený v štátnom jazyku) Uvádza sa iba v tom prípade, ak nie je možné z prezentácie výrobku jednoznačne určiť jeho funkciu, napríklad farebná ceruzka – nemusí sa uviesť, že ide o ceruzku, lebo z prezentácie je každému jasné, že výrobok má formu ceruzky, ale musí sa uviesť miesto aplikácie (pery alebo oči).

Zoznam zložiek (musí byť uvedený v medzinárodnom názvosloví INCI). Zoznamu zložiek musí predchádzať názov „Ingredients“, za ktorým nasledujú zložky v zostupnom poradí podľa hmotnosti v čase ich pridania v procese výroby. Zložky, ktorých obsah je <1 % sa uvádzajú v ľubovoľnom poradí po zložkách, ktorých je v kozmetickom výrobku >1 %. Nakoniec sa v zozname zložiek uvádzajú farbivá. Výrobok, ktorý sa vyrába vo farebnej škále napríklad rúž, ceruzka, očný tieň môže mať v zozname vymenovanú celú škálu použitých farieb, ak jej predchádza slovné označenie „môže obsahovať“ alebo „+/-“.

Vonné a aromatické látky a ich kompozície sa označujú skupinovým názvom „parfum“ alebo „aróma“. Výnimku tvoria látky uvedené v prílohe č. 3 pod referenčným číslom 67 až 92. Ak je ich obsah >0,001 % vo výrobkoch, ktoré sa po aplikácii nezmyvajú alebo ak je ich obsah >0,01 % vo výrobkoch, ktoré sa po aplikácii zmyvajú, tieto látky sa musia uviesť v zozname zložiek bez ohľadu na ich funkciu vo výrobku. Dôvodom ich uvedenia v zozname zložiek je fakt, že uvedené látky sú potenciálnymi alergénmi. Zoznam zložiek sa môže uviesť len na vonkajší obal. Ak z praktických dôvodov, najmä veľkosti a tvaru daného výrobku nie je možné zoznam zložiek uviesť na obal, stačí ho uviesť na letáčik, štítok, pásku alebo kartičku, ktoré sa vložia alebo pripevnia na obal a spotrebiteľ, ak je to možné, sa na takýto spôsob označenia upozorní symbolom alebo odkazom. Kúpeľové guľôčky, dekoratívna kozmetika, kozmetické výrobky v hotelových izbách môžu mať zoznam zložiek uvedený na osobitnom liste.

Tvrdenia o vlastnostiach kozmetických výrobkoch musia byť:

- v súlade s právnym predpisom,
- pravdivé,
- podložené náležitými a overiteľnými dôkazmi,
- založené na čestnosti, korektnosti a zrozumiteľnosti.

Pestrec mariánsky

jediný granulovaný
pestrec na trhu

- 100% prírodný produkt, netoxický, bez alergických účinkov
- pôsobí efektívne na regeneráciu pečenných buniek
- má vysoký obsah flavonolignanov v prvotnej nekryštalickej podobe
- obsahuje kyselinu linolovú (zo skupiny omega-6 mastných kyselín)
- obsahuje prírodný vitamín E
- obsahuje fytosteroly a fosfolipidy

Plod Pestreca mariánskeho sa používa na posilnenie funkcie pečene a žlčníka

ŽIADAJTE VO
SVOJEJ LEKÁRNI

NOVINKA
Bal. 125 g a 250 g

KONTIPRO

Dovozca do SR: Otakar Horák - H - KONTIPRO,
Kragujevská 4, 010 01 Žilina
Tel./fax: +421 41 5652547, +421 41 5166270,
h-kontipro@stonline.sk, www.h-kontipro.sk

Fytoterapeutické aktualizácie

Melaleuka
striedavolistá

MUDr. Karol Mika

autor Lekárskej fytoterapie
a spoluautor atlasov liečivých rastlín

Melaleuka striedavolistá (zastarané syn. čajovníkový strom – Teebaum) – *Melaleuca alternifolia* (Maiden & Betcha) Chel (Myrtaceae).

Druh predstavuje vždy zelený vysoký ker až strom, do výšky 7 m. Šíri sa po vodľá potokov a na močaristých pôdach. Pôvodom zo severovýchodného Nového Južného Walsu v Austrálii. Importovaný do nových oblastí (napr. na Floride), kde nemá prirodzeného škodcu sa správa agresívne a invazívne potláča pôvodnú flóru.

Listy má čiarkovité striedavé, do 35 mm dlhé. Biele kvety sú v skupinkách pozdĺž vetvičky. Plody sú v podobe šálky, drevnatejúce s uzavretými semenami. Rozstrapatenú mnohovrstvovú papierovú kôru má veľmi horľavú. Pri vznietení sa na nej oheň rýchlo šíri celým porastom.

Na liečivé účely sa pestuje plantážnicky. Neznáša mrazy, ale v prípade požiaru, ktorý mu spáli kôru a listy, dokáže prežiť aj s uchovaním semena, ktoré až po skončení katastrofy rozprskne do okolia.

Mylné anglické označenie dostal druh Mešte z čias objavov kapitána Cooca, (1770) keď pri pristátí na Austrálskom kontinente zistil, že domorodci užívajú listy tejto dreviny ako pravý čaj. Pritom účinné látky sú celkom odlišné a drevina patrí do inej čeľade – myrtovitých.

Listy obsahujú silicu; má vôňu ako muškátový orech. Obsahuje terpinén-4-ol (terpineol-4), cymén, cyneol, pinén, tujón, terpinolén, sabinén, aromandrén, myrtén, α -felandrén, viridiflorén, α -terpinén, kadinén, β -felandrén, globutol (viridiflór).

Účinné látky melaleuky ničia choroboplodné zárodky (antiseptikum), zabraňujú šíre-

nie plesní (antimykotikum), odstraňujú zápach (dezodorans).

V ľudovej liečbe sa žuli mladé listy pri bolestiach hlavy, prieduškovej astme a bronchitíde.

Silica – *Melaleuca oleum* (zast. Tea Tree oleum) bola v minulosti štandardným antiseptikom. Je 13-krát účinnejšia ako fenol (alebo kyselina karbolová).

V anglicky hovoriacich oblastiach bola silica obligátnou súčasťou domácej lekárnicky.

Súčasná medicína využíva najmä jeho vonkajšiu aplikáciu pri bakteriálnych a plesňových infekciách kože. Účinná je aj proti vírusovým postihnutiam ako sú bradavice a papilómy. Vnútorne najmä natieraním na afty. Využíva sa hojne na vonkajšie použitie proti infekciám a parazitom vo veterinárnej medicíne. Pri predávkovaní, ale aj pri nižších dávkach užívaných dlhší čas, môže vyvolať celkovú intoxikáciu. V po-

predí je zvracanie a celkové kŕče. Organicky sa najviac javí postihnutie centrálnej nervovej sústavy, pečene a obličiek.

K intoxikácii dochádza aj transdermálne, pri vonkajšom používaní silice, ak sa aplikovala na väčšiu plochu, alebo dlhodobo aj pri menšom rozsahu potieraného kožného krytu. Otrava sa prejavila aj u zvierat, napr. uhynutím ošetrovaných mačiek.

Dlhodobá kumulácia v organizme, pri chronickom používaní zodpovedá aj za účinné zložky s estrogénnym pôsobením. Pri vonkajšom používaní dochádzalo ku zväčšeniu prsných žliaz u chlapcov a mužov. Po prerušení aplikácie sa stav po niekoľkých týždňoch normalizoval.

Melaleuková silica je súčasťou mnohých kozmetických prostriedkov ako sú mydlá, šampóny, zubné pasty, pleťové vody, balzamy na pery a nechty, ako aj prostriedky do kúpeľa a pod.

PharmDr. Eva Grozmanová

vedúca nemocničnej lekárne
Univerzitná nemocnica Martin

Nemocničná lekáreň bola zriadená v roku 1949 – prvým vedúcim lekárnikom bol RNDr. PhMr. Štefan Mareček, ktorý svojou každodennou aktívnou prácou začal tvoriť nielen históriu pracoviska a pracovníkov, ale aj históriu kvalitnej organizácie s veľkým dôrazom na systematické vzdelávanie pracovníkov lekárne. V čase vzniku pracovali v lekární dve farmaceutky a dve pomocníčky.

V januári 2006 bola lekáreň presťahovaná z pôvodných priestorov do nových priestorov, ktoré spĺňajú požiadavky správnej lekárenskej praxe.

V súčasnosti v lekární pracujú 4 farmaceutky, 6 farmaceutických laborantov, 6 sanitárov a 2 THP pracovníčky.

Do projektu „**Excelentná lekáreň**“ bola zaradená ako lekáreň, ktorá spĺňa kritéria SLeK o výučbových lekárnach po stránke technickej, personálnej a obsahovej.

Farmaceutické laborantky (zľava) Marta Blážíčková a Janka Kolníková pri práci s katalógom ZP

Zabezpečuje povinné praktické vzdelávanie študentov FaF v rámci troch oddelení:

- Oddelenia klinickej farmácie
- Oddelenia prípravy liekov
- Oddelenia zdravotníckych pomôcok

Pracovníčky Oddelenia prípravy liekov pri práci

Nemocničná lekáreň UN Martin

excelentná lekáreň

Mgr. B. Sulovcová (vpravo) a T. Kucháriková kontrolujú IPL pred ich výdajom na oddelenie

Sanitárky (zľava) Soňa Klímová a Zdenka Tomašecová pri práci s čítačkou čiarových kódov

Oddelenie zdravotníckych pomôcok

V oddelení pracujú dve farmaceutické laborantky a dve sanitárky, ktoré zabezpečujú objednávanie, príjem, skladovanie a výdaj zdravotníckych pomôcok pre pracoviská UNM.

Sortiment ZP, s ktorými pracujú, je veľmi rozsiahly a rôznorodý – zahŕňa spotrebný materiál (ihly, striekačky, náplaste a obviadlá, gázu a výrobky z gázy, rukavice, infúzne súpravy ...) ako aj špeciálne ZP pre špecializované pracoviská UNM – kardiológia, transplantčná chirurgia, stomatológia, intervenčná radiológia, neurochirurgia, ortopédia, dialýza....

Pri svojej práci využívajú **nemocničný IS**, k zefektívneniu a skvalitneniu výdaja využívajú čítačky čiarových kódov – v čom sa stali vzorovým pracoviskom pre ostatné nemocnice. Svedčia o tom početné pracovné návštevy manažérov nemocníc, kolegov z iných nemocníc ako aj pracovníkov MZ SR.

Aktívne sa zapájajú do sústavného vzdelávania pracovníkov lekárne, v rámci ktorého formou prednášok získavajú pracovníci lekárne informácie o ZP.

Čapíky na migrénu

Miesto pre nalep. čísla	Lekársky predpis	Kód lekára
	Zdravotná poisťovňa poistenca	AH
Priezvisko a meno		Rodné číslo
Bydlisko		
Dg. k. [] [] []	od [] [] [] [] [] []	Uhradi
Rp. ✓		poistovňa pacient
		euro cent euro cent
Ergotamini tartarici	0,001	
Diazepam	0,005	
Phenobarbitali	0,02	
Coffeini	0,1	
Aminophenazoni	0,2	
Olei cacao q.s.		
D. t. d. No XXX (triginta) ad supp.		
D. S. pri migréne		
Prijal	PripravilS	polupracoval Expedoval Dátum

Masť na premastenie kože

Miesto pre nalep. čísla	Lekársky predpis	Kód lekára
	Zdravotná poisťovňa poistenca	AH
Priezvisko a meno		Rodné číslo
Bydlisko		
Dg. k. [] [] []	od [] [] [] [] [] []	Uhradi
Rp. ✓		poistovňa pacient
		euro cent euro cent
Acidi lactici	1,0	
Glyceroli		
Aq. purificati	aa 10,0	
Syndermani	ad 100,0	
M. f. ung.		
D. S. na premastenie kože		
Prijal	PripravilS	polupracoval Expedoval Dátum

Osvedčené receptúry

Kvėta Polláková

farmaceutická laborantka špecialistka
odbor lekárenstvo
Zelená lekáreň
Levoča

GALENICKÉ LABORATÓRIUM

Prášky pri vypadávaní vlasov

Miesto pre nalep. čísla	Lekársky predpis	Kód lekára
	Zdravotná poisťovňa poistenca	AH
Priezvisko a meno		Rodné číslo
Bydlisko		
Dg. k. [] [] []	od [] [] [] [] [] []	Uhradi
Rp. ✓		poistovňa pacient
		euro cent euro cent
Methionini racemici	0,3	
Sacchari lactici	ad 0,5	
M. f. pulv.		
D. t. d. No LX (sexaginta)		
D. S. 2x1 prášok		
Prijal	PripravilS	polupracoval Expedoval Dátum

Roztok na bradavice

Miesto pre nalep. čísla	Lekársky predpis	Kód lekára
	Zdravotná poisťovňa poistenca	AH
Priezvisko a meno		Rodné číslo
Bydlisko		
Dg. k. [] [] []	od [] [] [] [] [] []	Uhradi
Rp. ✓		poistovňa pacient
		euro cent euro cent
Acidi salicylici	3,0	
Acidi lactici	4,0	
Propolis. tinct.	ad 25,0	
M. f. sol.		
D. S. na bradavice 1x denne		
Prijal	PripravilS	polupracoval Expedoval Dátum

NOVINKA
na zapareniny

Rybilka Neo

Detská masť k peľu a sprezeniu pokožky
Detská masť pre starostlivosť o zaparenú pokožku

Rybilka Neo

...nežné pohľadanie od mamičky...

Obsahuje Rybí olej, Mandľový olej, Oxid zinočnatý, D-panthenol. Volne predajný liek na vonkajšie použitie.

HERBACOS RECORDATI

ukľudní
zregeneruje
a pomáha

hydratuje
a zvláčňuje
pokožku

www.recordati.sk

MUDr. Alžbeta Béderová, CSc.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva
Bratislava

Výživa detskej populácie

Výživa detí má svoje špecifiká, nie je to len menšia porcia dospelého človeka.

- Základnou stavebnou látkou sú **bielkoviny**, ich kvalitu určuje prítomnosť 22 aminokyselín, z toho esenciálnych je 8 + 2 dôležité v detskom veku. Esenciálne musia byť prijaté potravou, neesenciálne si organizmus vyrobí sám. Živočíšne bielkoviny – mäso, mlieko, vajcia, obsahujú kompletné spektrum aminokyselín, rastlinné bielkoviny – strukoviny tento benefit nemajú, preto ich treba kombinovať.

Pre telesný rast je zvlášť významný vysoký obsah lyzínu, arginínu a histidínu v mäse. Preferujeme chudé mäso z hydiny, morky, ale aj na železo bohatšie hovädzie. Mäso obsahuje vitamíny B, vrátane B₁₂, železo, zinok, horčík, fosfor, vápnik, či stopové prvky selén, meď, chróm, jód, ktoré zabezpečujú mnohé metabolické pochody. Od detského veku učíme deti konzumovať ryby, ktoré sú zdrojom minerálov a ochranné, preventívne pôsobiace polyne nasýtené n³ mastné kyseliny EPA a DHA. Sladkovodné zaraďujeme do jedálneho lístka od 8. mesiaca, morské od 2 rokov.

- V strave detí nesmie chýbať mlieko a mliečne výrobky. Z mlieka čerpá až 55 % potreby vápnika, nevyhnutného pre rast a kvalitu kostry a zubov. Dieťa by malo denne vypíť aspoň 0,5 l mlieka, doplnené syrmami a kyslomliečnym výrobkom.
- Vaječný žĺtok podávame od 6. mesiaca, celé vajcia, teda aj bielko až po 1. roku. V priebehu týždňa môže dieťa skonzumovať 3 vajcia. Prítomný cholesterol a fosfolipidy v žĺtku sú pre vývoj bunkových štruktúr, vrátane mozgu, potrebné.
- V príjme **tukov** sa riadime tretinovým pravidlom zastúpenia nasýtených, mononenasýtených n⁹ a n⁶, n³ polynenasýtených mastných kyselín.

- **Ochranné nutrienty** zabezpečí pravidelný a dostatočný príjem ovocia a zeleniny v množstve 100g/10 kg telesnej hmotnosti, rozdelené do 5 dávok. Obsahujú vlákninu, antioxidačne pôsobiace látky karotenoidy, lykopén, flavonoidy, vitamíny, minerálne látky, enzýmy. Citrusy podávame až po 1. roku života pre možný alergizujúci vplyv, huby po 3. roku.
- Ochranný efekt pre svoj obsah minerálov, vitamínov a vlákniny majú aj celozrnné obilniny, strukoviny a orechy. Preto uprednostňujeme v strave detí tmavé druhy pečiarenských výrobkov, ovsené či kukuričné vločky, do jedálneho lístka zaraďujeme aj menej tradičné strukoviny – sója, cicer, bôb...
- Rozloženie stravy v priebehu dňa je: raňajky 20 %, desiata 10 %, obed 30 %, olovrant 15 %, večera 25 % z celodenného príjmu energie a živín. Pri dlhšom nepravidelnom stravovanom rytme sa môžu dostaviť aj vážnejšie zdravotné následky, deficit dôležitých živín či nastupujúca obezita.

Základné rozloženie stravy charakterizuje potravinová pyramída:

- 1 + 2:** obilniny, celozrnné výrobky, zemiaky, cestoviny, ryža – 40 % potravinovej pyramídy
- 3 + 4:** zelenina, ovocie – 35 %
- 5 + 6:** mlieko a mliečne výrobky, mäso, ryby, hydina, vajcia, strukoviny – 20 %
- 7 + 8:** sladkosti, živočíšne tuky, soľ, alkohol – 5 % potravinovej pyramídy

Laktačná kríza?

MoreMilkplus kapsuly viac materského mlieka
100% rastlinný výrobok

Kapsuly sa odporúčajú začať užívať vtedy, ak sa po pôrode nezačne tvoriť dostatok mliečka alebo ak klesne tvorba mliečka z dôvodu choroby, stresu, únavy alebo iných príčin. Rastlinný koncentrát obsiahnutý v kapsliach

zvyšuje tvorbu materského mlieka tým, že stimuluje mliečne žľazy. Kapsuly sa môžu začať užívať kedykoľvek po pôrode. Ich účinok sa zvyčajne dostaví behom 24-48 hodín.

Kapsuly z rastlinnej vlákniny obsahujúce tekutý koncentrát zo 4 liečivých bylín:

SENOVKA GRÉCKA (semeno):

BENEDIKT LEKÁRSKY (list):

Rastliny podporujúce tvorbu mlieka stimulovaním činnosti mliečnych žliaz.

PRÍHLAVA DVOJDOMÁ (list):

FENIKEL (plod):

Rastlina má vysoký obsah vitamínu C a priaznivo pôsobí na regeneráciu ženského organizmu.

Blahodarne pôsobí na trávenie a tvorbu mlieka.

Značka **Motherlove®** je určená najmä tehotným ženám a bábätkám. Prípravky z liečivých rastlín svojim určením pokrývajú obdobie pred a po pôrodnej starostlivosti o matku a dieťa. Zoznam výrobkov:

- Olej na rastúce bruško • Balzam na rastúce bruško • Olej na masírovanie hrádze a dieťaťa
- Emulzia na regeneráciu hrádze • Balzam na zlatú žilu • Balzam na bradavky • Balzam na zapareniny

Objednávajte cez:
PHOENIX Z.z.,
Unipharma, a.s alebo
priamo od distribútora
EuroVital, s.r.o., www.motherlove.eu
0904 590 001

Zo srdca
všetkým
ďakujeme!

nadácia zentiva

Vďaka finančnej pomoci od Nadácie Zentiva mohlo DKC v minulosti zakúpiť aj lineárne dávkovače pre JIS Kardiologického oddelenia, TELTIN – prístroj na transezofageálnu stimuláciu srdca, nosidlo s transportérom, pulzné oximetre, detské manžety či najnovšie defibrilátor.

V priestoroch Detského kardiocentra (DKC), na pracovisku Národného ústavu srdcových a cievnych chorôb, (NÚSCH) a. s., na Kramároch v Bratislave sa stretlo už po siedmykrát veľa ľudí s veľkým srdcom a úprimným presvedčením pomôcť a spríjemniť pobyt chorým detičkám na nemocničnom lôžku.

Deň medzi srdiečkami sa uskutočňuje pod záštitou hercov Zuzky Krónerovej a Janka Krónera.

Tak ako po minulé roky, NÚSCH, a. s., v spolupráci s Nadáciou Zentiva pripravili pre malých pacientov popoludnie plné prekvapení a zábavy. Správkyňa Nadácie Zentiva Ing. Beáta Kujanová odovzdala generálnemu riaditeľovi NÚSCH, a. s., a DKC Ing. Mongi Msolymu, MBA, sponzorský symbolický šek vo výške 5 000 eur.

„Naša spolupráca s týmto pracoviskom je niekoľkoročná a vždy sa usilujeme aspoň čiastočne pomôcť zlepšiť vybavenie Detského kardiocentra rôznymi diagnostickými prístrojmi,“ uviedla Beáta Kujanová.

Deň medzi

S malými pacientmi sa opätovne stretol aj generálny riaditeľ NÚSCH, a. s., Ing. Mongi Msolly, MBA. „Zo srdca chcem poďakovať za niekoľkoročnú podporu od spoločnosti Sanofi a Zentiva pre naše Detské kardiocentrum. Nesmierne si vážim, že aj v tomto pre zdravotníctvo neľahkom období sa nájdú ľudia, ktorí pomáhajú a majú z tejto pomoci úprimnú radosť.“

Medzi detičky a ich rodičov aj tento rok zavítali veľmi milí a vzácni hostia: herci Divadla Astorka Korzo 90, Vaneska Šarkoziová a jej mama Silvia Šarkoziová, ktorá je súčasťou Cigánskych diablov, hokejisti Slovana Bratislava, detské divadielko a Martin Babjak. Na deti čakalo prekvapenie aj v podobe hračiek a milého slova.

„Nesmierne ma teší a nie je to len fráza, že so spoločnosťou Sanofi a Zentiva máme dlhodobú spoluprácu, ktorá pomáha našim malým pacientom nielen po psychickej stránke, ale aj po stránke skvalitnenia zdravotnej starostlivosti prostredníctvom zakúpenia rôznych, životne dôležitých prístrojov,“ uviedla spoluorganizátorka tohto jedinečného podujatia a hovorkyňa NÚSCH, a. s., Bc. Dobroslava Krajačičová.

Ďakujeme preto všetkým, ktorí túto dobrú vec každý rok podporujú a vyjadrujú tak lásku a porozumenie našim malým pacientom a celému zdravotníckemu personálu!

Detské kardiocentrum (DKC)

je jediné vysokošpecializované pracovisko svojho druhu na Slovensku, ktoré poskytuje starostlivosť o deti s vrodenými a získanými srdcovými chybami.

O spoločnosti Sanofi

Sanofi, vedúca svetová farmaceutická spoločnosť skúma, vyvíja a prináša terapeutické riešenia so zameraním na potreby pacientov.

SZŠ Trenčín

RNDr. Valentína Leová
PharmDr. Miroslav Peciar

stredoškolskí pedagógovia

Prax v lekárňach

Aj v tomto školskom roku počas mesiaca jún sa žiaci tretieho ročníka zúčastnili odbornej mesačnej praxe, kde si mali možnosť preveriť svoje nadobudnuté vedomosti priamo v lekárenskom zariadení. Boli umiestnení do rôznych lekární, pričom sme zohľadňovali aj ich bydlisko a umožnili im prax vykonať aj v týchto lekárňach.

Exkurzia v Brne

Koncom mája sa žiaci druhého ročníka zúčastnili odbornej exkurzie v Centre liečivých rastlín v Brne, kde si mali možnosť konfrontovať svoje nadobudnuté odborné znalosti o liečivých rastlinách priamo s praxou.

Záhrada liečivých rastlín

Koncom júna sa žiaci prvého ročníka zúčastnili odbornej exkurzie v Záhrade liečivých rastlín v Bratislave, kde si mali možnosť konfrontovať svoje základné znalosti o liečivých rastlinách priamo s praxou.

Predprojektové skúšky

V júni sa na škole uskutočnili predprojektové skúšky u žiakov, ktorí chcú v poslednom ročníku maturovať praktickú skúšku formou obhajoby vlastného projektu. Zúčastnili sa ho štyria žiaci, ktorí predniesli svoje práce a ich obsah konzultovali s odbornou porotou. Porota sa zhodla v tom, že všetky práce odporučila k ich pokračovaniu a dopracovaniu do projektu.

SZŠ Michalovce

PhDr. Katarína Hospodárová
PhDr. Gabriela Jenčíková

stredoškolské pedagogičky

Deň zdravej výživy na SZŠ v Michalovciach

Záver školského roka sa na Strednej zdravotníckej škole v Michalovciach niesol v duchu zdravého stravovania. 27. júna 2013 sa konal **1. ročník Dňa zdravej výživy** na SZŠ, ktorý bol vyvrcholením celoročnej práce pedagógov a študentov v oblasti propagácie zdravého stravovania.

Cieľom akcie bola propagácia zdravej výživy, ochutnávka zdravých jedál a mliečnych výrobkov, prezentácia výživových doplnkov.

Akcia pozostávala z troch častí. Odborné prednášky, ktoré celé dopoludnie viedla MUDr. D. Jurečková, PhD., vyvrcholili vedomostnou súťažou o zdravej výžive. V spoločenskej miestnosti si jednotlivé triedy pripravili ochutnávku nátierok, zeleninových šalátov, ovocia, mliečnych výrobkov ako aj jedál tradičnej slovenskej kuchyne, ktoré žiakom priblížila tkáčka Jozefína Štefančíková. Na školskom dvore a v telocvični žiaci odbúravali prebytočné kalórie medzitriednym zápolením.

Záverečné vyhodnotenie akcie sa uskutočnilo na školskom dvore. Všetky triedy boli odmenené hodnotnými vecnými darmi.

Ďakujeme všetkým sponzorom, kolegom a žiakom bez pričinenia ktorých by sa tento deň určite nebol podaril.

SZŠ Bratislava

RNDr. Edita Dlháňová, MPH

vedúca študijného odboru
farmaceutický laborant

Veda má budúcnosť

To je názov nového projektu, do ktorého sme sa v školskom roku 2012/2013 zapojili.

Išlo o prvý ročník projektu, ktorého cieľom bolo zvýšiť atraktivitu prírodovedných a technických odborov pre žiakov základných a stredných škôl a ukázať im, že kariéra v tejto oblasti má budúcnosť.

Projektu sa zúčastnili firmy, ktoré zamestnávajú pracovníkov kvalifikovaných práve v prírodovedných a technických odboroch a školy, ktoré chcú svojim žiakom poskytnúť rozhľad a vyššiu konkurencieschopnosť na trhu práce. Do projektu sa na Slovensku zapojili 4 školy.

Okrem našej školy, to bolo gymnázium, stredná odborná škola chemická a stredná odborná škola poľnohospodárska.

Projekt sa realizoval pod záštitou Ministerstva hospodárstva SR. Zo žiakov našej školy sa do projektu zapojili žiaci tretieho ročníka študijného odboru farmaceutický laborant.

Program projektu:

1. stretnutie: „Deň v živote firmy“
2. stretnutie: „Životopisy a príprava na pohovor“
3. stretnutie: „Pohovory na nečisto“
4. stretnutie: „Veda v praxi“
5. stretnutie: „Záverečné zhodnotenie“

24. júna 2013 prebehla v bratislavskom sídle partnerskej spoločnosti **záverečná konferencia prvého ročníka projektu Veda má budúcnosť**, ktorej sa zúčastnili zástupcovia zo 4 zapojených škôl, vybraní zamestnanci spoločnosti, zástupcovia Ministerstva hospodárstva SR a zástupcovia médií v osobe šéfredaktora časopisu Učiteľské noviny, Dušana Mikolaja.

Na konferencii naši študenti prezentovali osobitosti našej školy, priebeh projektu na škole a hodnotenie svojej účasti v projekte. V prezentácii **ocenili predovšetkým príležitosť byť v projekte zapojení**, a to najmä kvôli **možnosti stretnúť sa s ľuďmi z firemného prostredia**, oboznámiť sa s **kariérnou problematikou** a spoznať, **čo všetko obnáša trh práce**. □

SZŠ Banská Bystrica

Mgr. Viera Macková
RNDr. Oľga Daxnerová, PhD.

stredoškolské pedagogičky

Úspech v súťaži EDUCAFILM 2013

Dňa 2. mája 2013 sa uskutočnil jubilejný 10. ročník súťažnej prehliadky didaktických multimediálnych programov EDUCAFILM. Záštitu nad týmto ročníkom prevzali minister školstva Dušan Čaplovič, europoslanec a predseda BBSK Vladimír Maňka a primátor B. Bystrice Peter Gogoľa, ktorý celé podujatie otvoril. V prvej časti prehliadky vystúpili so zaujímavými prednáškami na tému **Digitálne technológie v inovácii vzdelávania** dvaja vynikajúci odborníci z oblasti IT páni S. Slačka a B. Parobek.

Počas druhej časti prehliadky boli prezentované práce študentov stredných škôl, vysokých škôl a učiteľov. Odborná porota posúdila a ohodnotila súťažné práce v jednotlivých kategóriách.

V kategórii stredných odborných škôl bol ocenený žiak našej školy **Andrej Zátroch** za prácu s názvom **Prezentácia Strednej zdravotníckej školy v Banskej Bystrici**, za ktorú získal **1. miesto** (diplom prevzala Zuzana Fújaková).

Za výborné vedenie študentov pri tvorbe multimediálnych programov boli udelené čestné uznanie kolegyni **Mgr. Slávke Dudášovej** a **Ing. Petrovi Brunovskému zo SZŠ v B. Bystrici**.

Na prehliadke okrem súťažiacich a hostí sa zúčastnilo 81 študentov stredných odborných škôl z Banskej Bystrice.

Za toto vynikajúce umiestnenie srdečne blahoželáme!

Návšteva Harmaneckej jaskyne

Severozápadne od Banskej Bystrice, v južnej časti Veľkej Fatry sa nachádza národná prírodná pamiatka Harmanecká jaskyňa, ktorá sa stala cieľom aj školského výletu našich študentov. Námaha, vynaložená pri výstupe ku vchodu jaskyne v nadmorskej výške 821 metrov, bola odmenená vzhľadom veľmi pekných útvarov vo vnútri jaskyne. Jaskyňa je známa bohatým výskytom bieleho mäkkého sintra. Jedna zo študentiek si otestovala aj zaujímavú akustiku v týchto priestoroch. Naše nevelké Slovensko skrýva pre veľké množstvo úžasných krajinných výtvarov, malebných zákutí, krásnych scenérií a nádherných pamiatok. Sme radi, že sme toto jedinečné miesto mohli navštíviť. □

SZŠ Trnava

PhDr. Katarína Hrašnová, PhD.

štatutárna zástupkyňa riaditeľky školy

Herecké talenty

Farmaceutickí laboranti Strednej zdravotníckej školy v Trnave ukázali študentom, pedagógom, zamestnancom školy a širokej verejnosti svoje skryté herecké talenty a predviedli ich v divadelnej hre J. Palárika – Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch. V dnešnej dobe internetu, kedy mladí ľudia prestali čítať knihy, je chvályhodné, že prejavili záujem o túto klasiku, naučili sa dlhé texty, svoj voľný čas venovali nácvikom hry, za čo im patrí veľká vďaka!

Dni zdravia

V Trnave sa konali už po 18-krát Dni zdravia v termíne 13.-14. 6. 2013 a už tradične sa na podujatí zúčastnili aj žiaci našej školy. Školu prezentovali širokej verejnosti farmaceutickí laboranti ochutnávkou výborných liečivých čajov, maséri poskytovaním klasickej masáže a zdravotnícki asistenti meraním krvného tlaku. Súčasne museli odpovedať aj na viaceré otázky okoloidúcich.

Taktické cvičenie

Dňa 30. 5. 2013 sa žiaci SZŠ Trnava zúčastnili taktického cvičenia v poskytovaní prvej pomoci, ktoré organizoval integrovaný záchranný systém v spolupráci so SČK. Úlohou žiakov pri tomto cvičení nebolo poskytovanie prvej pomoci, ale stvárnenie figurantov počas nehody autobusu a troch osobných vozidiel. Svojimi takmer profesionálnymi výkonmi prilákali pozornosť divákov. Ich činnosť bola zdokumentovaná mestskou televíziou. Bol to deň plný dojemov, zážitkov a nových sklúseností.

SZŠ Košice

Mgr. Lucia Slivkárová
RNDr. Karin Potomová

stredoškolské pedagogičky

STOP šikanovaniu

Na konci školského roka v spolupráci s Centrom pedagogicko-psychologického poradenstva v Košiciach bola zrealizovaná preventívna aktivita na tému „Šikanovanie“. Cieľovou skupinou boli žiaci 2. ročníka. Aktivity boli zamerané na získanie informácií o rôznych typoch šikanovania, na osvojenie si sociálnych zručností, ktoré by šikanovaniu v školách zabránili.

Výmena odborov

26. júna 2013 zorganizovali mladí lídri (tretiaci) projekt pre II. ročník s názvom „Výmena odborov“. Skúsenejší tretiaci sa zapojili do príprav a tvorby materiálov – informácií o svojom vlastnom odbore, prezentovali poznatky (teoreticky aj prakticky) žiakom ostatných odborov. Žiaci II. ročníka navštívili učebne a laboratóriá odborov, počúvali teóriu o podstate každého odboru prostredníctvom prezentácií a vzorových materiálov a prakticky skúšali – v odbore AV pripraviť celodennú stravu (raňajky, obed, večera) súvisiacu s diétou č. 4 (diéta s nízkym obsahom tuku), v odbore ZL pracovali s preparátmi v rámci histológie a hematológie, v odbore FL vyrábali tekutý púder a pracovali s čajovínami.

Healthy life

26. júna 2013 zorganizovali mladé líderky z II. FLA projekt „Healthy life“ v spolupráci so ZŠ Čaňa pod záštitou British Council. Cieľom tejto aktivity bolo naučiť žiakov ZŠ hravou formou ako sa správne starať o svoje zdravie a ukázať základy prvej pomoci. Prácou v skupinkách sa žiaci učili spolupracovať a rešpektovať svojich spolužiakov.

Tancujúce mesto

Košice sa stali nositeľom nového rekordu v tancovaní karičky, k čomu prispeli aj žiaci našej školy v počte 113 žiakov. Projekt s názvom „TANCUJÚCE MESTO“, ktoré organizovalo Communication House v spolupráci s folklórnym súborom Železiar a ďalšími súbormi ľudového tanca pod záštitou primátora mesta Košice a predsedu KSK sa konal v stredu 26. júna 2013 o 17.00 hod. na Hlavnej ulici v Košiciach.

Lekárňu U černého orla, rok 1920-30

Výroba tablet, rok cca 1940-45

10 rokov

ZENTIVA

SPOLOČNOSŤ SKUPINY SANOFI

Značka Zentiva vznikla v roku 2003 spojením českej spoločnosti Léčiva so slovenskou Slovakofarmou. Spoločnosť Zentiva je súčasťou skupiny Sanofi a poprednou medzinárodnou farmaceutickou firmou, ktorej produkty používa viac ako miliarda ľudí v 50 krajinách Európy, Afriky a Stredného východu.

V tomto roku slávime desiate výročie, ale historické korene značky Zentiva sú oveľa dlhšie. Siahajú až do 15. storočia, kedy bola v centre Prahy založená slávna lekáreň U černého orla. Dnes je Zentiva lídrom českého i slovenského trhu vo vývoji, výrobe aj distribúcii moderných, vysokokvalitných a cenovo dostupných generických liečebných prípravkov. – hovorí komunikačná manažérka Sanofi a Zentiva na Slovensku Beáta Kujanová.

Oslavovať bude v 50 krajinách sveta

Výrobné oddelenie Zentivy produkuje ročne okolo 500 miliónov balení liekov. V roku 2012 uviedla Zentiva na trh 178 produktov, v súčasnosti ponúka vyše 500 produktov v 800 liekových formách. To predstavuje prvenstvo v rámci Českej a Slovenskej republiky a jedno z najrozsiahlejších generických portfólií v celej Európe, ktoré pokrýva všetky hlavné terapeutické oblasti: lieky na liečbu kardiovaskulárnych ochorení, zdravie ženy, respiračné prípravky, lieky proti infekciám a plesniam, urologické prípravky, lieky na liečbu ochorení centrálnej nervovej sústavy, analgetiká a gastrointestinálne prípravky.

Do výskumu a vývoja liekov investuje Zentiva v Českej republike ročne viac ako 30 miliónov eur a ročne podáva 25 patentov. V tejto oblasti spolupracuje s ďalšími viac ako 25 výskumnými centrami po celom svete.

Zentiva ponúka okrem generík tiež celý rad prípravkov určených na voľný predaj v mnohých dôležitých terapeutických oblastiach.

Pražské sídlo Zentivy získava v rámci skupiny Sanofi na dôležitosť, od roku 2011

sa z Prahy riadi všetka medzinárodná činnosť skupiny Sanofi v oblasti vytvárania portfólia budúcich produktov, vývoja generických liečiv a ich uvádzania na trh. Portfólio spoločnosti Sanofi je veľmi diverzifikované. Zahŕňa originálne produkty (Sanofi), generické lieky (Zentiva), voľne predajné prípravky, vakcíny (Sanofi Pasteur) a lieky na zriedkavo sa vyskytujúce ochorenia (Genzyme).

ZENTIVA VO SVETE:

- Zentiva poskytuje svoje produkty takmer miliarde ľudí po celom svete.
- Je treťou najväčšou generickou spoločnosťou v Európe.
- Zamestnáva viac ako 6 500 ľudí.

ZENTIVA NA SLOVENSKU:

- Zentiva je najväčšia spoločnosť v oblasti generických liekov na Slovensku.
- Každé štvrté balenie farmaceutického produktu používaného na Slovensku pochádza od Sanofi a Zentiva.

* Zdroj: IMS data 2012

Ambíciou Zentivy do ďalších rokov je naďalej rozširovať dosah cenovo dostupnej zdravotnej starostlivosti a uspokojiť tak potreby pacientov v jednotlivých krajinách.

Mgr. Jana Dulinová

Stredná zdravotnícka škola
Ul. Záhradnícka 44, Bratislava

Kto nemal stres, nech hodí kameňom!
V dnešnom zrýchlenom, informačne presýtenom, materiálne orientovanom a sociálne ochabnutom svete je takmer nepravdepodobné, že sa dokážeme vyhnúť stresu.

Nezažívať stres v súčasných podmienkach je ideálna a nereálna požiadavka, ale pokúsiť sa vyhýbať stresu a znižovať jeho dopady na naše psychické a fyzické zdravie je v silách každého.

To, čo v základoch podmieňuje naše sily prekonávať stres sú **osobnostné dispozície a životné okolnosti**.

Uvedené faktory meniť nemôžeme, ale to, čo meniť dokážeme sú naše postoje a myšlienky k sebe, životným situáciám a okolnostiam, ktorými stres ľahšie zdoláme.

Príklad stresovej situácie z bežného života:

Určite ste niekedy zažili ťažký týždeň. Boli ste každý deň dlho v práci, pretože ste museli preceňovať lieky, popri tom ste sa pohádali s kolegyňou. Z práce ste sa ponáhľali domov, aby ste sa učili so svojim dieťaťom do školy, museli ste stihnúť bežné domáce práce a ešte ste mali plnú hlavu starostí, čo uvariť a pripraviť návštevu na víkend. Prežívali ste pravdepodobne stres.

Nárast negatívnych myšlienok a emócií v strese

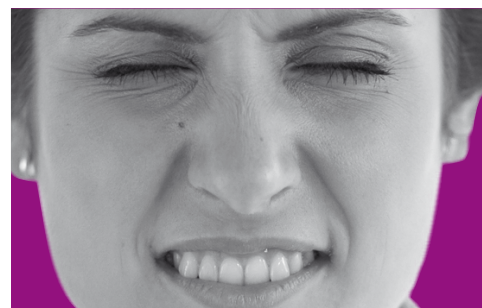
V strese nás začínajú ovládať negatívne myšlienky – obávame sa budúceho vývoja situácie, očakávame zhoršenie podmienok, bojíme sa neúspechu a zlyhania, vykresľujeme si všetky možné katastrofické scenáre. Negatívny spôsob uvažovania v nás vyvoláva negatívne emócie a pocity – začíname byť napätí, vnútorne nepokojní, podráždení, nervózni, prežívame obavu, strach, alebo hnev a zlosť. Vytráca sa naša schopnosť premýšľať pokojne a s chladnou hlavou, objektívne a uvážlivo.

Najsilnejšou a najrýchlejšou zbraňou proti stresu sú racionálne myšlienky.

Ako premôcť stres racionálnymi myšlienkami?

Naučte sa niekoľko **zásad**, ktoré sú všeobecne platné v každej stresujúcej, resp. problémovej situácii.

- **Žiadny problém netrvá večne.**
Prijmite fakt, že život stále prináša problémy. Povedzte si, že každý problém časom pominie, opäť ho vystriedajú pokojnejšie a bezproblémové dni. Koniec vašej momentálnej nárazovej práce bude znamenať návrat k normálnemu tempu práce i života.
- **Žiadny problém sa netýka všetkých oblastí života**
(zdravie, práca, rodina, priatelia, financie, voľný čas atď.).
I keď vás momentálne najviac zaťažuje práca, stále máte svoju rodinu, či priateľov, s ktorými sa cítite dobre, a ktorí vám dokážu pomôcť a pochopiť vás. Prípadne máte svoje záujmy, koníčky, voľný čas, ktoré vás privedú k lepšej nálade a na iné myšlienky.
- **Všetky problémy nedokážeme ovplyvniť, nemáme nad nimi moc.**
Nárast pracovných aktivít nedokážete zmeniť, pretože nie sú vo vašej kompetencii, ale konflikt s kolegyňou vyriešiť môžete. Zamerajte sa na riešiteľné problémy a nezaťažujte sa tým, čo nie je vo vašej moci ovplyvniť. Nerobte si zbytočné starosti – utápanie v starostiach vedie len k negatívnej nálade a k pocitu, že neriešiteľných problémov len pribúda.

Zásady si môžete napísať ako heslá na nástenku, aby ste ich mali viac na očiach a vštepovali si ich kedykoľvek sa na ne pozriete. Naučia vás uvažovať racionálne a optimisticky a zmenia váš pohľad na triviálne problémy. Používajte ich v každej ťažšej situácii, aby ste si navykli riešiť problémy ľahšie a bezbolestnejšie.

Premôžte stres skôr, ako on premôže vás!

Ako premôcť stres

1. Racionálnymi myšlienkami

Aké sú trendy v oblasti

Ing. Dušan Nemčko

Sales Team SK, s. r. o.

merchandisingu?

Myslím si, že sa význam slova merchandising veľmi často zúži na spôsob vyloženia tovaru do vitrín a regálov, umiestnenie stojanov s akciami, práca s cenou.

Ako som už naznačil ľudia, ktorí vytvárajú merchandising často poznajú chovanie sa klienta prečítajú len z grafov a výsledkov prieskumov... ak vôbec? Pravdepodobne je to preto, že mnohí z nás majú pocit, že mi sami najlepšie vieme... A rozhodujeme sa podľa jednoduchého hesla „Podľa seba súdím teba.“ teda ja najlepšie viem čo, kde a ako umiestniť.

Bohužiaľ, často zdanie klame a realita o tom, kto sa ako rozhoduje pri nakupovaní alebo pri výbere produktu v lekárni môže byť odlišná ako to

vnímam JA. Ak chcem poznať naozaj, ako sa nakupuje v mojej lekárni, pomohlo by mi stráviť nejaký čas pozorovaním nakupujúcich s poznámkovým blokom v ruke, prípadne analýzou video záznamu – napríklad z bezpečnostnej kamery. Chápem, povieť si, „Ale kedy to mám robiť? Keď je nával, tak si „naprogramovať“ svoju hlavu aj na túto činnosť, pozorovať čo sa deje a premýšľať prečo sa ľudia chovajú presne tak ako sa chovajú? Možno časom zistíte, že je celkom zábavné robiť si analýzy sami pre seba. Prečo asi prevláda táto forma správania sa? Prečo chcú práve ten produkt, pre ktorý sa rozhodli. Bola to reklama v TV, vyloženie produktu na konkrétne miesto v našej lekárni alebo niečo iné...?

Keď je lekáreň prázdna, premietnem si pozorovanú situáciu sama pre seba a napíšem si to do poznámok a ešte aj popremýšľam o tom, čo som videla a čo všetko sa pred mojimi očami odohralo. A teraz si

poviete „No, určite a na čo by som to asi robila? Možno práve preto, aby som **pomohla hlavne sama sebe**. Situácie sa veľmi často opakujú a keď popremýšľam čo robiť, kam umiestniť produkty, ktoré potrebujem zviditeľniť, kde ich klienti vnímajú – vyriešim si prácu napríklad s nadmernými zásobami, predám viac produktov, ktoré mi prinášajú viac zisku a osahu pre lekáreň. A hlavne, ľudia si kúpia to, čo chcú, majú pocit, že sa sami rozhodli, predchádzam konfliktným situáciám.

A verím, že to je pre vás dôležité. Ved' si šetríte vlastné zdravie. Ľudia vidia a spomenú si – práve to som chcel ... a dostanú to, čo chcú oni. A to spôsobí ich vnútorné uspokojenie a radi sa k nám vrátia.

Na pozorovanie a analýzu môžem využiť aj službu agentúry. Pozorujem trendy, ktoré prichádzajú postupne zo zahraničia, napr. vytvárajú sa

nové kategórie výrobkov. Uvediem príklad mimo lekáreň. Predajne ponúkajú na základe takýchto pozorovaní kategóriu akou sú napr. raňajky – mať všetko pohromade, čo môžem potrebovať na prípravu raňajok. Napadá mi, napríklad dať v lekárni na jedno miesto produkty, ktoré liečia trebárs nádchu – keď je sezóna... Toto už oveľa lepšie posúďte VY.

Poznáte zo života už bežné sú sezónne „kategórie“, napr. opekanie, Vianoce... v predajniach, supermarketoch a hypermarketoch.

Zamyslime sa spoločne nad tým aké „kategórie“ produktov by sme podľa tohto vedeli ponúkať v lekárni?

Vaše nápady, návrhy rád uvítam na e mailovej adrese dušan.nemcko@salesteam.sk Ich analýze sa môžem venovať v pokračovaní článku o merchandisingu v lekárni. Vy ste tí odborníci, ktorí dokážu v tejto oblasti najlepšie poradiť.

„Kategória“ by mala za cieľ:

- + Pomáhať pri výbere klientom.
- + Vizualne na jednom mieste usporiadať vhodne produkty, ktoré sa vzájomne dopĺňajú (vzrastie tým predaj vo vašej lekárni, pretože klient kúpi aj to, čo neplánoval a vy predchádzate možnosti zabudnúť ponúknuť viac tým, že vidíte výrobky vyložené spolu.

Čo nám môže priniesť výsledok po tomto zamyslení sa a realizácii usporiadania v praxi?

- + Prilákanie viacerých klientov.
- + Odlíšenie sa od konkurenčných lekární.
- + Predávame viac – k pôvodne zamýšľanému produktu predáme aj ďalší s ním súvisiaci.
- + Vzbudíme užitočný dojem, že premýšľame nad tým, čo ľudia u nás potrebujú nakúpiť a vyložením konkrétnych produktov im pomôžeme.

Liečba v starovekom Egypte.

Egyptský reliéf

Staroegyptská medicína

Liečenie
v preme-
nach
času

PaedDr. Uršula Ambrušová, PhD.

Východoslovenské múzeum v Košiciach

Imhotep - najvýznamnejší lekár z celého obdobia existencie otrokárскеj spoločnosti, niektorí bádatelia ho dokonca pokladajú za panovníkovho syna.

Staroegyptská civilizácia patrí medzi najstaršie a najvyspelejšie. Do dejín ľudstva sa zapísala mnohými hodnotami, najmä však v oblasti liečiteľstva ktoré bolo založené na dlhoročných skúsenostiach.

O tom, že sa Egypťania vyznali v liečivých účinkoch rastlín niet pochyb. Dokazujú to reliéfy a náhrobné maľby v pyramídach.

Egyptská ríša patrila medzi najvyspelejšie v dejinách ľudstva. Vznikla pred 5 000 rokmi v údolí rieky Nil.

Zdravie

Zo starovekých diel je možné sa dozvedieť, že Egypťania boli výnimočne zdravým národom a že si zdravie dokázali chrániť. Podľa ich teórie ľudia prichádzali na svet síce zdraví, avšak náchylní k chorobám, ktoré mohli byť vyvolané démonmi.

Choroba

Chorobu chápali ako dôsledok nerovnováhy a liečbu ako spôsob jej obnovenia. Podľa staroegyptskej medicíny sa za základ života považovalo dýchanie. Činnosť tela zas spočívala v pôsobení štyroch základných zložiek – ohňa, vody, zeme a vzduchu. Najväčšiu pozornosť venovali srdcu, ktoré sa pokladalo za ústredný orgán.

Zo srdca vychádzalo 22 kanálov do všetkých častí tela (do hlavy, nosa, uší, ramien, k pľúcam, pečeni, slezine, semenníkom, mechúru, ku konečníku a nohám). Kanály poháňané srdcom dopravovali do tela vzduch, krv, potravu, semeno, hlien a výlučky. Ak cez kanály pravidelne neprúdila krv či hlien, prichádzali choroby.

Domy života

Boli to v podstate prvé nemocnice, ktoré slúžili aj ako chrámové školy. Zriaďovali sa prvé sklady liekov. V celej histórii medicíny starovekého Egypta sa spomína pomerne málo lekárov. Až na jedného. Volal sa Imhotep, žil okolo roku 2700 pred n. l. Bol všestranne nadaný, neskôr aj prvým poradcom panovníka Džósera. O chorobách a ich postupnom poznávaní a liečbe nám viac poskytujú zachované papyry.

Ebersov papyrus – pochádza z obdobia 2500 – 2000 pred n. l., objavený bol nemeckým egyptológom George Ebersom, ktorý ho v Luxore kúpil od neznámeho Araba. Opisuje sa v ňom okolo 250 chorôb a 900 spôsobov liečenia aj s receptami.

Ebersov papyrus (2500 – 2000 pred n. l.)

Smithov papyrus – pochádza z doby okolo roku 1600 pred n. l., bol pomenovaný podľa svojho nálezcu, amerického egyptológa Edwina Smitha. Popisuje a pomenúva choroby a podáva návod na ošetrovanie, odporúčaný zákrok a liečbu. Papyrus tiež zahŕňa zoznam rôznych obväzov, výstuh, rovnátok, upchávok a kauterizačných pomôcok.

Egyptská maľba na papyruse

JUDr. Mária Mistriková

právnička
Slovenská lekárska spoločnosť

Zamestnanec a zamestnávateľ – skončenie pracovného pomeru III. časť

11. Z akých dôvodov môže dať zamestnávateľ výpoveď zamestnancovi?

Odpoveď:

Zamestnávateľ môže dať zamestnancovi výpoveď iba z dôvodov uvedených v § 63, odsek 1 Zákonníka práce. Ide o tieto dôvody:

- ak sa zamestnávateľ alebo jeho časť
 - sa **zrušuje**, alebo
 - **premiestňuje** a zamestnanec **nesúhlasí so zmenou dohodnutého miesta výkonu práce**,
- ak sa zamestnanec stane **nadbytočným** vzhľadom na písomné rozhodnutie zamestnávateľa alebo príslušného orgánu o zmene jeho úloh, technického vybavenia alebo o znížení stavu zamestnancov s cieľom zabezpečiť efektívnosť práce, alebo pri iných organizačných zmenách,
- ak zamestnanec vzhľadom na svoj zdravotný stav podľa lekárskeho posudku **dlhodobo stratil spôsobilosť vykonávať doterajšiu prácu** alebo ak ju nesmie **vykonávať pre chorobu z povolania**, alebo pre **ohrozenie touto chorobou**, alebo ak na pracovisku dosiahol **najvyššiu prípustnú expozíciu** určenú rozhodnutím príslušného orgánu verejného zdravotníctva,
- ak zamestnanec:
 - nespĺňa predpoklady ustanovené právnymi predpismi na výkon dohodnutej práce,
 - prestal spĺňať požiadavky podľa § 42, ods. 2,
 - nespĺňa bez zavinenia zamestnávateľa požiadavky na riadny výkon dohodnutej práce určené zamestnávateľom vo vnútornom predpise alebo
 - neuspokojivo plní pracovné úlohy a zamestnávateľ ho v posledných šiestich mesiacoch písomne vyzval na odstránenie nedostatkov a zamestnávateľ ich v primeranom čase neodstránil,
- ak sú u zamestnanca **dôvody**, pre ktoré by s ním zamestnávateľ mohol **okamžite skončiť** pracovný pomer alebo pre menej závažné porušenie pracovnej disciplíny. Pre menej závažné porušenie pracovnej disciplíny možnosť dať

zamestnancovi výpoveď, ak bol v **posledných šiestich mesiacoch** v súvislosti s porušením pracovnej disciplíny **písomne upozornený na možnosť výpovede**.

Zamestnávateľ **môže dať zamestnancovi výpoveď** (ak nejde o výpoveď pre neuspokojivé plnenie pracovných úloh, pre menej závažné porušenie pracovnej disciplíny, alebo z dôvodu, pre ktorý možno okamžite skončiť pracovný pomer) **iba vtedy, ak:**

- nemá možnosť zamestnanca ďalej zamestnávať, a to ani na kratší pracovný čas v mieste, ktoré bolo dohodnuté ako miesto výkonu práce,
- zamestnanec nie je ochotný prejsť na inú pre neho vhodnú prácu, ktorú mu zamestnávateľ ponúkol v mieste, ktoré bolo dohodnuté ako miesto výkonu práce, alebo sa podrobil predchádzajúcej príprave na túto inú prácu.

12. Ak dáva výpoveď zamestnanec, musí uviesť dôvody vo výpovedi?

Odpoveď:

Ak dáva výpoveď zamestnanec, na rozdiel od zamestnávateľa môže, ale nemusí uviesť dôvod výpovede. Záleží to len na zamestnancovi.

13. Môže zamestnanec skončiť okamžite pracovný pomer z akéhokoľvek dôvodu?

Odpoveď:

Zamestnanec **na rozdiel od výpovede nemôže okamžite skončiť pracovný pomer bez uvedenia dôvodu taxatívne uvedeného v § 69 odsek 1 Zákonníka práce**.

14. Kedy môže zamestnávateľ okamžite skončiť pracovný pomer so zamestnancom?

Odpoveď:

Zamestnávateľ môže okamžite skončiť pracovný pomer so zamestnancom len výnimočne a to len vtedy, ak zamestnanec bol právoplatne odsúdený pre úmyselný trestný čin alebo závažne porušil pracovnú disciplínu.

LINEX® kapsuly
PROBIOTIKUM PRE CELÚ RODINU

Antibiotikum?

Nezabudnite na LINEX® kapsuly

Užívajú sa pri:

• hnačky • nadúvaní • iných tráviacich poruchách spôsobených bakteriálnymi a vírusovými infekciami tráviaceho traktu alebo liečbou širokospektrálnymi antibiotikami

Liek je vhodný
pre dojčatá, deti aj dospelých.

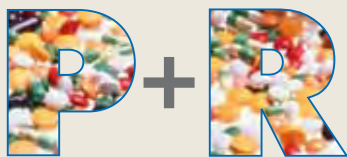
Názov lieku: Linex® kapsuly. **Lieková forma:** tvrdá kapsula. **Zloženie:** Tri rôzne druhy živých baktérií mliečneho kvasenia: *Lactobacillus acidophilus* (sp. L. gasseri), *Bifidobacterium infantis* a *Enterococcus faecium*. **Indikácie:** Podporná liečba pri hnačkách, meteorizme a iných tráviacich poruchách. **Dávkovanie a spôsob podávania:** Dojčatá a deti vo veku do 2 rokov: 3 x denne jedna kapsula s troškou vody. Deti vo veku 2 až 12 rokov: 3 x denne jedna až dve kapsuly s troškou vody. U detí, ktoré nevedia alebo nemôžu prehltiť, sa obsah kapsuly vysype na lyžičku a zmieša sa s troškou tekutiny. Dospelí a deti vo veku nad 12 rokov: 3 x denne dve kapsuly s troškou vody. LINEX® kapsuly sa majú užívať po jedle. Linex sa nesmie užívať spolu s alkoholom alebo horiacimi nápojmi. **Držiteľ rozhodnutia o registrácii:** Sandoz Pharmaceuticals d.d., Verovškova 57, 1000 Ljubljana, Slovinsko. Registračné číslo: 49/0316/00-S. **Dátum poslednej revízie textu:** apríl 2011. Informácia je určená pre odbornú verejnosť. Liek nie je viazaný na lekársky predpis. Úplné informácie o lieku si pozorne prečítajte v Súhrne charakteristických vlastností lieku, ktorý získate na adrese: Sandoz d. d. - organizácia zložka, Galvaniho 15/C, 821 04 Bratislava, tel: +421 2 48200600, www.sandoz.sk

* Probiotikum č.1 na trhu liekov v SR podľa IMS OTC databázy. Kategória: 03F1 (Probiotics Digest. Health). Obdobie: Jún 2012 – Máj 2013. Predaj v kusoch; ** PIL: Linex® kapsuly, apríl 2011.

Šlabikár

liekovej terminológie

IV.časť

P

Písomná informácia pre používateľov lieku

Je súčasť povinnej dokumentácie, ktorú predkladá žiadateľ o registráciu lieku. Obsahuje základnú charakteristiku, podmienky na správne zaobchádzanie a používanie lieku. Upozornenie v prípade výskytu nežiaducich účinkov a ďalšie dôležité informácie. Je určená laickej verejnosti a vystavená v štátnom jazyku.

Pomocné látky

Sú látky, ktoré umožňujú spracovanie vlastného liečiva (účinné látky) na liek s charakteristickou liekovou formou a zabezpečujú potrebnú stálosť a akosť lieku.

Postmarketingové štúdie

Hodnotenie a zber údajov o liekoch, vykonávané po tom, ako sa liek uviedol na trh.

Postup lege artis

Medicínska diagnostická intervencia alebo liečebná metóda vykonaná na podklade najnovších overených poznatkov medicínskych vied založených na dôkazoch (EBM = evidence based medicine).

Preskripčné obmedzenie

Podmienenie plnej alebo čiastočnej úhrady lieku, zdravotníckej pomôcky alebo dietetickej potraviny na základe verejného zdravotného poistenia predpísaním lieku, zdravotníckej pomôcky alebo dietetickej potraviny lekárom so špecializáciou v určenom špecializačnom odbore, zubným lekárom alebo všeobecným lekárom na základe písomného odporúčania lekára so špecializáciou v určenom špecializačnom odbore.

R

Referencovanie cien liekov

Je proces porovnávania cien liekov v Slovenskej republike s ostatnými členskými štátmi Európskej únie, aktuálne nesmie byť cena lieku na Slovensku vyššia ako priemer 3 najnižších cien v EÚ.

Referenčný liek

Predstavuje liek voči ktorému regulačné authority hodnotia vlastnosti lieku. Najčastejšie je to bývalý originálny liek, ktorému už skončila patentová ochrana. Aj patentovo chránený liek však môže byť referenčným liekom.

Registrácia lieku

Je proces, pri ktorom sa vedecky overuje účinnosť, bezpečnosť a kvalita lieku. Ak je liek registrovaný, znamená to, že je účinný, bezpečný a kvalitný. Pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti je povolené používať len registrované lieky.

Rozhodnutie o registrácii lieku

Ak liek spĺňa požiadavky na kvalitu, bezpečnosť a účinnosť, štátny ústav doručí žiadateľovi rozhodnutie o registrácii lieku, v ktorom povolí jeho uvedenie na trh a zapísanie do zoznamu registrovaných liekov, rozhodne o zatriedení lieku do skupiny liekov podľa spôsobu vydávania (na lekárske predpis, bez lekárskeho predpisu), schváli označenie vonkajšieho a vnútorného obalu, schváli písomnú informáciu pre používateľov lieku, schváli súhrn charakteristických vlastností lieku.

Humorné situácie
a výroky z kontaktu s pacientom
v lekárni pre vás zozbierala

farmaceutická laborantka
Mgr. Hanka Valúchová,
z lekárne Thea v Holíči.

Ako napísala Hanka viaceré sú v originálnej záhoračtine a z jej pôsobiska v Malackách. Keďže je úspešná zberateľka, pobaví vás aj v budúcom čísle.

- ☺ Tento KARDINÁL poznám, to beriem 2x denne.
- ☺ Prosím vás, tí náramky záchrany jak dūho to účinkuje?
- ☺ Nemáte niečo proti pupíku, ktorý trčí na tehotenskom brušku?
- ☺ Veľmi častá požiadavka znie: Prosím si čaj na močové cesty, ale nie urologický!
- ☺ Prosím si rúrku respiračnú do zadku.
- ☺ Lepidlo na zubné ortézy PROTEFIL
- ☺ Chren so zeleným čajom
- ☺ Neco od kašlu proci štvorročnému.
- ☺ Nitroglycerínové čipky
- ☺ Magnézium číslo šesť mi dajte.
- ☺ Chromozomove tabletky na chudnutie
- ☺ Flor Lalbin na kloktanie
- ☺ Nejaký IQ 10
- ☺ Kozmonautikovia, a mimozemšťankovia...
- ☺ Náplaste Pepsikolové
- ☺ Jarisek vodičku máte?
- ☺ Dajte mi oxid alebo peroxid draselný do očí.
- ☺ Máte KONGO BELOBA?
- ☺ Colgejt proti chrípke, co sa sype.
- ☺ Praslička rodná
- ☺ Čaj pre kojenecké matky

– Prosím si dva Nasiviny.

– Kvapky alebo sprej?

– Do nosa!!!

– Akú máte poisťovňu?

– Alianz.

– Detskú pastu za 40 (z čias, keď ešte boli slovenské koruny). Priniesla som na ukážku nejaké detské zubné pasty.

A pacient sa pýta:

– **A je to dobré? A je to také isté?**

Zneistela som, tak som sa radšej spýtala - Také isté ako ČO?

– **No na zadek...**

Ja: – Nedoplácate nič.

Pacient: – A dáte mi od toho aj šek?

Ja: – Veď si nedoplácate...

Pacient: – No já vám rozumím, ale vy mi nerozumíte!!!

Kolegyňa dostala od pacienta požiadavku na injekčné ihly a len sa uisťovala – Ihly si prosíte do svalu?

Pacient na to: – Nie, do zadku!

www.szsmi.eu.sk

www.szstn.sk

www.szsbbs.eu

www.szske.sk

Rybí olej

lecoris aselli oleum

Nový výživový doplnok

balenie 200 g

Prírodný olej z tresčej pečene s obsahom omega-3 mastných kyselín a vitamínov A a D v prirodzenej forme. Neobsahuje žiadne prídavné látky a konzervancia.

Magnéziové tablety

500 mg GALVEX®

Magnesii lactici 500 mg tbl. GALVEX®

Nové balenie

80 tabliet

Magnézium (horčík) je v ľudskom organizme nepostrádateľný. Je dôležitý pre normálnu funkciu nervového systému, pre stavbu kostí, zubov a chrupaviek.

GALVEX
spol. s r. o.
Jegorovova 37
974 01 Banská Bystrica
www.galvex.sk

Autor: -Laň-	Spojenecký zväzok	Ťažká práca (expr.)	Ťažko doľahol, skľúčil		Fáza mesiaca	Osobné zámeno	Rotný (skratka)	Pomôcky: Cháron, Ida, Isa	Francúz- sky zápor	Domáce meno Olympie	Vlasový parazit	Promočná miestnosť	1	Odaja, dvaja
Vylučuj slzy			Nadávká otrhanej žene (nárečovo)					Loďný navigátor Predložka					Česká pádová otázka	
3													Yterbium Banské pracovisko	
Zreparuj						Nebolo nájdené								
Poľovačka				Lalotanie	Lahostaj- nosť	Cys-control® 				Mizne, tráť sa	Arcade (slov.) Existuje			Značka áut
Domáce meno Otilie										Komunál- ne služby		Riečny prúd Prudký vietor		
Klobúk (nárečovo)										Pero na ozdobné písmo			Nikel Naša mena	
	Domáce meno Igora	Predpona (chybný)	Solarizač- ná slabika Sídlo v Nigérii				Krútnava	Budova opery Hora na Kréte						
Hlupák						Vieme (po česky) Titán						Kura po česky Citoslovce smiechu		Český zápor
2										V gréckej mitológii prievozník mŕtvych				
Bodavý hmyz				Kyslé mlieko						Trpoický jašter				

Súťaž: Časopis 6-krát po sebe príde Jane Prekopovej z lekárne Dr. Max 629 z Novej Dubnice.

Krížovka: Tajničku august označte heslom Krížovka a posielajte na e-mail farmaceutickylaborant@gmail.com, doplňte meno, priezvisko, názov lekárne, nie bydliska do 10. 9. 2013.

Tajnička jún 2013: Protiexpress je expresná bielkovinová diéta

Výherkyňa: darček od spoločnosti PROFIDIET získala Zdena Marunčiaková, Nemocnica Zvolen, Nemocničná lekáreň, Kuzmányho nábrežie 28, 960 01 Zvolen.

ArthroStop® je moja istota!

NOVINKA

- **Komfort užívania – tabletu stačí rozpustiť** v ústach
- **N-acetylglukozamín (NAG) 1500mg 3× vyššia využiteľnosť NAG ako glukozamínsulfátu**
- **Kolagén typu II v natívnej forme a v účinnej dávke**

Tak chutí pohyb!